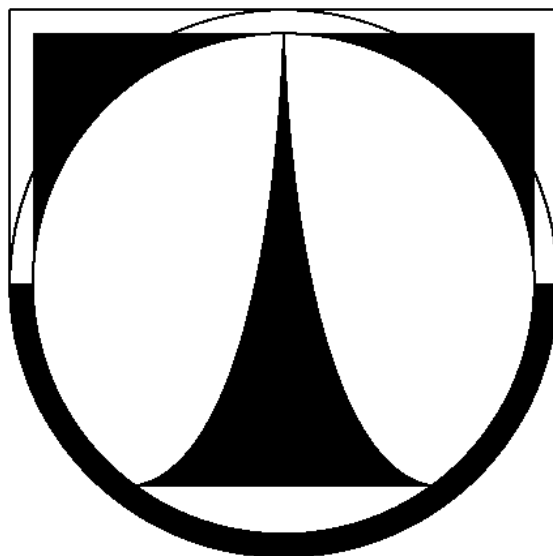

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI
Ekonomická fakulta

DIPLOMOVÁ PRÁCE

2011

Bc. Radim Pospíšil

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Studijní program: N 6208 Ekonomika a management
Studijní obor: Podniková ekonomika

Vypovídací schopnost účetních výkazů - posouzení dopadu rozdílných přístupů dle české účetní legislativy a standardů IFRS

Explanatory Power of Financial Statements - Impact Assessment of Different Approaches according to Czech Accounting Legislation and IFRS

DP-EF-KFÚ-2011-56

Bc. Radim Pospíšil

Vedoucí práce: Ing. Olga Malíková, Ph.D., katedra financí a účetnictví

Konzultant: Ing. Stanislav Hladký, KPMG Česká republika Audit, s. r. o.

Počet stran: 99

Počet příloh: 3

Datum odevzdání: 6. května 2011

TECHNICKÁ UNIVERZITA V LIBERCI

Ekonomická fakulta

Akademický rok: 2010/2011

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Radim POSPÍŠIL**
Osobní číslo: **E09000079**
Studijní program: **N6208 Ekonomika a management**
Studijní obor: **Podniková ekonomika**
Název tématu: **Vypovídací schopnost účetních výkazů - posouzení dopadu
rozdílných přístupů dle české účetní legislativy a
standardů IFRS**
Zadávací katedra: **Katedra financí a účetnictví**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

1. Genealogie harmonizace finančního účetnictví s parciálním zaměřením na českou účetní legislativu a standardy IFRS
2. Komparativní analýza předpokladů k sestavení účetní závěrky dle české účetní legislativy a dle koncepčního rámce a standardů IFRS
3. Komparace požadavků na vykazování vybraných účetních položek a formulace dopadů rozdílného vykazování na vypovídací schopnost účetních výkazů
4. Syntéza dílčích poznatků, závěrečné zhodnocení a komentáře k přínosu práce pro vědní obor a pro praxi

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

65 normostran

Forma zpracování diplomové práce:

tištěná/elektronická

Seznam odborné literatury:

1. DVOŘÁKOVÁ, D. Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS. 2., aktualizované vyd. Brno: Computer Press, 2008. 384 s. ISBN 978-80-251-1950-1.
2. International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume. 2nd ed. LONDON: IASB 2010. 3 136 s. ISBN 978-1-907026-60-7.
3. KOVANICOVÁ, D. a kol. Finanční účetnictví. Světový koncept IFRS/IAS. 5. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 544 s. ISBN 80-7273-129-7.
4. KOVANICOVÁ, D. Jak porozumět světovým, evropským a českým účetním výkazům. Praha: Bova Polygon, 2004. 304 s. ISBN 80-7273-095-9.
5. NOBES, C.; PARKER, R. Comparative International Accounting. 10th ed. London: Prentice Hall, 2008. 632 s. ISBN 978-0273714767.

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Olga Malíková, Ph.D.

Katedra financí a účetnictví

Konzultant diplomové práce:

Ing. Stanislav Hladký

Datum zadání diplomové práce:

31. října 2010

Termín odevzdání diplomové práce:

6. května 2011

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová

děkanka

doc. Dr. Ing. Olga Hasprová

vedoucí katedry

V Liberci dne 31. října 2010

Prohlášení

Byl jsem seznámen s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, zejména § 60 – školní dílo.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé diplomové práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li diplomovou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Diplomovou práci jsem vypracoval samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím diplomové práce a konzultantem.

V Liberci dne 6. května 2011

Bc. Radim Pospíšil

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval za velice cenné a užitečné rady a připomínky v rámci konzultací Ing. Olze Malíkové, Ph.D. z katedry financí a účetnictví, Ekonomické fakulty a též za trpělivost po celou dobu vypracovávání této diplomové práce. Další poděkování věnuji panu Ing. Stanislavu Hladkému ze společnosti KMPG Česká republika Audit, s. r. o. za poskytnuté praktické informace hodnotné a důležité pro realizaci a splnění cíle diplomové práce.

Anotace

Tato diplomová práce pojednává o současných podmínkách účetního vykazování dle mezinárodních účetních standardů IFRS a české účetní legislativy. Účelem práce je analýza základních předpokladů pro sestavování účetní závěrky a finančních nástrojů v rámci zmiňovaných účetních systémů. První kapitola je zaměřena na základní cíle a úkoly finančního účetnictví. V druhé kapitole jsou popsány procesy české národní a nadnárodní harmonizace spjaté s Evropskou unií a struktury organizací zabývající se tvorbou standardů či norem. Třetí kapitola rozebírá základní předpoklady a požadavky pro sestavování účetní závěrky včetně složení účetních výkazů ve vzájemném porovnání v daných systémech. Čtvrtá kapitola analyticky demonstruje problematiku rozdílného přístupu klasifikace, oceňování, účtování a vykazování finančních nástrojů s aplikací na praktickém příkladě.

Klíčová slova

harmonizace, mezinárodní účetní standardy, česká účetní legislativa, účetní závěrka, kvalitativní charakteristiky, oceňování, finanční nástroje, cenné papíry

Annotation

This thesis deals with current conditions of financial reporting according to the International Financial Reporting Standards and Czech accounting legislation. The objective of this work is to analyse fundamental assumptions of financial reporting and financial instruments in terms of mentioned accounting systems. The first chapter focuses on the basic goals and tasks of the financial accounting. The second chapter describes the processes of Czech national and international harmonization related to the European Union and the structures of organization concerned with creating standards or rules. The third chapter discusses the underlying assumptions and requirements for financial reporting including the composition of financial statements in comparison under those accounting systems. The fourth chapter demonstrates analytically problems of different approaches of classification, measurement, recognition, derecognition and reporting of financial instruments with application to the practical example.

Key Words

harmonization, International Financial Reporting Standards, Czech accounting legislation, financial statements, qualitative characteristics, measurement, financial instruments, securities

Obsah

Seznam ilustrací.....	10
Seznam tabulek.....	11
Seznam zkratk.....	12
Úvod	13
1. Ideologie účetnictví a účetní systémy	15
1.1 Hlavní úkoly finančního účetnictví.....	15
1.2 Účetní systémy ve světě.....	17
1.2.1 Regulace účetnictví	19
2. Mezinárodní a česká národní harmonizace účetnictví.....	21
2.1 Harmonizace versus standardizace	21
2.2 Harmonizace v rámci Evropské unie	22
2.3 Mezinárodní standardy finančního výkaznictví.....	24
2.3.1 Současná organizační struktura instituce	25
2.3.2 Obsah a schvalovací proces IFRS.....	27
2.4 Právní úprava účetnictví v ČR.....	29
2.4.1 Odpovědnost za tvorbu a vývoj	29
2.4.2 Regulační rámec.....	30
2.5 Spolupráce na konvergenci IFRS a US GAAP	33
3. Sestavování účetní závěrky podle standardů IFRS a české účetní legislativy	35
3.1 Základní předpoklady a kvalitativní charakteristiky	35
3.2 Prvky účetních výkazů a jejich oceňování.....	42
3.3 Součásti účetní závěrky	48
3.3.1 Účetní výkazy dle standardů IFRS.....	48
3.3.2 Účetní výkazy dle české účetní legislativy.....	54
3.4 Shrnutí.....	58
4. Pojetí finančních nástrojů s posouzením dopadu aplikace dle standardů IFRS a české účetní legislativy	59
4.1 Klasifikace finančních nástrojů	59
4.2 Oceňování, snížení hodnoty, reklasifikace a odúčtování finančních nástrojů.....	63
4.3 Praktická aplikace standardů IFRS a české účetní legislativy na finanční nástroje	68
4.3.1 Finanční nástroje k obchodování.....	68
4.3.2 Finanční nástroje držené do splatnosti	72
4.3.3 Úvěry a jiné pohledávky.....	79
4.3.4 Realizovatelná finanční aktiva	84
4.4 Shrnutí.....	87
Závěr	89
Seznam použité literatury	92
Seznam příloh	95

Seznam ilustrací

Obr. 1.1: Klasifikace účetních systémů.....	18
Obr. 1.2: Způsob a míra regulace finančního účetnictví a jejich vliv na roli účetní profese.....	20
Obr. 2.1: Současná struktura organizace IFRS.....	26

Seznam tabulek

Tab. 2.1: Uspořádání a obsah zákona o účetnictví	31
Tab. 3.1: Zhodnocení oceňovacíchází	47
Tab. 3.2: Minimálně vykazované položky v rozvaze dle standardů IFRS	50
Tab. 3.3: Uspořádání základních skupin položek rozvahy	55
Tab. 4.1: Účtování finančního nástroje k obchodování dle standardů IFRS	69
Tab. 4.2: Účtování finančního nástroje k obchodování dle ČÚL	70
Tab. 4.3: Účetní výkazy ovlivněné akciemi sestavené dle standardů IFRS i ČÚL	71
Tab. 4.4: Výpočet efektivní úrokové míry dluhopisu Weber	73
Tab. 4.5: Přehled výpočtu účetní hodnoty dluhopisu Weber.....	73
Tab. 4.6: Rozložení úmoru diskontu dluhopisu Weber do účetních období dle IFRS	74
Tab. 4.7: Účtování dluhopisu do splatnosti dle standardů IFRS	75
Tab. 4.8: Rozložení úmoru diskontu dluhopisu Weber do účetních období dle ČÚL	76
Tab. 4.9: Účtování dluhopisu do splatnosti dle ČÚL	77
Tab. 4.10: Srovnání výše diskontu cenných papírů do splatnosti dle IFRS a ČÚL	78
Tab. 4.11: Účetní výkazy ovlivněné dluhopisem sestavené dle standardů IFRS i ČÚL	79
Tab. 4.12: Výpočet efektivní úrokové míry poskytnuté půjčky	80
Tab. 4.13: Přehled výpočtu účetní hodnoty poskytnuté půjčky dle IFRS	81
Tab. 4.14: Účtování poskytnuté půjčky dle standardů IFRS	81
Tab. 4.15: Účtování poskytnuté půjčky dle ČÚL	82
Tab. 4.16: Srovnání výše výnosového úroku dle IFRS a ČÚL	83
Tab. 4.17: Účetní výkazy ovlivněné půjčkou sestavené dle standardů IFRS i ČÚL.....	84
Tab. 4.18: Účtování realizovatelných CP dle standardů IFRS	85
Tab. 4.19: Účtování realizovatelných CP dle ČÚL	86
Tab. 4.20: Rozvaha ovlivněná finančními nástroji dle standardů IFRS i ČÚL.....	87

Seznam zkratek

a. s.	akciová společnost
ARC	Accounting Regulatory Committee
ČÚL	Česká účetní legislativa
ČÚS	České účetní standardy
EFRAG	European Financial Reporting Advisory Group
EHS	Evropské hospodářské společenství
EU	Evropská unie
FASB	Financial Accounting Standards Board
IAS	International Accounting Standards
IASB	International Accounting Standards Board
IASC	International Accounting Standards Committee
IFRS AC	International Financial Reporting Standards Advisory Council
IFRS IC	International Financial Reporting Standards Interpretations Committee
IFRS	International Financial Reporting Standards
IFRS	International Financial Reporting Standards
IOSCO	International Organization of Securities Commissions
MFČR	Ministerstvo financí České republiky
NÚR	Národní účetní rada
p. a.	per annum
p. q.	per quartale
s. r. o.	společnost s ručením omezeným
SEC	Security and Exchange Commission
TUL	Technická univerzita v Liberci
US GAAP	United States Generally Accepted Accounting Principles

Úvod

Již mnoho staletí dochází ke shromažďování a uchovávání informací o veškerých činnostech, aby dále sloužily k potřebným účelům. Jinak tomu není ani v oblasti evidence bohatství, jmění a zdrojů, jejichž informace se shromažďují v uceleném systému nazývaném účetnictví. V současném globalizujícím se světě jsou tyto atributy jako zdroje financování podniku jednou z nejdůležitějších oblastí ekonomiky podniku a společnosti tyto zdroje ke svému chodu potřebují. Je jejich záměrem i povinností poskytovat informace konkrétním uživatelům prostřednictvím finančního výkaznictví. Citát reformátora a vůdce povstalců selské války Thomase Müntzera: „*Snažím se pochopit, abych mohl uvěřit.*“ v sobě ukrývá důležitý aspekt, který je podstatný pro investory a jejich budoucí investice do společností. Z tohoto důvodu je nutné, aby informace splňovaly určité požadavky a jejich vypovídací schopnost byla co nejpravdivější.

Znakem globalizace je i existence Evropské unie. Vstup České republiky do tohoto společenství přinesl mnohé změny v ekonomickém i politickém prostředí a též ovlivnil oblast účetnictví a jeho regulaci na národní úrovni. Na základě zanesení směrnic Evropské unie do právních systémů členských států je povinností České republiky dodržovat strategii harmonizace účetního výkaznictví, jež je postavena na mezinárodních účetních standardech IFRS.

Cílem diplomové práce je zobrazení současné podoby účetního výkaznictví založené na mezinárodních účetních standardech IFRS v porovnání s českou účetní legislativou a induktivní metodou posouzení dopadu rozdílných přístupů na vypovídací schopnost účetních výkazů. Vzhledem k obsáhlosti a detailnímu zpracování standardů IFRS je práce zaměřena na komparaci základních předpokladů pro sestavování účetní závěrky a vykazování finančních nástrojů. Důvodem pro zvolení daného tématu je rozšiřující se potřeba porozumění mezinárodním účetním standardům IFRS v podnikové praxi ve všech oblastech financí, jež vyplývá z globalizace tržního hospodářství a šíření společností po celém světě.

Práce je rozdělena do základních tří částí, jež se dohromady skládají ze čtyř kapitol. První část charakterizující účetnictví a jeho současný vývoj je reprezentována první a druhou

kapitolou. První kapitola se zabývá teoretickou základnou finančního účetnictví z hlediska jeho cílů a úkolů. Všeobecně se zaměřuje se na základní koncepty účetních systémů ve světě a na způsoby regulace účetnictví. Druhá kapitola definuje harmonizaci a pojednává z historického hlediska o vývoji a současné fázi tohoto procesu v Evropské unii. Popisuje současnou strukturu organizací jednak vytvářejících standardy IFRS a jednak právní úpravu účetnictví v České republice včetně způsobů tvorby regulačních rámců. Ke konci této kapitoly je zmíněna i spolupráce na konvergenci dvou největších světových účetních systémů US GAAP a mezinárodních účetních standardů IFRS.

Druhá část, reprezentována třetí kapitolou, rozebírá základní předpoklady pro sestavování účetní závěrky a jejích součástí. Zaměřena je na koncepční rámec mezinárodních účetních standardů IFRS, jenž obsahuje obecná východiska účetnictví a popisuje kvalitativní charakteristiky a prvky účetních výkazů. Sestavováním a zveřejňováním účetní závěrky se následně zabývá mezinárodní účetní standard IAS 1. Pro usnadnění komparace a vyvození rozdílů je zpracována ve struktuře podobné mezinárodním účetním standardům právní úprava účetnictví v České republice.

Poslední třetí část obsažena ve čtvrté kapitole demonstruje problematiku oceňování, účtování a vykazování finančních nástrojů dle mezinárodních účetních standardů IFRS a české účetní legislativy. Zkoumání je zaměřeno na zjištění rozdílného pojetí v klasifikaci, oceňování, reklasifikaci a odúčtování finančních nástrojů dle mezinárodních účetních standardů IFRS a české účetní legislativy a jejich dopadů do účetních výkazů s praktickou aplikací na ilustrativním příkladě.

Ke zpracování této diplomové práce a dosažení cíle byly použity metody a postupy k získání teoretických a praktických informací pro jednotlivé části práce. Základ tvořilo prostudování odborné literatury zahrnující monografie, články v periodikách a internetové zdroje pro vytvoření přehledu vývoje účetnictví a jeho harmonizace. Pro oblasti účetní závěrky a finančních nástrojů byly shromážděny a přehledně zpracovány podklady ze sekundárních dat, především z mezinárodních účetních standardů a české účetní legislativy, pro umožnění následné komparativní analýzy skutečností a syntézy vzešlých poznatků pro vědní obor a praxi.

1. Ideologie účetnictví a účetní systémy

Podíváme-li se na ekonomické prostředí a jeho manažerské řízení se zaměřením na hospodaření, ať už soukromého či veřejného sektoru, veškeré činnosti a manažerská rozhodnutí vycházejí ze základu informací poskytovaných účetnictvím. Je velice důležité si uvědomit, na jakých základních principech je účetnictví postaveno a co je účelem jeho vedení. Tyto principy jsou dány svým historickým vývojem a představují důležitou stránku celého systému.

1.1 Hlavní úkoly finančního účetnictví

Účetnictví lze chápat jako univerzální jazyk v rámci obchodní činnosti, financí či finančního řízení. I to může být důvodem, proč mnozí i ti nejlepší vrcholoví manažeři obchodních společností pocházejí z tohoto oboru. Velká část úspěchu na trhu a v ekonomické sféře je dána schopností účetnictví porozumět, z čehož vyplývá podstata odhalování potřebných a užitečných informací a jejich poskytování uživatelům na základě konkrétních požadavků. Je zapotřebí vědět, komu jsou dané informace poskytovány:

- 1) Jednou skupinou jsou **externí uživatelé** představující široké spektrum zainteresovaných subjektů jak ekonomického prostředí, tak veřejnosti. Jsou jimi *investoři, vlastníci, blízké obchodní okolí podniku* (dodavatelé a odběratelé), *věřitelé, zaměstnanci, vláda a s ní spojené orgány*.¹ Pro zmíněné subjekty jsou podstatné a přístupné pouze informace z finančního účetnictví formou účetních výkazů ovlivňující jejich vlastní rozhodovací procesy a vztahy k dané firmě.
- 2) Druhou jsou **interní uživatelé** zastoupeni zvláště *manažery* podniku a to na kterékoliv úrovni. Pro ty na střední a nižší úrovni budou informace pocházet především z manažerského účetnictví, neboť mají za úkol zajistit potřebné údaje pro řízení nákladů a výnosů, hospodárnosti a efektivnosti výrobků, úkolů či

¹ KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého. s. 2.

vnitropodnikových útvarů, a pro finanční účetnictví. Pro vrcholové manažery jsou důležité zejména informace z finančního účetnictví, jakožto i z manažerského.

Již zmíněné rozdělení související s finančním a manažerským účetnictvím vypovídá o požadavcích na způsob a formu vedení a zveřejňování dat. Bude-li manažerské účetnictví potřebné v rámci firmy, není zde žádná vnější síla, jež by měla působit na striktní dodržování určitých pravidel a tedy jeho úprava je závislá na vůli dané firmy. Na druhé straně účetnictví finanční z tohoto pohledu musí být regulováno, aby informace přicházející do rukou jejich uživatelů byly vypovídající a porovnatelné s jejich ekvivalenty jiných firem.

Základní funkce a obecně uznávané zásady účetnictví

Jedna z nejdůležitějších funkcí byla již stručně popsána, avšak z hlediska okolí podniku i jeho vnitřního prostředí a vztahů s jednotlivými uživateli se od účetnictví vyžadují tyto základní funkce:

- **dokumentační a informační**, jež zachycují a podávají informace jednak pro *rozhodovací procesy* jednak pro *vlastníky firmy* jako obraz ekonomického vývoje firmy,
- poskytující **důkazní** prostředky v případě vedení sporů,
- hlavní podklad pro výměru **daňové povinnosti**,
- a **kontrolní** funkce za účelem revize stavu majetku a závazků.

Z teoretického hlediska je nutné jako kdekoliv jinde dodržovat určitá nepsaná i psaná pravidla jako základní stavební kámen logického rámce, který vytváří smysl daného systému. To představují na základě tradice obecně uznávané zásady vedení účetnictví skládající se ze:

- zásady *existence a trvání účetní jednotky*,
- zásady *věrného a poctivého obrazu* předmětu účetnictví a daných skutečností vedených *objektivním* způsobem,
- předpokladu *trvání podniku* v budoucnosti a s tím související dodržování účetních *metod*, a to i již dříve zvolených metod, pro zajištění srovnatelnosti,

- zásady o *opatrném* vymezení, oceňování a účtování položek rozvahy a to v rozličných obdobích,
- předpokladu zachycení položek souvisejících časově a věcně s daným účetním obdobím - na *akruální* bázi,
- zásady *účetního období* představující pravidelných 12 po sobě jdoucích měsíců,
- a účtování na principu *historických cen*.²

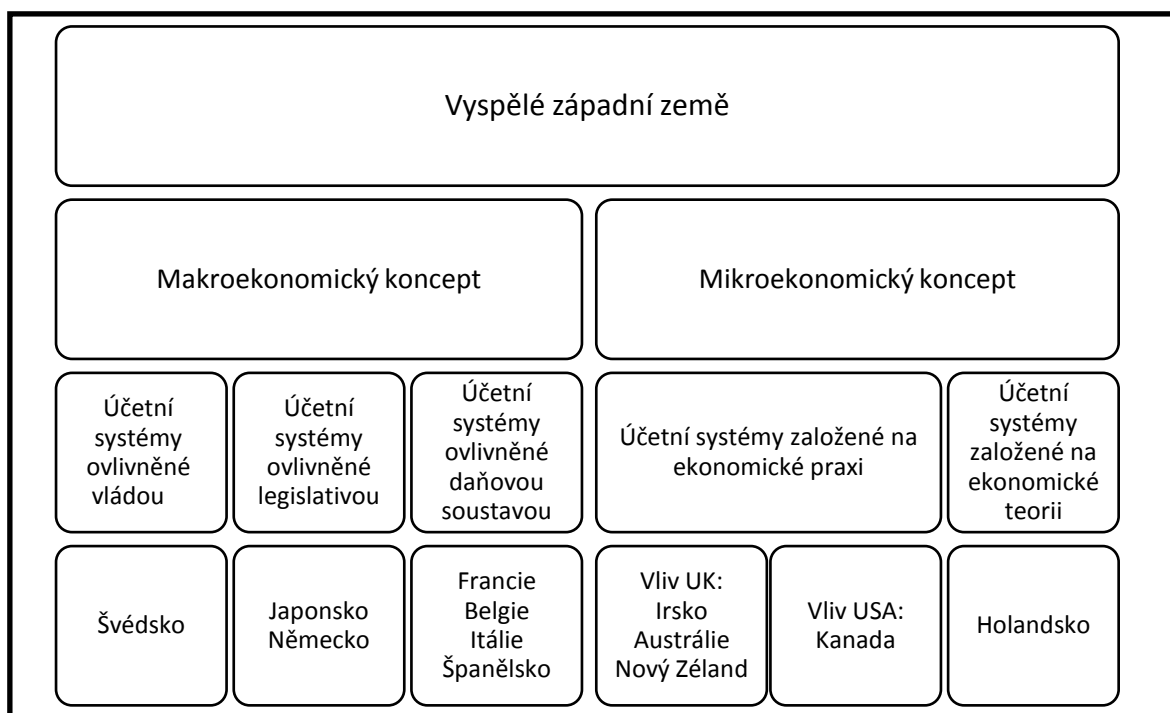
Jednotlivé zásady budou podrobněji rozebrány v kapitole zabývající se komparací účetní závěrky podle Mezinárodních standardů účetního výkaznictví a české účetní legislativy jako předpoklady pro sestavování účetních výkazů.

1.2 Účetní systémy ve světě

Vezmeme-li v úvahu externího uživatele účetnictví a jeho záměr s nakládáním a využíváním informací z něj pocházejících, podstatné pro daný subjekt bude možnost a schopnost si informace interpretovat a dokázat porovnávat napříč ekonomickým i geografickým prostředím. Z celosvětového hlediska existuje mnoho faktorů, ovlivňujících fakt diferenciací vypovídací schopnosti účetního výkaznictví. Lze uvést kulturní rozdíly, historický vývoj na daném území i v účetnictví, ekonomiku a ekonomické prostředí států, státní zřízení a politiku, daňové systémy či podmínky na kapitálových trzích a kapitálovou mobilitu.

K zásadním rozdílným faktorům v klasifikaci účetních systémů patří určení okruhu uživatelů, způsob regulace, propojení daňové a účetní soustavy, vykazování daně ze zisku, konsolidované závěrky, míra konzervativizmu, pohled na náklady a výnosy nebo oceňovací metody. Z klasifikačního hlediska může být na účetní systémy a jejich třídění pohlíženo několika způsoby. Rozdělení účetních systémů do skupin podle konceptů, na kterých jsou ve vyspělých západních zemích účetní systémy založeny, znázorňuje obrázek 1.1.

² KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého. s. 127-129.

Zdroj: NOBES, C., PARKER, R., Comparative International Accounting, s 69.

Obr. 1.1: Klasifikace účetních systémů

Jedním ze způsobů třídění účetních systémů je **deduktivní postup** rozřazení systémů vyspělých západních ekonomik zobrazeném na obrázku 1.1 podle:

- *makroekonomického konceptu* vycházejícího především z národohospodářské politiky státu založené na myšlence obecného zájmu přizpůsobování cílů podniku politice a jeho limitujícímu okolí,
- *mikroekonomického konceptu* představujícího směr tržního hospodářství a podmínky vytvářených zejména na zájmu soukromém a na dosahování individuálních cílů,
- konceptu *nezávislé disciplíny* založené na systému odděleném od podnikové praxe a vnímané jako služba z vnějšku,
- a *uniformní podoba účetnictví* s výkonnou administrativní a kontrolní mocí postihující všechny typy společností a uživatelů.³

³ RADEBAUGH, L., GRAY, S., BLACK, L., International Accounting and Multinational Enterprises. s. 68.

Z induktivního postupu na základě průzkumů autorů Muellera, Gernona a Meeka⁴ v devadesátých letech vychází rozřídění systémů do čtyř skupin kombinující jak geografickou stránku, tak společné historické znaky na *anglosaský model* s regulací podle zvykového práva a ovlivněné rozvinutým kapitálovým trhem, *kontinentální model* regulovaný převážně právními normami i z důvodu závislosti podniků na finančních institucích, *jíhoamerický model* ovlivněný vysokou inflací a uspokojováním vládních orgánů a *smíšený model* vytvořený v zemích s transformovanými ekonomikami. Existuje mnoho dalších přístupů pro klasifikaci lišících se dle základních kritérií, např. z kulturně-sociálního hlediska.⁵

1.2.1 Regulace účetnictví

Uvažujeme-li mnoho modelů účetních systémů založených na různých kritériích a spojíme-li je se způsobem jejich dodržování, dostaneme nespočet existujících kombinací usměrňování vyplývajících z dané klasifikace. Regulovat lze dodržováním předepsaných zákonů, na základě zvykového práva či kombinací obou dvou směrů. Dále mohou být usměrňovány postupy účtování v běžném účetnictví nebo vyžadování obsahu a formy účetních výkazů. Důležitou roli zde také hraje činitel provádějící tuto danou regulaci.⁶

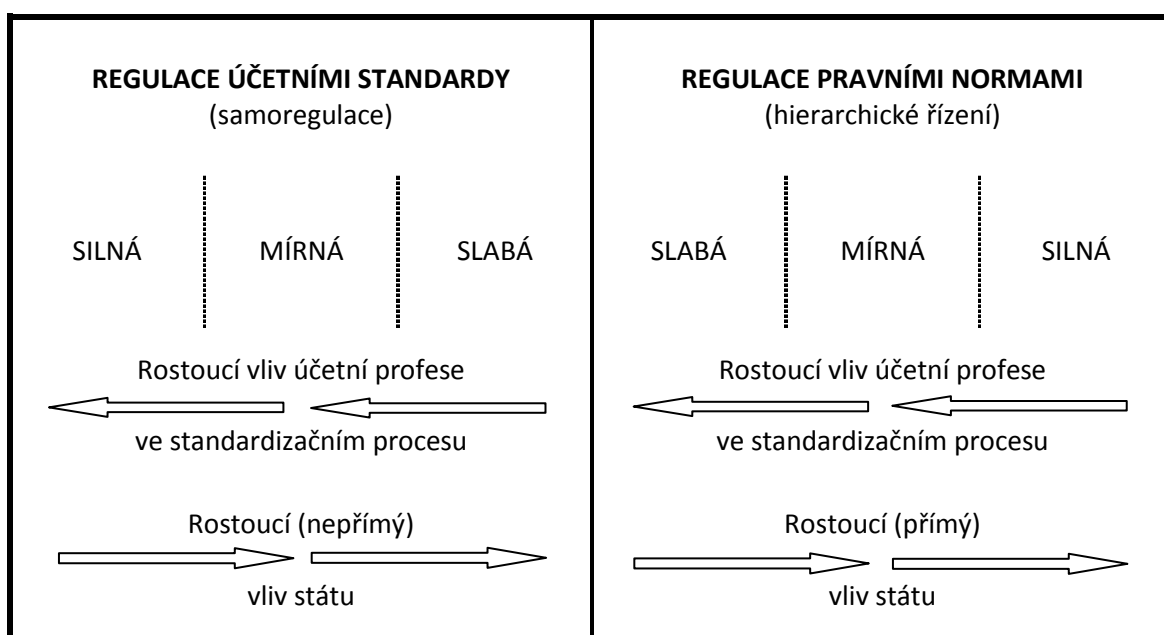
Síla **regulace běžného účetnictví** dané směrným, eventuálně závazným používáním definovaných postupů účtování dle účtů a jejich obsahů a z toho vyvozená tvorba účetních výkazů závisí na vlivu přímé *vnější regulace* státních institucí a způsobu ovlivňování na základě legislativy spíše než na standardech ověřených praxí, tedy tzv. kodifikovaným právem. Tato forma povede spíše k uniformitě a závaznému dodržování daných souvztažností. Hlavní charakteristikou bude nepružnost formování systému podléhajícímu legislativnímu procesu. Důvodem této regulace je především snaha o kontrolu při vybírání daní a tím bývá narušován logický rámec a cíl účetnictví. Na druhé straně existuje **usměrňování účetního výkaznictví** zakotvující převážně obsah a částečně formu jednotlivých výkazů, aby byly srozumitelné pro externí uživatele. Zabezpečeno je

⁴ MUELLER, G., GERNON, H., MEEK, G., Accounting: An International Perspective.

⁵ KOVANICOVÁ, D. a kol., Finanční účetnictví. Světový koncept IFRS/IAS, s. 5-6.

⁶ KOVANICOVÁ, D. a kol., Finanční účetnictví. Světový koncept IFRS/IAS, s. 8-9.

samoregulací ve slabé míře nepřímo institucemi státu a více aplikací obecně platných standardů, tzv. zvykovým právem. Závislost vlivu iniciátorů regulace účetnictví na vytváření účetních standardů či právních norem ukazuje obrázek 1.2, objasňující silnější vliv profesních organizací na vytváření obecně platných účetních principů a naopak slabší vliv v případě regulace právními normami. V důsledku globalizace, vzniku nejrůznějších hospodářských společenství a existence nadnárodních společností se prosazuje internacionalizace i do světa účetnictví a harmonizace účetnictví pak ovládají spíše profesní organizace.⁷

Zdroj: KOVANICOVÁ, D., Jak porozumět světovým, evropským a českým účetním výkazům, s. 112.

Obr. 1.2: *Způsob a míra regulace finančního účetnictví a jejich vliv na roli účetní profese*

⁷ KOVANICOVÁ, D., Jak porozumět světovým, evropským a českým účetním výkazům, s. 109-112.

2. Mezinárodní a česká národní harmonizace účetnictví

Fenomén globalizace ve světové ekonomice, obchodu, kultuře i na jiných úrovních, znamenající mnohé změny v seskupování státních zřízení do společenství, soukromých podniků do nadnárodních společností a odstraňující bariéry komunikace, usnadňování vývoje technologií a šíření kapitálu, má svůj podíl na změnách ve formování účetnictví přizpůsobujícího se právě těmto podmínkám.

2.1 Harmonizace versus standardizace

V celosvětovém měřítku se cíle účetnictví dané jeho předmětem zachycování aktiv, závazků, vlastního kapitálu, výnosů a nákladů, i metodickými prvky používání účetních knih, účtů, účetních zápisů a dokumentací neliší. Podíváme-li se však více analyticky na způsob, jakým jsou dané prvky účetnictví rozpoznávány, charakterizovány a vykazovány, rozdíly v daných účetních systémech jsou již značné. Není ničím neobvyklým, že se na základně globalizace budou snažit jednotlivé subjekty o konvergenci daných systémů na nadnárodní úrovni pro zjednodušení srovnatelnosti finančních informací a zdokonalování kapitálové mobility.⁸

Na základě původu, vývoje, činitele vzniku a regulace je zapotřebí rozlišovat termíny harmonizace a standardizace, jež na sebe spíše navazují než by se vylučovaly. **Harmonizace** znamená zajišťování přechodu z rozmanitosti systémů k jejich podobnosti mezi státy daného společenství akceptováním národních standardů, nejsou-li vzájemně v rozporu. Cílem je určitá míra harmonie. **Standardizace** naopak představuje akceptaci stejné praxe dodržování jednotných standardů pro všechny účastníky systému a jejím cílem je uniformita.⁹

Jaká je kritika dané harmonizace či standardizace a z ní vyplývající výhody a nevýhody? Nejdůležitější **přínos** je jasně dán srovnatelností poskytovaných informací. Výhody dané

⁸ KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého. s. 123.

⁹ JÍLEK, M., Mezinárodní harmonizace a standardizace účetnictví.

pro *mezinárodní společnost* jsou ve formě nákladových úspor, snižování rizika, zlepšení komunikace, kompatibility s účetnictvím na nižších národních úrovních a méně utajování. Pro *investory* jsou dány z hlediska usnadňování rozhodování a šetření nákladů s tím spojených a *národním politikám* tyto procesy zjednodušují ekonomické plánování a redukuje regulační náklady. **Argumenty proti** vycházejí především z existence dvou celosvětově rozšířených koncepcí – amerických všeobecně uznávaných účetních zásad US GAAP¹⁰ s mnohem delší tradicí a propracovaností než novější mezinárodní standardy finančního výkaznictví IFRS¹¹. US GAAP jsou sice národními standardy používané však v mnoha zemích celého světa, proto hraje proti vývoji nové harmonizace fakt možnosti jejich využívání všeobecně. Dalšími důvody mohou být silný vliv USA a Velké Británie, nepotřebnost národními společnostmi, možnost schovávání v pozadí ležících informací a síla monopolů.¹²

2.2 Harmonizace v rámci Evropské unie

Založení Evropského hospodářského společenství bylo doprovázeno cíli zajištění harmonizace činností pro hospodářský a sociální pokrok dané přizpůsobováním legislativy členských států skrze direktivy, jež charakter právní normy nemají a musejí být zakotveny v právních soustavách států. Tyto direktivy jsou obsahem tzv. Římské smlouvy platné od roku 1957, jejímž obsahem je i regulace účetnictví v EU. Původní snahy představovaly vytvoření vlastního harmonizačního projektu. Hlavními dokumenty přidávané v průběhu času v této oblasti jsou:

- **4. směrnice** Rady Evropského společenství z roku 1978 se zaměřením na formu a obsah účetní závěrky, tvořící základ harmonizace a ukládající povinnost v časovém horizontu přizpůsobovat národní předpisy. Do roku 2005, kdy začala platit přijatá strategie ustoupení od tvorby nové ideologie a přijetí IFRS za nástroj regulace, určovala právo volby mezi různými variantami řešení struktury a obsahu účetních

¹⁰ US GAAP – United States Generally Accepted Accounting Principles.

¹¹ IFRS – International Financial Accounting Standards.

¹² JÍLEK, M., Mezinárodní harmonizace a standardizace účetnictví.

výkazů, zahrnující i standardy IFRS, oceňování položek účetní závěrky a povinnost sestavovat a zveřejňovat výroční zprávu.

- **7. Směrnice Rady (EHS) z roku 1983** řešící závěrku nadnárodních společností, konsolidovanou¹³ účetní závěrku,
- směrnice Rady (EHS) pro účetní závěrky bank a ostatních finančních institucí,
- směrnice Evropského parlamentu a Rady z roku 2006 o povinném auditu ročních a konsolidovaných účetních závěrek, jež nahradila i 8. směrnici dříve upravující schvalování osob oprávněných k ověřování účetních výkazů, auditorů.
- Mezi další je možné zmínit směrnici umožňující oceňování finančních nástrojů ve fair value (v české terminologii reálná hodnota).¹⁴

Jmenované právo volby vycházelo z různých mikroekonomických skutečností a rozdílů mezi anglosaským a kontinentálním přístupem narážející na sebe převážně z důvodu míry rozvinutí kapitálového trhu a původu zdrojů financování firem. Z toho vyplývá, že cíl transparentnosti a srovnatelnosti účetních závěrek firem sestavených dle směrnic EU nebyl přes pozitivní dopad zcela dosažen a začalo se jednat o jiných východiscích i z důvodu neuznatelnosti na světových burzách, které vyžadovaly sestavování podle US GAAP. Nová strategie harmonizace zveřejněna roku 1995, v níž se komise EU rozhodla pro aplikaci Mezinárodních účetních standardů (IAS – International Accounting Standards, dále jen IAS) u společností usilujících o registraci na mimoevropských burzách, byla podpořena dohodou IASC a Mezinárodní organizací komisí burz cenných papírů (IOSCO - International Organization of Securities Commissions) se záměrem vytvoření společné sady standardů, podle nichž by byly účetní závěrky akceptovatelné na světových burzách. Po přezkoumání strategie v roce 2000 přichází o dva roky později Nařízení Evropského parlamentu předepisující používání mezinárodních standardů finančních výkaznictví IFRS při sestavování konsolidované účetní závěrky společností registrovaných na evropských burzách cenných papírů od roku 2005 současně s modernizací směrnic upravující předchozí varianty. Ty ukládají povinnost využívat IFRS i pro účetní závěrky bank, ostatních finančních institucí a pojišťoven a zabezpečují především konzistenci těchto

¹³ Účetní závěrka pro skupinu podniků vyplývající z podílové účasti s podstatným, resp. rozhodujícím vlivem mezi mateřskou a dceřinou společností.

¹⁴ DVOŘÁKOVÁ, D., Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS, s. 3-5.

standardů se 4. a 7. směrnicí o splňování požadavku na věrný a pravdivý obraz finanční pozice a výkonnosti firmy s možností srovnávat účetní závěrky firem bez ohledu na nutnost používání standardů IFRS.¹⁵

Před přijetím každého nového standardu IFRS či revize stávajícího standardu, musí projít tyto změny dvoustupňovým schvalovacím mechanismem v rámci EU. Z politického hlediska je mechanismus zabezpečován Evropskou komisí a Výborem pro regulaci účetnictví (ARC - Accounting Regulatory Committee) a z technického hlediska doprovázen testovacím procesem prostřednictvím Poradní skupiny pro účetní výkaznictví v Evropě (EFRAG - European Financial Reporting Advisory Group). Cílem poradní skupiny EFRAG je zabezpečit implementaci takovým způsobem, aby standardy IFRS byly v souladu s právem EU.

2.3 Mezinárodní standardy finančního výkaznictví

Současné standardy IFRS jsou systémem pravidel finančního výkaznictví pro společnosti kótované na jakékoli evropské burze a vytvářené s nadnárodním pohledem. Jejich formování lze pozorovat od vzniku prvního nezávislého profesního subjektu původně nazvaného Výbor pro mezinárodní účetní standardy (IASC - International Accounting Standard Committee, dále jen IASC) v roce 1976 během období velkých změn účetní regulace v USA, budoucí EU, OSN nebo v OECD, kde byly založeny samostatné výbory podobného typu profesními odborníky z řad účetnictví.

Na základě vyjednávání byly do procesů vývoje standardů IFRS zapojeny profesní instituce zemí z různých koutů světa¹⁶ a posléze byla IASC založena v Londýně, kde sídlí její současný následník Rada pro mezinárodní účetní standardy (IASB - International Accounting Standards Board, dále jen IASB) vzniklá restrukturalizací v r. 2001 s cílem posilnit standardy IFRS. Přes aktivitu OSN i OECD v tvorbě vlastních pravidel, byly tyto organizace úspěšně přesvědčeny IASC k přenechání jí této iniciativy a proces zapojování

¹⁵ ŽÁROVÁ, M., Regulace evropského účetnictví z pohledu mezinárodní harmonizace.

¹⁶ USA, Kanada, Velká Británie, Irsko, Francie, Německo, Nizozemí, Japonsko, Austrálie a Mexiko.

dalších účastníků do používání jejich pravidel odstartoval. Pravidla byla nazývána mezinárodní účetní standardy IAS a jelikož byla zaměřena na účetní výkaznictví, jejich název byl z tohoto důvodu na přelomu tisíciletí změněn na výstižnější pojmenování IFRS.¹⁷ Proto má v současnosti tento výraz dva významy, v širším smyslu slova označuje celý soubor vydávaný institucemi včetně jejich interpretací, v užším smyslu se jedná o konkrétní standardy navrhované a vydané po restrukturalizaci organizace a doplňující oblasti dříve neřešené IAS, případně zcela přepracovaná původní znění.

2.3.1 Současná organizační struktura instituce

Z prvního hlediska je dobré si vytyčit, jaké organizace včetně jejich součástí jsou hlavními formátory IFRS, definovat jejich cíle, rozsah pravomocí, funkcí a činnosti, jimiž se zabývají. S cílem zefektivnit činnost instituce byla zřízena Nadace IASC (IASC Foundation), v roce 2010 přejmenována na **Nadaci IFRS** (IFRS Foundation), jejímž hlavním úkolem je zajištění financování činnosti za pomoci příspěvků velkým spektrem soukromých podniků a institucí napříč celého ekonomického prostředí. Tuto nadaci v současné době řídí 19 správců¹⁸ a její odpovědnost sahá do oblastí financování, nastavování procesů, dohledu či zdokonalování strategické stránky celé instituce, dále publikuje roční report o činnostech Nadace IFRS a stará se o jmenování členů následujících výborů.

Rada pro mezinárodní účetní standardy (IASB) byla založena roku 2001 jako součást Nadace IASCF. IASB se skládá z patnácti odborníků s vyváženým složením ze současné praxe tvůrců standardů, z účetnictví, akademických pracovníků či uživatelů, rozšiřující se do roku 2013 na 16 členů. Rada zodpovídá za schvalování IFRS a jejich souvisejících dokumentů, jako např. koncepčního rámce pro přípravu a zveřejnění účetní závěrky, zveřejněných návrhů (ED – Exposure Draft) a dalších dokumentů k prodiskutování.

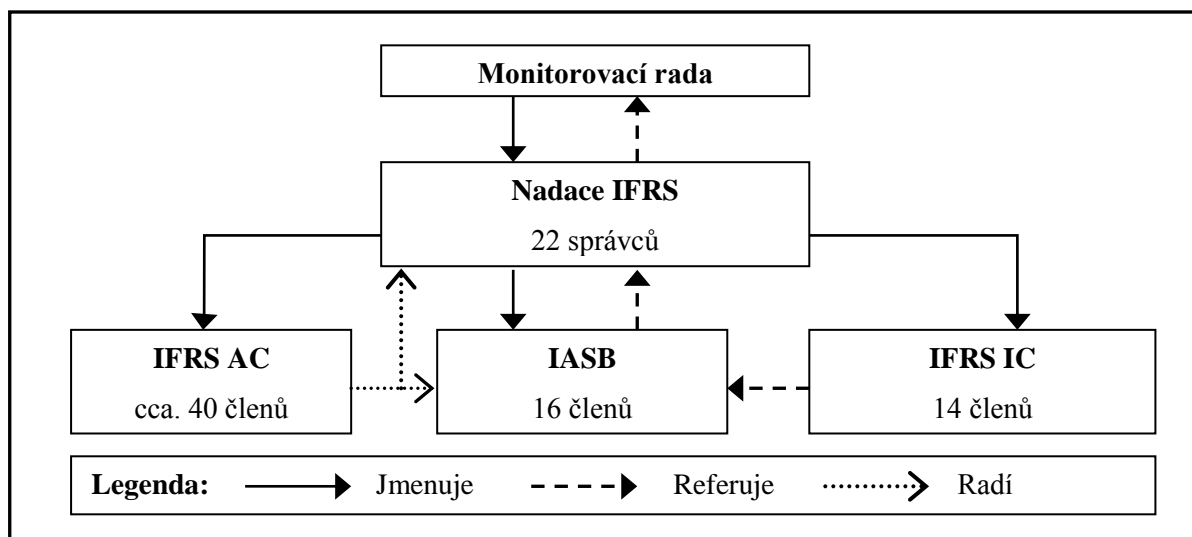
¹⁷ EPSTEIN, B., JERMAKOWICZ, E., Wiley IFRS 2008: Interpretation and Application of International Financial Reporting Standards, s. 3-5.

¹⁸ Obvyklý stav je standardy IFRS stanoven na počet 22 správců.

Hlavními **cíli IASB** jsou dle standardů IFRS:

- vývoj vysoce kvalitních, pochopitelných a vykonatelných mezinárodních standardů, jež vyžadují vysokou kvalitu, transparentnost a porovnatelnost informací ve finančních výkazech účetní závěrky, aby bylo účastníkům kapitálového trhu usnadněno investiční rozhodování,
- podporovat a podněcovat užívání a pečlivou aplikaci standardů,
- vnímat vhodnost a potřeby malých a středních podniků a rozvíjejících se ekonomik,
- a spolupracovat s národními profesními institucemi na konvergenci jejich soustav s IFRS.¹⁹

Výbor pro interpretaci mezinárodního účetního výkaznictví (IFRS IC - IFRS Interpretations Committee, dále jen IFRS IC), jmenován IASCF v roce 2002 ještě pod názvem IFRIC, se skládá z dvanácti hlasujících členů a nehlasujícího předsedy. Jeho rolí je příprava interpretací jednotlivých IFRS v návaznosti na koncepční rámec pro schvalovací proces IASB s poskytováním vhodného návodu na problémy ve výkaznictví. Soulad a vazby mezi jednotlivými orgány názorně ukazuje obrázek 2.1.

Zdroj: DELOITTE TOUCHE TOHMATSU, The IASB Structure, IAS plus [online].

Obr. 2.1: Současná struktura organizace IFRS

¹⁹ INTERNATIONAL ACCOUNTING STANDARDS BOARD, A guide through International Financial Reporting Standards (IFRSs) 2007, s 3-5.

Dalším orgánem je **Poradní sbor** (IFRS AC – IFRS Advisory Council) umožňující jako spojovací článek mezi IASB, organizacemi a individuálními odborníky zainteresovanými do oblasti finančního výkaznictví účastnit se informativní formou na podávání návrhů či doporučení. Cílem SAC je radit IASB s prioritami a hlavními projekty.

IASB dosahuje svých cílů primárně vývojem a publikací IFRS stanovujících rozpoznávání, oceňování, prezentaci a vysvětlování požadavků týkajících se transakcí a případů důležitých v obecných účelech finančních výkazů, též ve specifických případech. Finanční výkazy podávají informace o finanční pozici, výkonnosti a finančních tocích užitečné uživatelům při ekonomickém rozhodování.

2.3.2 Obsah a schvalovací proces IFRS

Celou strukturu IFRS začínají **úvod** definující účel IFRS a výše popsanou organizační strukturu a **předmluva** ke standardům zabývající se jednotlivými cíli institucí, rozsahem a pravomocí standardů a interpretací a také procesem jejich tvorby a přijímáním.

Existuje oficiální schvalovací proces návrhů standardů tzv. due process, do něhož mohou pronikat osoby spolupracující s IASB, SAC včetně jejich členů, mezinárodní auditorské firmy, národní profesní instituce a jiná odborná veřejnost. Dané návrhy jsou projednávány IASB na otevřených jednáních, pokud nejsou odmítnuty, přepracovávají se následně dle požadavků a připomínek vyslovených zmíněnými skupinami z řad odborné veřejnosti vyplývajících z připomínkování projektů. Řádný proces se skládá z následujících obvyklých kroků, přičemž některé z nich jsou povinné:

- 1) diskuze principů záležitosti předkládaných návrhů, identifikace řešení problémů a uvědomění si nutnosti tvorby nového standardu,
- 2) prostudování existujících národních standardů a praktik,
- 3) konzultace s IFRS AC o smysluplnosti návrhu a zařazení projektu do agendy,
- 4) vytvoření poradní skupiny,
- 5) publikace diskusních dokumentů pro připomínkování,

- 6) zvážení získaných připomínek,
- 7) publikace zveřejněného návrhu s odsouhlasením minimálně 9 hlasy IASB²⁰,
- 8) zvážení připomínek na zveřejněný ED,
- 9) zvážení vhodnosti na základě veřejného slyšení a vedení odborných testů v praxi,
- 10) schválení finální verze standardu alespoň 9 kladnými hlasy a publikace Basis of Conclusion (se závěry daného standardu a důvody, proč IASB vyřadila některá řešení a preferovala jiná).²¹

Tento proces bývá přizpůsobován okolnostem, jež si vyžadují, je celkem otevřený veřejnosti až na konečnou volbu o ED a daného standardu. Interpretace IFRIC mají definovaný, z principu obdobný, svůj vlastní proces přijímání.

Teoretickou základnou všech standardů je **koncepční rámec** pro přípravu a předkládání účetních výkazů. Z názvu je možné dedukovat obsah popisující základní koncept sestavování výkazů, podle něž uživatelé řeší zásadní problémy, i v případě nejsou-li koncipovány přímo v jednotlivých standardech. V obsahu přímo navazují jednotlivé **standards** zabývající se specifickými oblastmi řešení nejdůležitějších problémů a končí **interpretacemi** účetních standardů pojmenovaných dle bývalého názvu komise IFRIC. Seznam v současné době platných standardů schválených Evropskou komisí lze nalézt v příloze A.

²⁰ Po zvýšení počtu členů IASB na konečných 16 bude k odsouhlasení zapotřebí min. 10 hlasů.

²¹ DELOITTE TOUCHE TOHMATSU, Summaries of International Financial Reporting Standards, Preface to IFRS, IAS plus [online].

2.4 Právní úprava účetnictví v ČR

Na rozdíl od mezinárodních standardů finančního výkaznictví IFRS, účetní systém v ČR je založen na silné propojenosti s daňovou soustavou a porovnatelnost výstupů účetnictví zajištěné regulací dané státem je postulováno zákonnou formou. Silná pozice státu, jejíž základy lze vnímat z dob centralizovaného plánování, přetrvává.

2.4.1 Odpovědnost za tvorbu a vývoj

Za vytváření a vydávání zákonů, vyhlášek a ČÚS upravující systém v ČR je zodpovědný odbor Účetnictví a auditu **Ministerstva financí České republiky** (MFČR) ve spolupráci s odborem Ekonomického prostředí. Jejich oddělení zodpovědná za metodiku účetnictví se starají o tvorbu koncepce dlouhodobého vývoje na základě analýz potřeb ČR a celosvětového vývoje a zajišťuje žádanou harmonizaci podle požadavků spojených s právem EU. V těchto otázkách spolupracuje i s jinými domácími i zahraničními organizacemi.²²

Jednou z nezávislých, kooperujících institucí s MFČR je Národní účetní rada (NÚR) podporující profesní rozvoj v zemi. Hlavním cílem NÚR je zapojení co nejširší odborné veřejnosti do průběhů tvorby legislativy pro vydávání nejvhodnějších verzí zákonů a norem plně využitelných v praxi a schopných upravovat účetnictví daným způsobem dle stanoveného účelu. Předmětem činnosti je mimo této spolupráce tvorba, aktualizace a vydávání ČÚS a metodických pokynů. Součástí NÚR jsou Komora auditorů České republiky, Komora daňových poradců České republiky, Svaz účetních a Vysoká škola ekonomická v Praze.²³

Na rozdíl od běžné praxe ve vyspělých zemích jsou ČÚS součástí české legislativy, vedeny v registru Ministerstvem financí ČR a uveřejňovány ve Finančním zpravodaji, jenž představuje oficiální publikaci změn, pokynů či aktualizací zákonů, norem, vyhlášek či předpisů a jiná sdělení. Z toho vyplývá i podřízení celé procesní tvorby a přijímání

²² Odbor Účetnictví a audit [online].

²³ Stanovy Národní účetní rady [online].

legislativnímu procesu vzniku daných právních předpisů. V porovnání s procesem tvorby standardů IFRS je nasnadě konstatovat jak mohou být normy ovlivňovány nejen odbornou veřejností či možná lépe řečeno, jak ovlivňovány být nemohou.

2.4.2 Regulační rámec

První modernizovaný zákon od transformace státního zřízení od centrálně řízeného k tržnímu byl přijat roku 1991, byl přizpůsoben nové ekonomické realitě a zohledňoval podnikatelské činnosti v tomto období začínající. Zákon nebyl nikterak upraven pro potřeby rozličných oborů a právních forem podnikání a postupem času se vyvíjel způsobem neúnosně propletených předpisů na jedné straně příliš omezující určité subjekty a na druhé straně nedokonale ošetřující další. Regulační rámec účetnictví v ČR v současné době tvoří tyto právní předpisy:

- zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, s několika novelami,
- provádějící vyhlášky upravující jednotlivé skupiny účetních jednotek s koncepcemi inspirovanými 4. a 7. směrnicí EU,
- České účetní standardy,²⁴
- zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů,
- daňové předpisy – přímé a nepřímé daně,
- a ostatní předpisy upravující např. zdravotní a sociální pojištění aj.

Se vstupem ČR do EU se v právních předpisech upravující účetnictví projevuje od roku 2004 strategie harmonizace účetnictví členských států EU. V české legislativě chybí koncepce harmonizace účetnictví, kromě firem kótovaných na burze, a soulad s vývojem v EU je prováděn přidáváním pravidel z úrovně mezinárodní, jimž však chybí správnost a jednoznačnost prosazování.²⁵ Úkolem EU a členských států v současnosti by mělo být zkoumání harmonizace pro malé a střední podniky, jež tvoří nejrozsáhlejší skupinu subjektů. Ekonomické prostředí, podmínky, vývoj, obchodní transakce a jiné aspekty

²⁴ KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého, s. 171.

²⁵ BŘEZINOVÁ, H., Regulace účetnictví v České republice po 1. lednu 2004 [Online].

zohledněné v účetnictví se neustále mění a je zapotřebí přistupovat ke vhodným nástrojům jejich šetření, usměrňování a zobrazování dle praxí vhodných postupů. Třístupňová struktura, zahrnující zákon o účetnictví, vyhlášky a ČÚS, by měla těmto podmínkám napomoci k formování konvergence a zdokonalování účetních postupů. Díky NÚR se začaly vytvářet české účetní standardy mající za úkol vymezení a rozvádění takových situací, jež nejsou řešeny zákonem či vyhláškou, ale nesmí tyto nadřazené normy porušovat.

Zákon o účetnictví je základním pramenem, ze kterého musí vycházet všechny účetní jednotky. Skládá se ze sedmi částí zaměřených na určité oblasti účetnictví, jak je uvedeno v tabulce 2.1 s heslovitou charakteristikou.

Tab. 2.1: *Uspořádání a obsah zákona o účetnictví*

Část	Obsah úpravy	Upřesnění
První	Obecná ustanovení	Předmět účetnictví, obecné zásady
Druhá	Rozsah vedení účetnictví, účetní doklady, účetní zápisy a účetní knihy	Formální nároky, směrná účtová osnova
Třetí	Účetní závěrka	Ověřování ÚZ, výroční zpráva, zveřejňování
Čtvrtá	Způsoby oceňování	Základní pravidla, metody
Pátá	Inventarizace majetku a závazků	Úkol, inventarizační rozdíly
Šestá	Úschova účetních záznamů	Lhůty archivací
Sedmá	Ustanovení společná, přechodná a závěrečná	Účetní záznam, průkaznost a přenos, sankce a pokuty

Zdroj: vlastní zpracování dle zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Veškeré požadavky na způsob, rozsah a vedení účetnictví v harmonii práva EU stanovuje výše uvedený zákon podstatným ustanovením v § 1 říkájící: „*Tento zákon stanoví v souladu s právem Evropských společenství rozsah a způsob vedení účetnictví a požadavky na jeho průkaznost.*“²⁶ Naznačuje zákoně danou úpravu a vnesení požadovaných směrnic EU dle práva volby a to na osoby definované s povinností finanční účetnictví vést. Tyto osoby nesou označení *účetní jednotky*. Je zmíněno finanční účetnictví s principem podvojného účtování, nikoliv daňová evidence, dříve známá jako jednoduché

²⁶ Česko, zákon č. 437 ze dne 25. listopadu 2003, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, in Sbíрка zákonů, částka 145, s 7250.

účetnictví, v současné době podřízená zákonům daňovým, jež vedou ostatní podnikatelské subjekty neurčené v zákoně.

Platí-li zákon o účetnictví pro všechny účetní jednotky, pak modifikace úprav pro podnikatele, banky, pojišťovny (a jiné i neziskové instituce) jsou vymezeny navazující vyhláškou platnou vždy pro určitou skupinu. Pro podnikatele je platná vyhláška č. 500/2002 Sb., pro podnikatele, ve znění pozdějších předpisů²⁷, specifikující předmět úpravy a působnost na účetní jednotky, rozsah a způsob sestavování účetní závěrky včetně vymezení některých položek daných výkazů, účetní metody např. oceňování, odepisování, tvorby rezerv apod., konsolidovanou účetní závěrku a jiná ustanovení včetně připojených vzorů směrné účtové osnovy a účetních výkazů.

České účetní standardy vytvářející pomyslnou střechu regulačního rámce mají za úkol vymezit, vysvětlit a podrobněji rozebrat problematické okruhy s cílem dosáhnout souladu používaných účetních metod účetními jednotkami, obsahují jejich popis a postup účtování. Tyto postupy nesmí být v rozporu se zákonem o účetnictví a provádějícími vyhláškami, aby neobcházely jejich účel, a dle § 36 zákona o účetnictví jsou účetní jednotky povinné je používat, jinak by zákon porušovaly. Shrňme-li to obrácenou verzí, používání ČÚS v podstatě představuje dodržování zákona. Seznam ČÚS pro podnikatele uvádí příloha B.

Povinnost zveřejňovat účetní závěrky a výroční zprávy, jejich ověření auditorem a ukládání do sbírky listin vedené v obchodním rejstříku ukládá zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů. Daňové zákony ovlivňují účetnictví nepřímo, ale jejich dopad na hospodaření podniku je značný. Do této problematiky spadá celá řada konkrétních zákonů, přičemž nejdůležitější budou: zákon o daních z příjmů ošetřující jak daně fyzických, tak právnických osob a zákon o dani z přidané hodnoty.

²⁷ Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví.

2.5 Spolupráce na konvergenci IFRS a US GAAP

US GAAP

Tento účetní systém národní regulace pocházející z USA, jehož vznik je pozorován již ve 30. letech jako podnět tamější krize na burze cenných papírů, způsobené nedostatečným ošetřením srovnatelnosti a věrohodnosti účetních výkazů, byl započat za účelem nápravy a jeho tvorbou byla pověřena Komise pro cenné papíry a burzy (SEC - Security and Exchange Commission), jež později zmocnila touto činností Výbor pro vydávání standardů finančního účetnictví (FASB - Financial Accounting Standards Board), soukromou profesní instituci, se vznikem datujícím se pár let před IASC. V tomto dlouholetém procesu byly prosazovány zájmy politiků, SEC, soukromých společností či auditorů. Z tradice systému lze odvodit vysokou kvalitu a propracovanost pravidel obsahující až 170 standardů (SFAS). Přestože jsou určeny a primárně konstruovány na tržní prostředí USA, svým rozsahem a dokonalostí splňovaly předpoklad pro užívání jako celosvětový nástroj harmonizace a jsou uznávány na všech světových burzách.²⁸

Společné projekty účetních systémů IFRS a US GAAP

Na základě dohody zástupců FASB a IASB byl v roce 2002 započat projekt s cílem konvergence účetních standardů těmito výbory vydávaných, tj. úpravy do slučitelné podoby, a spolupráce na vytváření nových standardů, jež by mohly být používány pro domácí i přeshraniční výkaznictví. V rámci tohoto projektu se rozhodla SEC v roce 2007 pro odstranění požadavku na převod účetní závěrky dle pravidel US GAAP u mimoamerických společností registrovaných v USA používajících IFRS a zároveň Evropská komise udělala podobný krok vztahující se na společnosti z USA. Tato opatření přinášejí mnohé úlevy firmám bez nutnosti tvořit účetní závěrky dvojím způsobem, příp. trojím s přihlédnutím k národním systémům daných zemí, a zefektivňují přístup ke kapitálu po celém světě.

²⁸ KOVANICOVÁ, D., Abeceda účetních znalostí pro každého, s. 125-126.

Velikost tohoto projektu předurčuje přínosy ale i běh na dlouhou vzdálenost. Jednotlivé participační součinnosti je nutné plně adaptovat do jednotlivých pravidel. Z krátkodobého hlediska můžeme zmínit problematiku s odhadovaným datem dokončení v roce 2011, např. finanční nástroje, prezentace finančních výkazů, uznávání výnosů, leasing, zaměstnanecké výhody, podnikové kombinace, investice do nemovitostí, konsolidace aj. Z dlouhodobějšího hlediska spolupracují organizace například na kompletní revizi koncepčního rámce IFRS. Mezi již dokončené patří především včlenění možnosti oceňování ve fair value do pravidel US GAAP, a dále přejaté účtování výzkumu a vývoje aktiv v podnikových kombinacích dle standardů IFRS. Na druhé straně IASB dovršila rozsáhlejší revizi standardu zaměřeného na výpůjční náklady a nově vytvořený IFRS 8 o provozních segmentech, nahrazující původní standard pro vykazování dle segmentů.²⁹

Patrná potřeba této konvergence a v budoucnu jednotného systému reportování přinášející nižší transakční náklady, usnadnění investičního rozhodování, činnosti účetních a auditorů na základě zpřehlednění a srovnatelnosti poskytovaných informací je evidentní. Rozložení těchto dvou systémů můžeme pozorovat po celém světě. Pokud by docházelo k přechodu amerických společností na IFRS, US GAAP by mohly být odsunuty do pozadí a tím by postupem času selekcí jednotný systém vznikl.

²⁹ FASB, Convergence with the International Accounting Standards Board (IASB), Memorandum of Understanding [Online].

3. Sestavování účetní závěrky podle standardů IFRS a české účetní legislativy

Cílem této kapitoly je zpracování komparace účetní závěrky a jejích součástí z hlediska standardů IFRS a české účetní legislativy. Nejprve budou podrobeny zkoumání základní předpoklady a kvalitativní charakteristiky, jejichž dodržování je povinné a především významné pro sestavení účetních výkazů, aby bylo dosaženo cílů účetnictví a informace podávané v účetnictví byly užitečné. V následující části budou stanoveny a porovnány prvky účetních výkazů a způsoby oceňování, jež jsou ve jmenovaných účetních systémech zakotveny. Poslední podkapitola je zaměřena na jednotlivé účetní výkazy a jejich obsah.

3.1 Základní předpoklady a kvalitativní charakteristiky

Definice základních kritérií dle standardů IFRS

Na jakých předpokladech a s jakými náležitostmi, základními prvky, budou účetní výkazy postaveny se v systému standardů IFRS zabývá koncepční rámec. S konkrétním složením účetní závěrky, respektive formou a obsahem účetních výkazů na něj navazuje standard IAS 1 – Sestavování a zveřejňování účetní závěrky, rozebírající jednotlivé výkazy obecně nikoliv podrobně.

Pro tvorbu účetních výkazů je koncepční rámec výchozí bod, od něž se jednotlivé obsahy, položky a ucelené skupiny prvků dané ideologie účetnictví odvíjejí a jsou jím i testovány. Postaven je zejména na poskytování informací externím uživatelům a zároveň představuje nápomocnou ruku IASB při vytváření nových standardů IFRS, profesním institucím pro vývoj národních standardů a pokračování harmonizace účetních systémů zaštitěnou nadací IFRS, auditorům při ověřování účetních závěrek a jiným uživatelům vyjasňující výklad informací. Stanovuje především:

- cíle účetních výkazů,
- základní předpoklady pro sestavování výkazů,
- kvalitativní charakteristiky, zajišťující hodnotu informací,

- základní prvky jednotlivých účetních výkazů, jejich rozpoznávání a oceňování,
- a koncept kapitálu a jeho uchovávání.³⁰

Mezinárodní účetní standard IAS 1 rozšiřující prvky koncepčního rámce má za cíl porovnatelnost účetních závěrek jednotlivých podniků i konsolidovaných celků mezi účetními jednotkami. Stanovuje základní prezentační předpoklady se strukturou a obsahem jednotlivých výkazů a rozsahem na všechny obecné účetní závěrky zpracovávané v souladu s IFRS, kromě mezitímní účetní závěrky se zkráceným obsahem definovaným v IAS 34. Hlavními náležitostmi standardu IAS 1 jsou:

- účel účetní závěrky,
- její součásti,
- obecná ustanovení doplňující předpoklady koncepčního rámce,
- struktura a obsah účetní závěrky a jejích sounáležitostí (účetních výkazů).

Dva **základní předpoklady** uvedené v koncepčním rámci vycházejí z obecně uznávaných zásad. Prvním z nich je sestavování výkazů na **akruální bázi** s rozpoznáváním hospodářských operací v období, kdy *nastanou*, a vykazování v období, se kterým *souvisejí*. Z toho vyplývá skutečnost informování uživatelů jak o budoucích transakcích, tak o minulých událostech zobrazených v jednotlivých výkazech. Druhým je **trvání podniku** v budoucnosti bez záměru či nutnosti likvidace a omezení či ukončení činností zjevných z dostupných informací o budoucnosti přinejmenším nejbližšího jednoho (kalendářního nebo hospodářského) roku. Tento fakt musí být dodržen a případné nejasnosti oznámeny. V takovém případě lze sestavovat závěrku i na jiné bázi.³¹

Navazující **obecná ustanovení** standardu IAS 1 určují:

- prezentaci finanční pozice, výkonnosti a peněžních toků **věrně** na základě kritérií rozpoznávání prvků účetních výkazů stanovených v koncepčním rámci s nutností prohlášení **souladu účetní závěrky s IFRS**, pokud jsou splněny veškeré požadavky standardů a aplikovány účetní pravidla dle IAS 8 – Účetní pravidla, změny

³⁰ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. A15-A18.

³¹ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. B1717-B1718.

v účetních pravidlech a chyby. V případě nevhodnosti nastolených požadavků je možné ve výjimečném případě, dochází-li ke konfliktu s koncepčním rámcem, prohlásit s jasným vyjádřením důvod upuštění od aplikace konkrétních standardů, dodržovala-li by účetní jednotka věrné zobrazení a legislativa by toto nezakazovala.

- Účetní postupy a metody, jež byly použity v prezentaci a klasifikaci, musí být pro zachování **konzistence** dodržovány v jednotlivých letech, nejsou-li změny stanoveny.
- Všechny **významné** položky jsou prezentovány samostatně nebo v **agregovaných** skupinách, nejsou-li významné a jsou podobné povahy nebo funkce. Z toho vyplývá, že některé požadavky standardů nemusí být splněny, jsou-li položky nevýznamné.
- Velice striktně musí být dodržováno pravidlo zákazu **kompence** aktiv a závazků, výnosů a nákladů, s výjimkou přípustných situací odrážejících podstatu operace stanovených určitým standardem. Porušení by mělo za následek zkreslování informací účetních výkazů a snížení schopnosti predikce budoucího vývoje. Některé transakce se vykazují kompenzované ve formě netto, pokud netvoří významné položky, např. kurzové rozdíly.
- Pro snadnější porovnatelnost a hodnocení trendů jsou uváděny **srovnávací informace** z předešlého vykazovaného období a to i pro popisná data, včetně reklasifikovaných oblastí, jež musí být zdůvodněna. Jejich úpravou se řídí výše uvedený IAS 8.
- Daným **vykazovaným obdobím** se rozumí jeden rok, dvanáct po sobě jdoucích měsíců, během něhož je účetní jednotka povinna minimálně jednou účetní závěrku zveřejnit. Toto by se mělo dít pravidelně v jednotlivých periodách, proto hovoříme o periodicitě vykazování. Zkrácení či prodloužení musí být opět odůvodněno. Připouští se i vykazování za období 52 týdnů s výsledkem pravděpodobně ne příliš lišícím se od jednoho roku.³²

³²International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. A295-A300.

Podstatnou užitečnost informací v dokumentech nám zajišťuje požadované splnění **kvalitativních charakteristik**, mezi něž patří:

- **srozumitelnost**, pro uživatele mající povědomí o ekonomických a podnikatelských aktivitách i o účetnictví, složité záležitosti nemohou být pro usnadnění srozumitelnosti některým uživatelům z výkazů vyjmuty,
- **relevance**, poskytující informace pomáhající rozhodovacím procesům na základě hodnocení minulých, současných i budoucích událostí. Velkou roli hrají podstata a **významnost** položek určující hranici samostatného zveřejňování pro jejich relevantnost.
- **Spolehlivost**, vyjadřující informace *důvěryhodné, nestranné* (nejsou ovlivňována rozhodnutí uživatelů určitým, záměrným způsobem), *úplné* (vyvarování se matoucímu či klamnému sdělení), vykazované *s opatrností* (nepředstavující nadhodnocování aktiv a výnosů a zároveň podhodnocování závazků a nákladů) bez možných chyb či zkreslení, na základě jejich *upřednostňované obsahové stránky před formální* danou právní úpravou.
- **Srovnatelnost**, umožňující porovnávání v časové souslednosti i mezi podniky a vytváření obrazu o jejich relativním postavení. Nutné je dodržovat zásady konzistence účetních metod a postupů.³³

Existují určitá omezení ohraničující relevantnost a spolehlivost informací. V některých případech je důležité z hlediska relevance mít informace včas a tím se může tento aspekt *včasnosti* dostat do konfliktu se spolehlivostí, jež určitý čas vyžaduje a nemusí být dodržen ke zjištění podstatných okolností. Získávání informací přináší vedle užitku náklady s ním spojené. Spíše než charakteristiku představuje *rovnováha mezi užitekem a náklady* doporučné pravidlo, kdy by měly přínosy přesahovat jejich náklady.³⁴

³³ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. B1718-B1721.

³⁴ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. B1722.

Definice základních kritérií dle české účetní legislativy

Oblastí sestavování účetní závěrky se v české účetní legislativě zabývá zákon o účetnictví, jenž ve svých jednotlivých částech stanovuje obecné zásady a povinnosti jako základní požadavky a kvalitativní charakteristiky na průkaznost při vedení účetnictví, složení účetních výkazů, jejich obsah a způsoby oceňování prvků účetních výkazů. ČÚL nestanovuje žádný obecný cíl účetních výkazů a je koncipován převážně na principu povinností dodržování stanovisek.

Smysl a podstata výkazů je postavena na obecných zásadách zakotvených převážně v první části daného zákona, čímž je vytvořen podklad pro účtování hospodářských operací. Časové a věcné zachycení na **akruální bázi** je zajištěno účtováním o veškerých výnosech a nákladech bez ohledu na okamžik zaplacení nebo přijetí platby. Předpoklad **nepřetržitého pokračování činnosti** účetní jednotky s povinností použít účetní metody způsobem příslušným je splněn, pokud v dohledné budoucnosti nenastává žádná skutečnost, jež by omezovala či zabraňovala v činnosti účetní jednotky.

Věrného a poctivého obrazu je v ČÚL dosaženo zobrazením skutečného stavu položek ve výkaznictví v souladu s účetními metodami dle zákona o účetnictví, jež jsou voleny variantě k vytvoření si správného úsudku na účetní závěrku. Od metod stanových zákonem či provádějící vyhláškou může být odchýleno, nikoliv však v případě, kdy by toto ovlivnilo daňový základ odvozený od výsledku hospodaření³⁵. Z tohoto vyplývá nutnost dodržování metod daných zákonem pro splnění právních požadavků.

Zákonem o účetnictví jsou definované **kvalitativní charakteristiky**, jež musí splňovat informace účetní závěrky:

- Účetní zápisy a výkazy musí být **srozumitelné** pro uživatele znalého oboru účetnictví, který si informace dokáže z příložených náležitostí účetní závěrky bez jakékoliv jiné pomoci interpretovat.

³⁵ LOUŠA, F., Zákon o účetnictví v praxi, s. 28.

- Pro dosažení vyloučení chybného úsudku či rozhodování uživatele informací se položky účetních výkazů uvádí či neuvádí s posouzením jejich **významnosti**.
- **Spolehlivost** informací účetní závěrky je definována *úplností* informací, zahrnující všechny hospodářské operace, a *včasností* jejich získávání k dosažení věrného zobrazení. Hledisko *opatrnosti* je postaveno na dodržování metod oceňování a účtování položek rozvahy takovým způsobem, aby nebyly aktiva a výnosy nadhodnocovány, závazky a náklady podhodnocovány, přičemž zisky jsou vykázány pouze v případě jejich dosažení a předvídatelná rizika a ztráty v době jejich uvědomění si.
- **Srovnatelnost** vykazování udává především dodržování prvně zvolených přístupů k oceňování a označování položek rozvahy a výkazu zisku a ztráty, jež nesmí účetní jednotka měnit v následujícím období, za podmínky trvání účetní jednotky. Výjimku tvoří případy změny předmětu podnikání či jiné činnosti nebo zpřesnění věrného zobrazení a zkvalitnění vypovídací schopnosti výkazů. Při změně se skutečnost s jasným odůvodnění uvede v příloze. Srovnatelnost je vynucována i dodržováním položek účetních výkazů a směrné účtové osnovy.

Položky účetních výkazů jsou uváděny v závislosti na jejich **významnosti**. Ke **slučování** dochází v případě nevýznamné částky z hlediska věrného a poctivého obrazu nebo v případě zajišťujícím větší srovnatelnost. Položky vykazující nulovou hodnotu v běžném i přecházejícím období se neuvádějí. Pro splnění zásady srovnatelnosti jsou uváděny položky za běžné účetní období i položky za bezprostředně předcházející účetní období, čímž zajišťují bilanční kontinuitu. Nejsou-li informace uváděné za minulé a běžné účetní období srovnatelné, upraví se informace za minulé účetní období s ohledem na významnost a každá úprava informací za minulé účetní období, popřípadě ponechání nesrovnatelných informací, se odůvodní v příloze účetní závěrky.

Vlastní srovnání základních kritérií dle IFRS a české účetní legislativy

V ČÚL zcela chybí na rozdíl od standardů IFRS zanesení cílů účetních výkazů a určení jejich uživatelů. Přestože by cílem mělo být poskytování informací nejrozumnějším uživatelům, hovoří se především o finanční situaci mající představovat zřejmě jak finanční pozici, tak výkonnost podniku, dle zákona se jeví poskytování informací státu a jeho

orgánům jako prioritní. Vyplývá to především z povinnosti dodržování účetních metod takový způsobem, aby nebyla narušena vazba s daňovými normami.

V obou systémech se účtuje o hospodářských operacích na aktuální bázi, přičemž v koncepčním rámci IFRS je určen i smysl této skutečnosti, resp. jakou vypovídací schopnost tato báze má, nejen povinnost jejího dodržování, jak je tomu v ČÚL. Standardy IFRS také umožňují účtování nepodstatných jevů do jiného období, než se kterým věcně a časově souvisejí, splňují-li věrné zobrazení. Toto není v ČÚL povoleno zákonem, pokud dané skutečnosti účetní jednotka zná, avšak ČÚS č. 19 – Náklady a výnosy povoluje u nevýznamných částek časové rozlišení nepoužívat. Proto by bylo vhodné do zákona o účetnictví, představující nadřazenou právní normu, tuto formulaci zakomponovat. Dále musí být dodržován předpoklad trvání podniku, jehož vymezení do budoucna se v účetních systémech liší v určení délky období, po kterou si je účetní jednotka vědoma, že nenastanou případy krizového stavu. V koncepčním rámci IFRS je jasně dána doba minimálně jednoho následujícího roku, ČÚL určuje pouze nekonkrétně období dohledné budoucnosti. Toto se jeví jako nedostatečné, jelikož je možné si dohlednou budoucnost vyložit subjektivním způsobem.

Věrná prezentace dle IFRS je založena na aplikaci standardů, ale umožňuje se od těchto odklonit, bude-li věrnějšího obrazu skutečností dosaženo. V ČÚL je povoleno ve výjimečných případech se odklonit od metod stanovených v provádějících vyhláškách, jež však vycházejí ze způsobů stanovených zákonem, které není možno porušit. Tím jsou možnosti variability pro dodržení věrného a poctivého obrazu omezeny a neodpovídají tak komerční podstatě v dostatečné míře.

Z hlediska teoretického porovnání je zásada opatrnosti v obou systémech shodná, avšak aplikace z hlediska kreativního účetnictví³⁶ bývá rozdílná v českém účetnictví oproti některým západním zemím. Uvědomíme-li si závislost hospodářského výsledku a daňového základu, pak v českých podmínkách bývají náklady spíše nadhodnocovány a výnosy podhodnocovány. Důvodem bude především nepřiliš rozvinutý kapitálový trh, jenž

³⁶ Pojem kreativní účetnictví je velice těžké jednotně definovat. Je jím myšlen především proces manipulace s účetními údaji, aby bylo dosaženo příznivých výsledků v účetnictví. Představuje tedy negativní směr v oboru a proces harmonizace by měl kreativní účetnictví regulovat.

v západních zemích podněcuje kreativní účetní výnosy nadhodnocovat a náklady podhodnocovat, aby vykazovaly lepší výkonnost, jež bude podkladem pro získávání zdrojů financování z kapitálového trhu, resp. impulsem pro investory aktivně obchodovat s cennými papíry společnosti.

V ČÚL se o srovnatelnosti hovoří především ve smyslu porovnání v časové řadě mezi účetními obdobími, nikoliv mezi podniky navzájem. Toto kritérium je však splněno dodržováním metod aplikovaných v účetnictví. Při změně používaných metod se skutečnost s jasným odůvodněním dle ČÚL pouze uvede v příloze, kdežto standardy IFRS požadují pro dodržení konzistence změnu předcházejících účetních závěrek pro porovnání v čase, pokud je to u daných položek možné. Lze usoudit, že zavedení tohoto pravidla do ČÚL by bylo pro uživatele účetních informací přínosné.

Srovná-li se chápání požadavku na obsah a formu účetních výkazů, přístup dodržování položek účetních výkazů a směrné účtové osnovy dle ČÚL vypovídá spíše o upřednostňování formální stránky před obsahovou, což je doprovázeno i stanovenými metodami účtování. Z hlediska IFRS je tím ovlivněna částečně spolehlivost informací.

3.2 Prvky účetních výkazů a jejich oceňování

Definice prvků účetních výkazů a způsobů oceňování dle standardů IFRS

Účelem účetní závěrky dle standardu IAS 1 je zobrazení aktiv, závazků, vlastního kapitálu, výnosů a nákladů včetně zisku či ztráty, ostatních změn vlastního kapitálu a peněžních toků. Tyto prvky jsou zobrazovány v jednotlivých účetních výkazech roztrženy dle jejich cíle a vypovídací schopnosti. Koncepční rámec nejprve **definuje** samostatné prvky za účelem jejich následného rozpoznávání a oceňování:

- **Aktiva** jsou výsledkem minulých událostí, přinášejí podniku budoucí ekonomický prospěch, přímo či nepřímo tok peněz, a jsou kontrolována podnikem.
- **Závazky** představují současnou povinnost či odpovědnost vzniklou na základě minulých transakcí či skutečností důsledkem obchodních zvyklostí nebo zvykového práva a vypořádání bude představovat úbytek ekonomického prospěchu, např. penězi,

převodem aktiva, poskytnutím služby, nahrazením jiným závazkem, přeměnou na vlastní kapitál.

- **Vlastní kapitál** je definován jako rozdíl mezi aktivy a závazky a závisí na jejich ocenění.
- **Výnosy** jsou zvýšením ekonomického prospěchu, buď zvýšením aktiv, nebo snížením závazků, a vedou ke zvýšení vlastního kapitálu jiným způsobem než vkladem vlastníků. Rozlišujeme v anglické terminologii výnosy (income) na:
 - Revenues – výnosy z běžných činností podniku, např. prodeje výrobků a služeb, úroků, nájemného apod.
 - a Gains – přínosy (výnosy) z činností jiných než běžných, se kterými jednotka běžně nepočítá.
- **Náklady** jsou snížením ekonomického prospěchu, buď zvýšením závazků, nebo snížením aktiv, a vedou ke snížení vlastního kapitálu jiným způsobem než přerozdělováním mezi vlastníky. Obdobně jsou v anglické terminologii rozlišovány náklady výsledku (expenses) na:
 - Expenses – náklady spjaté s běžnými činnostmi podniku.
 - Losses – představující újmu či nesprávně používané označení ztráty jako protiklad k přínosům (gains).
- **Výkonnost** podniku zjišťujeme rozdílem mezi výnosy a náklady, resp. jde o zisk či ztrátu.³⁷

Po splnění definice položky je zapotřebí dále otestovat kritéria pro **rozpoznání**. Těmito kritérii jsou jednak **dostatečná jistota pravděpodobnosti** vzniku či úbytku **ekonomického přínosu** testovaného prvku pro podnik, např. chybějící kontrakt o pohledávce lze být akceptován, pokud bude pohledávka s jistotou zaplácena, a jeho **spolehlivá ocenitelnost**. Položky nesplňující některá tato kritéria, jsou-li však relevantní pro finanční pozici, výkonnost či změny ve finanční pozici, budou oprávněna pro uvedení v komentářích. Výnosy a náklady jsou vykazovány v případě uznání daného aktiva či závazku a jeho změny.³⁸

³⁷ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, IAS 1.

³⁸ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. B1728-B1731.

Všechny rozpoznané položky je nutné ocenit takovým způsobem, aby splňovala kritéria věrného a poctivého zobrazení a předpoklady trvání podniku a aktuální báze. **Oceňování** lze definovat jako proces určování měnové hodnoty položek uznaných a vykazovaných v rozvaze nebo výsledovce. Tento proces významně mění vypovídací schopnost výkazů a vykazovaná hodnota je závislá na volbě oceňovacího základu. Koncepčním rámcem jsou definovány následující báze pro oceňování:

- **Historické náklady** – aktiva jsou oceňována náklady v hodnotě prokázané v době jejich pořízení a závazky hodnotou příjmů, jež by bylo možné získat při jejich směně v době vzniku.
- **Běžná cena** (reprodukční) – ocenění v hodnotě, jež *by byla nutná* k pořízení stejného či obdobného aktiva nebo k vypořádání závazků nediskontovanou částkou peněz k datu ocenění,
- **Realizovatelná hodnota** – představuje *možnou* částku získanou při prodeji aktiva nebo *očekávanou* nediskontovanou částku peněz k vynaložení prostředků při vypořádání závazku k datu oceňování,
- **Současná hodnota** – kdy aktiva jsou oceněna současnou hodnotou diskontovaných budoucích příjmů z aktiva a závazky diskontovanou hodnotou budoucích vynakládaných prostředků na vypořádání a zohledňuje tak odúročováním faktor času.³⁹

Tyto oceňovací základny jsou v účetnictví kombinovány, přičemž je oceňování dle standardů IFRS zpravidla nejčastěji založeno na historických cenách.

V některých standardech se dále zařazuje oceňování modelem **fair value**, který není v koncepčním rámci vymezen. Daný fakt může být důsledkem historického vývoje a zastaralostí koncepčního rámce jako takového i přes dřívější uvedení fair value v jednom ze standardů, zaměřující se však pouze na specifickou oblast a tento model nebyl aplikovatelný obecně. Lze ho **definovat** jako částku, za kterou by bylo možné směnit aktivum či vyrovnat závazek mezi partnery ochotnými tuto transakci podstoupit a nejedná

³⁹ MALÍKOVÁ, O., HORÁK, J., České účetnictví v kontextu historického vývoje a analýza vybraných faktorů ovlivňujících účetní výkaznictví, s. 93.

se o likvidační prodej. Tuto částku lze získat z aktivního trhu, kde jsou obchodovány stejnorodé položky, je možné kdykoliv najít partnera ochotného k transakci a informace o cenách jsou veřejně dostupné. Z uvedeného vyplývá model založený na dobrovolně a svobodně sjednané ceně transakčního předmětu s výhodami na obou dvou stranách.⁴⁰

Od roku 2001 pracuje IASB společně s FASB na novém koncepčním rámci, jež má být v budoucnu shodný pro systémy IFRS a US GAAP. Roku 2004 byl projekt přidán do agendy schvalovacího procesu a od té doby jsou prodiskutovávány změny v tomto dokumentu, jež se zabývají všemi jeho oblastmi v rámci 8 fází. První fáze zabývající se cíly a kvalitativními charakteristikami vzešla již v platnost od 1. ledna 2011. Další tři fáze týkající se prvků účetních výkazů, oceňování se zakomponováním báze fair value a účetní jednotky procházejí diskuzemi, a jejich dokončení v plánu na rok 2011 není. Ostatní oblasti prozatím své plány diskuzí nemají stanovené. Všechny tyto neschválené oblasti jsou platné dle původního znění z roku 1989.⁴¹

Definice prvků účetních výkazů a způsobů oceňování dle české účetní legislativy

Velice důležitou součástí zákona o účetnictví je vymezení **předmětu účetnictví**, jenž říká: „Účetní jednotky účtují o stavu a pohybu majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv, dále o nákladech a výnosech a o výsledku hospodaření.“⁴² Obecné definici či vymezení se aktiv, závazků, vlastního kapitálu, nákladů a výnosů se však v právních předpisech ČR nedostává prostoru. Proto uznání a rozpoznání vyjmenovaných prvků není možné uskutečnit na základě ekonomické podstaty daných položek a je postaveno na modelu s jasně **určeným výčtem položek** spadajících do jednotlivých účetních výkazů. Toto řešení dané problematiky je nastaveno ve vyhlášce č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, obsahovým vymezením některých položek účetních výkazů. Důležitou odlišnost určuje § 28 zákona o účetnictví vyžadující vlastnické nebo jiné právo k majetku, aby bylo možné o něm účtovat a odepisovat jej.

⁴⁰ DVOŘÁKOVÁ, D., Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS, s. 26.

⁴¹ DELOITTE TOUCHE TOHMATSU, IASB Agenda Project, IAS plus [online].

⁴² Česko, zákon č. 437 ze dne 25. listopadu 2003, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony, in Sbírka zákonů, částka 145, s 7250.

Proces identifikace položek je na jednu stranu velice omezující a na druhou stranu usnadněn. Po posouzení dané položky a jejího zařazení je podstatné ocenění, kdy zákon o účetnictví stanoví **způsoby oceňování**:

- pro okamžik uskutečnění účetního případu (získání majetku, vzniku závazku, vypořádání) *pořizovací cenou, jmenovitou hodnotou, reprodukční pořizovací cenou* nebo *vlastními náklady*⁴³, jež jsou založeny na historických a běžných cenách, příp. realizovatelné hodnotě,
- a pro okamžik sestavování účetní závěrky *reálnou hodnotou* u vybraných položek majetku.

Za reálnou hodnotu se v ČÚL považuje tržní hodnota regulovaného trhu, není-li k dispozici, pak ocenění kvalifikovaným odhadem či posudkem znalce anebo ocenění podle zvláštních právních předpisů.

Vlastní porovnání definic prvků účetních výkazů a jejich oceňování dle IFRS a české účetní legislativy

V oblasti definic a rozpoznání základních prvků se dostáváme k největšímu rozdílu, lze říci i rozporu, mezi základními koncepty obou systémů. Tento fakt vychází již z neexistence jakéhokoli konceptního rámce pro účetnictví v českých podmínkách, přestože se může jevit, že se zákon o účetnictví do této pozice staví. Z daného vyplývá především odlišný pohled na aktiva. Standardy IFRS budou vykazovat v rozvaze aktiva, jež podnik používá k podnikatelské činnosti a nemusí je vlastnit. Důležité je, že přinášejí prospěch a podnik přebírá podstatná rizika z jejich kontroly. Umožňuje-li toto systém IFRS neurčující konkrétní příklady prvků účetních výkazů a svěřující tuto pravomoc na samotnou účetní jednotku, pak na opačné straně stojí ČÚL s jasně určeným výčtem položek spadajících do jednotlivých účetních výkazů a s vykazováním majetku, kde je stěžejní pouze vlastnictví na základě práva.

V rámci oceňování lze porovnat chápání báze reálné hodnoty. Samotné definice fair value a reálné hodnoty přinášejí určitý rozdíl. Lze usoudit, že definice ve standardech IFRS je

⁴³ Přímé i nepřímé náklady vztahující se na výrobu či jinou činnost daného majetku.

adekvátnější a vypovídací schopnost získané hodnoty je jasnější než u reálné hodnoty dle zákona o účetnictví, kde odhad znalce může být odlišný, přestože by měl zajistit přibližně tržní hodnotu. Dále použití reálné hodnoty je v ČÚL velmi omezeno a to především na finanční majetek. Důvodem může být i absence oceňování na základě budoucích diskontovaných peněžních toků, které by bylo možné použít i na jiné druhy aktiv, jak tomu je v některých standardech IFRS, např. u stavebních smluv. Přestože je současná hodnota zřejmě nejvěrohodnějším ohodnocením dlouhodobých pohledávek a závazků, v českých předpisech není definována a používána.

Ve zmíněných problémech lze spatřit potřebu vytvoření koncepčního rámce pro český systém účetnictví, jež by více směřoval již ve stopách harmonizace a ekonomické podstaty vykazování finanční pozice a výkonnosti. Tento krok je však spíš vizí a cílem let budoucích.

Vypovídací schopnost oceňovacíchází

Porovnáme-li oceňovací báze z hlediska vybraných kvalitativních charakteristik, lze dojít k určitým závěrům, jež posléze ovlivňují vypovídací schopnost účetních výkazů za splnění předpokladu trvání podniku. Na základě akademického výzkumu bylo provedeno hodnocení vyobrazené v tabulce 3.1 zahrnující oceňovací báze dle koncepčního rámce a reprezentanty kvalitativních charakteristik – relevanci, spolehlivost, srovnatelnost.

Tab. 3.1: Zhodnocení oceňovacíchází

Oceňovací báze		Kvalitativní charakteristiky		
		Relevance	Spolehlivost	Srovnatelnost
Historická cena	nom. hodnota	3	1	3
	kupní síla	2	2	2
Běžná cena		2	2	2
Realizovatelná hodnota		2	2	2
Současná hodnota		1	3	3

Zdroj: DVOŘÁKOVÁ, D., Fair value a její aplikace v Mezinárodních standardech účetního výkaznictví (IAS/IFRS), s. 27.

Z důvodu vzájemné závislosti parametrů v tabulce je hodnocení spíše orientační. Charakteristika srovnatelnosti je založena na hodnocení ocenění stejnorodých skupin aktiv, nikoliv celkové sumy, kdy hodnota 1 je nejlepší a hodnota 3 nejhorší.

Z uvedeného je možné usoudit, že současná hodnota je nejrelevantnější oceňovací báží z hlediska významnosti pro podnik přinášející však obtíže ve srovnatelnosti a spolehlivosti průkazného ocenění umožňující manipulaci, jež může vycházet z odhadu budoucích peněžních toků. Na druhé straně je nejspolehlivější ocenění historickou cenou v nominální hodnotě představující nejnižší relevanci pro podnik. Míra průkaznosti závisí na způsobu pořízení. Konstatovat však můžeme nepřímou úměru mezi relevancí a spolehlivostí uvedených bází.⁴⁴

3.3 Součásti účetní závěrky

3.3.1 Účetní výkazy dle standardů IFRS

Cíl účetních výkazů je dán poskytováním informací uživatelům o účetní jednotce a jejích ekonomických zdrojích⁴⁵, pohledávkách a závazcích, a změnách v ekonomických zdrojích, pohledávkách a závazcích, přičemž účetní výkazy nemusejí podávat kompletní informace nutně potřebné pro rozhodování.⁴⁶ Soustavu výkazů zohledňující tyto cíle tvoří:

- **Výkaz o finanční pozici** (dále jen rozvaha) zobrazující ekonomické zdroje, pohledávky a závazky, jako statický obraz ke konkrétnímu datu umožňující dle dané struktury predikci možností získávání potřebných zdrojů financování či majetku,
- **Výkaz o úplném výsledku hospodaření**⁴⁷ (dále jen výsledovka) se strukturou výnosů a nákladů, znázorňující výkonnost a reprezentující změny v ekonomických zdrojích, pohledávkách a závazcích firmy dynamicky v průběhu jeho vývoje,

⁴⁴ DVOŘÁKOVÁ, D., Fair value a její aplikace v Mezinárodních standardech účetního výkaznictví (IAS/IFRS), s. 26-28.

⁴⁵ Z anglického termínu „resources“ vyjadřující nejen zdroje financování.

⁴⁶ DELOITTE TOUCHE TOHMATSU, Summaries of International Financial Reporting Standards, Conceptual Framework for Financial Reporting, IAS plus [online].

⁴⁷ Dle nejnovější verze IAS 1 lze sestavovat jeden výkaz o úplném výsledku hospodaření včetně ostatního úplného výsledku hospodaření nebo ve dvou oddělených výkazech nejprve vykazující výnosy a náklady úplného výsledku hospodaření a ve druhém na úplný výsledek hospodaření navazující ostatní úplný výsledek hospodaření, který představuje ty zisky či ztráty, jež dříve byly vykazovány ve vlastním kapitále.

- **Výkaz o peněžních tocích** zobrazující finanční výkonnost odrážející peněžní toky jako podklad schopnosti generovat peníze,
- **Výkaz změn vlastního kapitálu** jako jeden z faktorů znázorňující změny v ekonomických zdrojích, pohledávkách a závazcích nepramenící z transakcí kapitálu a aktiv mezi vlastníky či jejich rozdělení mezi ně,
- a **komentáře** k účetním výkazům obsahující významné účetní politiky a ostatní důležité doplňující informace.⁴⁸

Vzájemná vazba těchto výkazů vychází z různých pohledů na stejné transakční či hospodářské operace a jednotlivě nám mohou poskytnout určitý údaj, jenž však nemusí být zcela smysluplný bez jeho porovnání s informacemi pocházejících z ostatních výkazů.

Rozvaha jako výkaz o finanční pozici podniku

Aktiva, závazky a vlastní kapitál, jakožto struktura majetku podniku a zdroje jeho financování jsou zobrazovány v **rozvaze**. Tyto položky je nutné rozdělit na dlouhodobé a krátkodobé a ve výkazu je prezentovat samostatně, není-li z hlediska spolehlivějších a relevantnějších informací seřazení položek dle likvidnosti věrohodnější, a to vždy v bilančním principu, kdy suma aktiv se musí rovnat sumě závazků a vlastního kapitálu, jak ukazuje rovnice (1).

$$\boxed{Aktiva = Závazky + Vlastní kapitál} \quad (1)$$

Krátkodobá aktiva představují majetek spotřebováváný během provozního cyklu podniku nebo určený k prodeji do 12 měsíců a peníze nebo peněžní ekvivalenty, jejichž směna proběhne taktéž do tohoto časového horizontu od rozvahového dne. Ostatní aktiva nesplňující některou z charakteristik aktiv krátkodobých představují **dlouhodobá aktiva**.

Krátkodobé závazky jsou identifikovány v případě předpokládané úhrady v provozním cyklu, jsou-li drženy k obchodování a splatné do 12 měsíců od rozvahového dne bez možnosti práva odkladu úhrady. Závazky splatné za delší dobu patří do pracovního

⁴⁸ International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume, s. A294.

kapitálu, vyplývající z provozního cyklu jsou též klasifikovány jako krátkodobé. Ostatní závazky spadají do kategorie **dlouhodobých závazků**.

Pojem provozního cyklu představuje období mezi nákupem aktiv ke zpracování a jejich realizací v podobě peněz či peněžních ekvivalentů. Je-li jasně identifikovatelný, může se lišit od doby 12 měsíců. Minimálně požadované položky vykazované v rozvaze uvádí tabulka 3.2.

Tab. 3.2: Minimálně vykazované položky v rozvaze dle standardů IFRS

AKTIVA CELKEM	VLASTNÍ KAPITÁL a ZÁVAZKY CELKEM
1) Pozemky, budovy a zařízení	1) Vložený kapitál a rezervní fondy připadající vlastníkům společnosti
2) Investice do nemovitostí	2) Menšinový podíl prezentovaný v rámci vlastního kapitálu
3) Nehmotná aktiva	3) Závazky splatné daně
4) Finanční aktiva	4) Odložené daňové závazky
5) Investice účtované metodou ekvivalence	5) Obchodní a jiné závazky
6) Biologická aktiva	6) Rezervy
7) Zásoby	7) Finanční závazky
8) Obchodní a jiné pohledávky	8) Závazky klasifikované jako držené k prodeji
9) Peníze a peněžní ekvivalenty	
10) Aktiva držena k prodeji	

Zdroj: Vlastní zpracování dle standardu IAS 1

Prezentace aktiv jako samostatných položek a jejich podrobnější členění závisí na povaze a likvidnosti, funkci v rámci účetní jednotky a hodnotě. Při posuzování samostatného vykazání závazků je důležitá jejich částka, povaha a časová vázanost.

Mezi povinnosti **zveřejňování v rozvaze nebo v komentáři** patří informace *o akciích*, počet autorizovaných, vydaných, splacených akcií, jmenovitá hodnota, změna počtu, práva s nimi spojená, vlastněných samotnou společností či dceřinými společnostmi, akcie na opce, *pro každou kategorii základního kapitálu a popis povahy a účelu jednotlivých fondů vlastního kapitálu*.

Výsledovka jako obraz výkonnosti podniku

Výkaz o úplném výsledku hospodaření zastupující dynamické zobrazení výkonnosti podniku zachycuje náklady a výnosy, včetně zisku či ztráty, za účetní období spadající a podřízené jednotlivým standardům. V konkrétním výkazu je účetní jednotka povinna prezentovat (a) *výnosy*, (b) *výnosy a náklady z finančních aktiv přeceňovaných na*

zůstatkovou hodnotu, (c) finanční náklady, (d) podíl na zisku či ztrátě z podniků účtovaných ekvivalentní hodnotou, (e) zisk či ztrátu z reklasifikace finančních aktiv oceňovaných reálnou hodnotou, (f) daňové náklady, (g) zisky a ztráty z přerušených operací po zdanění, (h) zisk nebo ztrátu, (i) položky ostatního úplného výsledku hospodaření, (j) podíl na ostatním úplném výsledku hospodaření z podniků účtovaných ekvivalentní hodnotou a (k) úplný výsledek hospodaření.

Z hlediska relevance, významnosti a povahy je nutné uvádět v rámci výše jmenovaných samostatně položky, jež jsou pro pochopení finanční výkonnosti podniku důležité. Uznáváním a vylučováním nákladů a výnosů splňujících podmínky dle koncepčního rámce se zabývají samostatně ostatní standardy z oblastí především přeceňování, dopadů změn měnových kurzů při převodu účetní závěrky a realizovatelných finančních aktiv.

Povinností účetní jednotky je vytvoření analýzy nákladů klasifikovaných dle **druhu**, založené na agregaci jednotlivých položek dle povahy, či **funkce**, založené na agregaci jednotlivých položek vzhledem k funkčnímu aparátu, a **doporučuje** se ji aplikovat přímo ve výsledovce. Možností však je ji uvést v komentáři. První metoda je jednodušší na vytvoření, druhá metoda může být relevantnější pro uživatele informací, ale zařazení nákladů je subjektivnější, proto je k této metodě nutné uvést informace o druzích nákladů.

Výkaz změn vlastního kapitálu

Výkaz změn vlastního kapitálu analyticky zachycuje změny čistých aktiv během účetního období a z toho plynoucí celkový zisk či ztrátu účetní jednotky generované hospodářskou činností, jsou-li vyňaty transakce vlastníků na základě svých pravomocí a s tím spojené náklady a výnosy.

Účelem je vysvětlení rozdílu mezi počátečním a konečným stavem položek vlastního kapitálu, jehož informace jsou pro uživatele účetnictví velmi důležité a takto výkaz odkrývá transakce, jež by byly jinak uživateli zahaleny, přestože mohou být významné.⁴⁹ Výkaz musí obsahovat (a) *úplný výsledek hospodaření za vykazované období*, (b) *dopady*

⁴⁹ KOVANICOVÁ, D., Jak porozumět světovým, evropským a českým účetním výkazům, s. 92-93.

změn v účetních pravidlech dle IAS 8 pro každou položku vlastního kapitálu s požadavkem na retrospektivní úpravu, (c) změny mezi počátečním a konečným zůstatkem všech položek.

Přímo ve výkazu popřípadě v komentáři je nutné následně uvést analýzu *ostatního úplného výsledku hospodaření, nerozděleného zisku*, částky celkových přiznaných *dividend* a dividendu na akcii, částky *transakcí s vlastníky*, a uvést porovnání účetních hodnot jednotlivých složek *vloženého kapitálu* a celkovou změnu v kapitálu reprezentující výnosy a náklady.

Cash flow – výkaz o peněžních tocích

Schopnost generovat peněžní prostředky a ekvivalenty a jejich použití jsou zachyceny ve **výkazu o peněžních tocích**, v němž jsou vykázány hospodářské operace účetní jednotky na peněžní bázi, v období, kdy byly příjmy či výdaje realizovány. Zveřejňování a požadavky na výkaz jsou upraveny samostatným standardem IAS 7 – Výkazy peněžních toků. Přínosem informací tohoto výkazu jsou možné predikce založené na předchozích peněžních tocích (příjmech a výdajích), porovnání přesnosti odhadů budoucích toků se skutečnými a možnosti zkoumání relací mezi ziskovostí a tokem peněz.

Peněžní toky jsou ve výkazu rozděleny na základě činností do tří kategorií, jež usnadňují uživatelům odhadnout dopad na finanční situaci podniku:

- cash flow z provozní činnosti – vykazující souhrn příjmů a výdajů z plateb souvisejících s běžnou činností podniku (např. z prodeje výrobků a služeb, úhrady dodavatelům, příjmy a úhrady finančním institucím či pojišťovnám, úroky),
- cash flow z investiční činnosti – zahrnující transakce z akvizic jiných společností, pořízení a prodeje dlouhodobého majetku, poskytnutých půjček, úvěrů a jejich splátek či derivátových smluv,
- cash flow z finanční činnosti – představují transakce z financování vlastní činnosti související s vlastním kapitálem (vydané akcie a dluhopisy, úhrady vlastníkům) a přijaté půjčky, úvěry a s nimi spojené splátky.

Existují dvě metody, jak se dají peněžní toky rozpoznávat. Jednou je přímá metoda sledování hrubých příjmů a výdajů, druhou je nepřímá metoda upravující čistý zisk

o položky nepeněžní povahy. Z hlediska predikce budoucích peněžních toků je doporučována metoda přímá, jež nám potřebné informace umožní získat.

Komentáře jako příloha k účetní závěrce

V tomto dokumentu jsou poskytovány informace doplňující a vysvětlující ostatní účetní výkazy. Důležité je dodržovat systematickou strukturu s jasně danými a jednoduše vyhledatelnými odkazy k informacím vztahujícím se k jednotlivým výkazům. Součástí dokumentu musí být v následujícím pořadí:

- 1) Prohlášení o souladu s IFRS,
- 2) Souhrn použitých důležitých účetních pravidel – oceňovací báze a další pravidla (jsou-li důležitá pro pochopení a alternativně deklarována v jednotlivých standardech či interpretacích), dále úsudky o nejistotách v odhadech spojenými s budoucími událostmi.
- 3) Informace doplňující jednotlivé výkazy v pořadí jejich uspořádání,
- 4) a jiná zveřejnění týkající se např. cílů a zásad řízení rizik.

Prezentací účetní závěrky a jejím obsahem se zabývají další standardy, zohledňující specifické situace. Účetní standard IAS 10 – Události po rozvahovém dni je zaměřen na období mezi rozvahovým dnem a schválením účetní závěrky řešící události vztahující se k rozvahovému dni vzniklé v tomto období a jejich zachycení v účetní závěrce. Vykazování podle segmentů dle IAS 14 je zaměřeno na rozdělení vykazovaných informací na různé druhy výrobků a geografické působnosti, čímž umožňuje uživatelům informací lépe posoudit výkonnost a rizika účetní jednotky. Negativní dopad na vykazování zisku či ztráty mohou mít spřízněné strany, kdy transakce mezi nimi mohou vést ke zneužívání. Identifikací stran a daných transakcí se zabývá IAS 24 – Zveřejňování informací o spřízněných stranách. Komplikovanost a významnost finančních nástrojů si žádá samostatné řešení prezentace v IAS 32 – Finanční nástroje: zveřejňování a IFRS 7 - Vykazování. Nakonec je vhodné připomenout mezitímní účetní závěrky za kratší období než je hospodářský rok sestavované např. při vypořádání vlastníka, změně právní formy a jiných událostí v souladu s IAS 34 – Mezitímní účetní závěrky, jež umožňuje sestavení

zkrácené účetní závěrky v tomto meziobdobí. Mimo jiné řeší nutnost dodržování stejných účetních postupů a zásad použitých v řádné účetní závěrce.

3.3.2 Účetní výkazy dle české účetní legislativy

Pouhým nic nevysvětlujícím výčtem jsou stanoveny nevyločitelné součásti účetní závěrky dle zákona o účetnictví, kdy jsou účetní jednotky povinny sestavit:

- rozvahu,
- výkaz zisku a ztráty,
- a přílohu, obsahující doplňující informace předchozích dvou výkazů a vysvětlující další splatné závazky spojené se státním aparátem.

Uvedené platí pro společnosti, jež nejsou kótovány na burzách EU a nejsou povinny vykazovat na základě IFRS, jak určuje §19a zákona o účetnictví. Dále ze zákona vyplývá povinnost pro společnosti, jejichž účetní závěrka je ověřovaná auditorem, vyhotovovat **výroční zprávu** zachycující informace o skutečnostech po rozvahovém dni, předpokládaném vývoji společnosti, výzkumu a vývoji, ochraně životního prostředí, umístění organizační složky v zahraničí či řízení rizik. Vybrané účetní jednotky sestavují přehled o peněžních tocích a o změnách vlastního kapitálu vždy, pokud jejich aktiva přesáhnou 40 000 000 Kč a roční úhrn čistého obrátu přesáhne 80 000 000 Kč.

Rozvaha

Jak vyplývá z definice předmětu podnikání uvedené v § 2 zákona o účetnictví určující, o kterých položkách účetní jednotka účtuje, pak položky majetku a jiných aktiv, závazků a jiných pasiv jsou uspořádány v rozvaze vypovídající o finanční situaci podniku. Provádějící vyhláška č. 500/2002 Sb. stanoví položky uváděné v rozvaze odděleně a ve stanoveném pořadí. Bilanční princip je dán rovností součtu aktiv a součtu pasiv, což svou podstatou odpovídá rovnici (1) na str. 48. Aktiva jsou rozdělena do základních čtyř skupin a pasiva na vlastní kapitál a cizí zdroje, jak uvádí tabulka 3.3. Hodnota aktiv běžného období se uvádí neupravená o opravné položky a korekce (brutto), dále se uvádí opravné položky a korekce a následně tato upravená hodnota aktiv (netto).

Tab. 3.3: Uspořádání základních skupin položek rozvahy

AKTIVA CELKEM	PASIVA CELKEM
A. Pohledávky za upsaný vlastní kapitál B. Dlouhodobý majetek B.I. Dlouhodobý nehmotný majetek B.II. Dlouhodobý hmotný majetek B.III. Dlouhodobý finanční majetek C. Oběžná aktiva C.I. Zásoby C.II. Dlouhodobé pohledávky C.III. Krátkodobé pohledávky C.IV. Krátkodobý finanční majetek D.I. Časové rozlišení	A. Vlastní kapitál A.I. Základní kapitál A.II. Kapitálové fondy A.III. Rezervní fondy, nedělitelný fond a ostatní fondy ze zisku A.IV. Výsledek hospodaření z minulých let A.V. Výsledek hospodaření běžného účetního období B. Cizí zdroje B.I. Rezervy B.II. Dlouhodobé závazky B.III. Krátkodobé závazky B.IV. Bankovní úvěry a výpomoci C.I. Časové rozlišení

Zdroj: Vlastní zpracování dle prováděcí vyhlášky č. 500/2002 Sb.

Zákonem o účetnictví je určeno členění majetku a závazků na dlouhodobé a krátkodobé. V případě doby použitelnosti či sjednané doby splatnosti delší jak jeden rok se klasifikují majetek a závazky jako **dlouhodobé**. V ostatních případech jsou považovány za **krátkodobé**. Nelze-li toto hledisko objektivně určit, pak se rozhodujícím stává záměr účetní jednotky při pořízení, např. u finančního majetku.

Výkaz zisku a ztráty

Položky nákladů, výnosů a výsledku hospodaření jsou uspořádány ve výkazu zisku a ztráty. Jejich členění se řídí variantní volbou mezi druhovou a účelovou strukturou s přesně uspořádanými a označenými položkami. Pokud účetní jednotka zvolí z manažerského pohledu vhodnější účelovou strukturu, je povinna v příloze uvést náklady a výnosy provozního výsledku hospodaření v druhovém členění ve zjednodušeném rozsahu. Shodně se v obou typech výkazů člení náklady a výnosy a s nimi spojené součty na (I) *výsledek hospodaření za běžnou činnost*, zahrnující (A) *provozní výsledek hospodaření* a (B) *finanční výsledek hospodaření*, (II) *mimořádný výsledek hospodaření*, (III) *výsledek hospodaření za účetní období* (součet bodů I a II) a (IV) *výsledek hospodaření před zdaněním*. Uznávání jednotlivých prvků výkazu zisku a ztrát není v ČÚL upraveno, některé položky tohoto výkazu jsou však provádějící vyhláškou č. 500/2002 Sb. obsahově vymezeny.

Příloha

Poslední povinnou součástí účetní závěrky každé účetní jednotky je příloha, jež hraje podstatnou roli v upřesňování informací, jež mají zajistit uživateli závěrky komplexní interpretaci jejího obsahu. Zachycuje informace, jež není možné v rozvaze či výkazu zisku a ztráty z důvodu přehlednosti uvádět, ale jsou významné a zajišťují srovnatelnost. Formální struktura není vyhláškou dána, důležité je její schopnost zabezpečit přesnou identifikaci účetní jednotky včetně právní formy a předmětu podnikání, rozvahového dne, okamžiku sestavení účetní závěrky⁵⁰ a uvést další podstatné informace:

- Obecné údaje – zahrnující i podstatné a rozhodující vlivy v jiných společnostech, výše půjček a úvěru nebo poskytnutá zajištění,
- Informace o použitých obecných účetních metodách a zásadách, způsobech oceňování a odchylkách od metod,
- Doplnující informace k rozvaze a výkazu zisku a ztráty.

Součástí účetní závěrky, potažmo přílohy, jsou též **přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu**. Prvně zmíněný je upraven hlavou V. vyhlášky č. 500/2002 Sb. a ČÚS č. 028 detailně s jasně vymezeným tříděním a postupy jeho tvorby. Přehled o změnách vlastního kapitálu má za úkol podávat informace o uspořádání položek vykazovaných v rozvaze pod vlastním kapitálem a jejich změnách. Upřesňující § 44 vyhlášky č. 500/2002 Sb. určuje uvedení zvýšení nebo snížení těchto položek mezi dvěma rozvahovými dny a vyčíslení dividend a zdrojů, ze kterých bylo čerpáno.

Vlastní porovnání požadovaných účetních výkazů dle standardů IFRS a české účetní legislativy

Účetní závěrka v obou systémech je založena na stejných nejdůležitějších účetních výkazech. Rozdíl lze vidět v požadavku sestavení výkazu o peněžních tocích a výkazu změn vlastního kapitálu, jež nejsou dle ČÚL povinné pro všechny účetní jednotky a ani definovány zákonem o účetnictví.

⁵⁰ Informace přesně definované § 18 odst. 2 zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví.

Porovnáme-li členění rozvahy v obou systémech, rozdělení na krátkodobé a dlouhodobé položky je srovnatelné s nepatrnými rozdíly hodnocení doby použitelnosti, např. v posouzení krátkodobých aktiv a závazků, jež mohou být dle standardů IFRS spjaty s provozním cyklem a pracovním kapitálem a jejich použitelnost či splatnost delší jak 12 měsíců. V ČÚL se používá pouze hledisko jednoho roku a pojem provozní cyklus v právu vůbec neexistuje. Připomeňme možnost členění rozvahy sestavené v harmonii se standardy IFRS dle likvidnosti za podmínky relevantnějších a spolehlivějších informací, jež ČÚL nepřipouští, nepřipouští totiž odklon od uvedeného schématu. Tím však nelze říci, že by určitou strukturu majetku dle likvidnosti dané členění nemělo. Pouze lze konstatovat případ, kdy by dlouhodobý majetek byl likvidnější než majetek krátkodobý, nebylo by možné ho dle ČÚL jinak zatřídit.

Standardy IFRS shodně jako v případě rozvahy nestanovují konkrétní strukturu výsledovky, pouze určují minimálně požadované položky. V ČÚL jsou však položky opět striktně vymezeny a struktura výkazu musí být dodržena. Možnost volby mezi účelovým a druhovým členěním a podmínky pro zveřejnění nákladů jsou prakticky totožné. Za odlišnost lze považovat jako nově ustanovený ostatní úplný výsledek hospodaření dle standardů IFRS, jenž zajišťuje vykazování určitých položek dříve spadajících do vlastního kapitálu ve výsledovce. Úplný výsledek hospodaření, resp. výsledek hospodaření, se může pak v systémech lišit. Tato novinka souvisí především s přeceňováním majetku a finančními nástroji, jež jsou analyzovány v kapitole 4.

Výkaz o peněžních tocích lze považovat v obou systémech za porovnatelný, přestože podmínky a způsoby sestavování jsou ve standardu IAS 7 detailněji popsány, avšak lze upozorovat převzetí podstatných bodů do ČÚL. Výkaz změn vlastního kapitálu není z hlediska těchto dvou systémů možné porovnávat a to především vzhledem k nedostatečné specifikaci v ČÚL. Tato problematika by měla být řešena a nároky na tento výkaz určeny, jelikož je povinnost pro určité jednotky jej sestavovat a tím ulehčit jednak jeho tvorbu a jednak jeho srovnatelnost mezi podniky pro uživatele informací.

3.4 Shrnutí

Existence koncepčního rámce IFRS vytváří na straně tohoto systému základní kámen celého výkaznictví a umožňuje pochopit princip prvků zařazených do jednotlivých výkazů. O tento princip je systém založený na ČÚL ochuzen a je mnohem více uniformní. Je regulován spíše ve směru poskytování informací státu a jeho orgánům než investorům a osobám zainteresovaných do činnosti podniku ve smyslu jeho „kontroly“. Možnosti variability umožňující vykazovat především na základě ekonomické podstaty a tím se jeví věrné a poctivé zobrazení jako rozdílné.

Diference pojetí vychází z jasně definovaných metod přiřazování, účtování a oceňování konkrétních položek výkazů českou legislativou, od nichž se odchýlit je nesnadné, kdežto v pojetí IFRS jsou nastoleny podrobné podmínky uznávání, oceňování a vykazování pro jednotlivé oblasti umožňující variabilnější přizpůsobení konkrétním položkám a situacím, přičemž metody účtování nezahrnují. Za nejzásadnější odlišnost lze chápat rozdílné pojetí aktiv, kdy ve standardech IFRS se uznávají na základě kontroly a jejich ekonomického přínosu, kdežto v ČÚL je podstatné pro vykazování vlastnické právo. V oblasti oceňování pak rozdíl představuje především absence současné hodnoty jako oceňovací báze v ČÚL.

Účetní závěrky těchto systémů se svým rozsahem odlišují. V ČÚL nejsou všechny jednotky povinny sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Základní rozdíl též odráží forma účetních výkazů, jež není ve standardech IFRS vyžadována, nejsou stanovena přesná označení či uspořádání položek, ale pouze povinné minimální součásti. Oproti ČÚL zde vítězí obsahová stránka nad formou a možnostmi přizpůsobení podmínkám účetní jednotky.

4. Pojetí finančních nástrojů s posouzením dopadu aplikace dle standardů IFRS a české účetní legislativy

Tato kapitola se zaměřuje na problematiku oceňování, účtování a vykazování stále se rozvíjejících finančních nástrojů přinášejících značná rizika do obchodních činností. Zmíněný fakt nasvědčuje možnému důvodu rozsahu řešení a neustálého rozvoje v porovnání s jinými oblastmi v rámci standardů IFRS i české účetní legislativy.

Hlavním cílem komparace je analytická identifikace a posouzení rozdílných přístupů v klasifikaci, oceňování, reklasifikaci a účtování finančních nástrojů zmiňovaných účetních systémů a následná aplikace s posouzením dopadu na vypovídací schopnost účetních výkazů provedená na praktických ilustrativních příkladech rozdílných finančních nástrojů. S přihlédnutím k přehlednému zpracování účetních standardů a klasifikaci jednotlivých druhů finančních nástrojů budou uvedené příklady řešeny nejprve z hlediska standardů IFRS a následně podle české účetní legislativy.

4.1 Klasifikace finančních nástrojů

Klasifikace dle standardů IFRS

Do kompetence standardů IAS 32 – Finanční nástroje: Vykazování, IAS 39 – Finanční nástroje: účtování a oceňování a IFRS 7 – Finanční nástroje: Zveřejňování patří takové finanční nástroje neošetřené jinými standardy, např. podíly v dceřiných a přidružených společnostech s rozhodujícím či podstatným vlivem a možností ovládat finanční a provozní politiku dané účetní jednotky, některá práva a závazky vyplývající z leasingu, práva a závazky spojené se zaměstnaneckými výhodami, pojistné smlouvy, smlouvy vycházející z podnikové kombinace anebo práva na náhradu výdajů spojené s rezervami.

Smlouva definovaná jako **finanční nástroj** je identifikovatelná v případě vzniku finančního aktiva účetní jednotce a současného vzniku finančního závazku nebo kapitálového nástroje jiné účetní jednotce. Za *finanční aktiva* jsou považovány hotovost, kapitálové nástroje jiné účetní jednotky, smluvního práva na hotovost či jiné finanční

aktivum či smlouvy s možností vypořádání vlastními kapitálovými nástroji. *Finančním závazkem* jsou smluvní závazky dodat hotovost či jiné finanční aktivum, směnit finanční aktiva navzájem či smlouvy s vypořádáním vlastními kapitálovými nástroji. Propojenost finančního aktiva a finančního závazku je důležitá pro objasnění vykazování a oceňování dle IAS 39. Mezi příklady takovýchto nástrojů lze řadit pohledávky a závazky z obchodních vztahů, přijaté a poskytnuté směnky, úvěry, dluhopisy a jiné cenné papíry.

K ucelení problematiky rozpoznání působnosti je standardem IAS 39 definován **derivát** představující finanční nástroj či smlouvu vyznačující se (a) závislostí jeho hodnoty na změně úrokové míry, ceny finančního nástroje, ceny komodity, měnového kurzu, cenového nebo úrokového indexu, úvěrového ratingu či indexu nebo jiné proměnné, (b) žádnou počáteční investicí či nižší počáteční investicí, než jaká by byla požadována u ostatních typů smluv a (c) budoucím vypořádáním. Základními derivátovými kontrakty jsou futures, forwardy, swapy a opce. Všechny představují smluvní operace jiné než běžné kontrakty dostupné na spotovém trhu. Tím se pomocí předem určené ceny podkladového nástroje, jež má být v budoucnu směněno, buď zajišťují určitá rizika při splnění podmínek zajišťovacího účetnictví anebo se spekuluje na vývoj budoucí ceny.

Při **klasifikaci** rozlišujeme čtyři základní kategorie **finančních nástrojů**, do nichž jsou zařazeny na základě určitých znaků a záměru:

- 1) *finanční aktiva či závazky přeceňované na reálnou hodnotu vykazované do zisku nebo ztráty* – určeny k obchodování nebo zařazeny účetní jednotkou na základě „fair value option“⁵¹,
- 2) *finanční nástroje držené do splatnosti* mající pevně stanovené či určitelné platby s pevnou dobou splatnosti,
- 3) *úvěry a jiné pohledávky* nekótované na aktivním trhu s úmyslem držet je do splatnosti,
- 4) *a realizovatelná finanční aktiva* nezařazena do předešlých kategorií.

⁵¹ Tato volba ocenění v reálné hodnotě je možná od roku 2005 pro finanční nástroje, jež jsou běžně ocenitelné v zůstatkové hodnotě, ale jejich reálnou hodnotu lze spolehlivě zjistit. Použití této volby je omezeno jednak podmínkou eliminace a odstranění nesouladu účetnictví a jednak zařazením do skupiny finančních nástrojů oceňovaných účetní jednotkou na této bázi.

V příloze C je uvedeno schéma jako možný návod pro zařazení finančních aktiv do kategorií na základě podmínek a charakteristik, jež musí každá skupina splňovat.

Klasifikace dle nového standardu IFRS 9 – Finanční nástroje

V současné době se pracuje na projektu nahrazení stávajícího standardu IAS 39 standardem IFRS 9 – Finanční nástroje, jenž má přinést mnohé zjednodušení do vykazování, oceňování a oblastí účtování finančních aktiv a závazků. První část standardu IFRS 9 byla vydána již v listopadu roku 2009, avšak tento standard dosud není schválen Evropskou komisí a není tedy možné ho aplikovat na účetní závěrky v souladu se směrnicemi EU.

Prozatím je tímto standardem upravena pouze oblast finančních aktiv a část oblasti finančních závazků klasifikovaných na základě fair value option. Klasifikace finančních aktiv přinesla podstatné změny. Důležité je rozdělení pouze na dvě kategorie oceňovaných zůstatkovou hodnotou a reálnou hodnotou. Abychom mohli uznat finanční aktiva, pak musí splnit určité podmínky. V tomto případě posuzujeme zvláště dluhové a kapitálové nástroje:

- 1) *Dluhové nástroje* musí splnit dvě podmínky, aby mohly být oceněny v zůstatkové hodnotě⁵². Test ekonomického modelu je splněn v případě, že cílem společnosti je držba cenného papíru za účelem inkasa či platby smluvených peněžních toků, a test rysů peněžních toků je splněn v případě, že jsou dohodnuty podmínky úvěrového charakteru zahrnující jistinu a nesplacené úroky.
- 2) *Kapitálové nástroje* lze oceňovat s možností vykazování v ostatním úplném výsledku hospodaření (other comprehensive income)⁵³, pokud nejsou drženy k obchodování nebo byly zařazeny na základě fair value option, přičemž přijaté dividendy jsou vykazovány ve výsledku hospodaření.

⁵² Metoda efektivní úrokové míry se stále používá na základě definice ze standardu IAS 39.

⁵³ Po nejnovější revizi standardu IAS 1 se změny v kapitálu nepředstavující vlastní kapitál musí vykazovat v jednom výkazu o úplném výsledku hospodaření včetně ostatního úplného výsledku hospodaření nebo ve dvou oddělených výkazech nejprve vykazující výnosy a náklady úplného výsledku hospodaření a ve druhém na úplný výsledek hospodaření navazující ostatní úplný výsledek hospodaření.

Pokud nejsou splněny tyto podmínky, jsou všechny ostatní finanční nástroje klasifikovány v kategorii vykazovaných s výsledkovým dopadem. Tuto volbu však může účetní jednotka zvolit u všech finančních nástrojů již při počátečním rozpoznání.

V mnoha ostatních případech se stále standard IFRS 9 odvolává na nynější standard IAS 39 a částečně na definice ve standardu IFRS 7.

Klasifikace dle české účetní legislativy

Kategorií finančního majetku a závazků se v české účetní legislativě zaměřené na podnikatele zabývá vyhláška č. 500/2002 Sb. a některé ČÚS pro podnikatele, konkrétně ČÚS č. 008 - Operace s cennými papíry a podíly, ČÚS č. 014 - Dlouhodobý finanční majetek a ČÚS č. 016 - Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry. Alternativně bude zmíněna i účetní úprava pro finanční instituce, jež je v některých případech odlišná a mnohdy vycházející ze standardů IFRS.

Definice finančních nástrojů v úpravě účetnictví pro podnikatele naprosto chybí. Vyhláškou jsou vymezeny pouze některé položky krátkodobého a dlouhodobého finančního majetku. Přesto v ČÚL podobné definice existují a to v ČÚS pro finanční instituce č. 101 – Účty, zásady účtování na účtech, vnitropodnikové účetnictví, jež definuje jak *finanční aktiva* (hotovost, právo na získání hotovosti či jiného finančního aktiva na základě smlouvy, právo na směnu finančních nástrojů, kapitálový nástroj jiného podniku), tak *finanční závazky* (uhradit hotovost jinému subjektu či směnit finanční nástroje na základě smlouvy).

Taktéž jako nelze najít definici finančních nástrojů, není zakotvena v účetnictví pro podnikatele ani obecná **klasifikace**, jež by měla zaručit roztřídění pro oceňování a následné přeceňování. ČÚS pro podnikatele č. 008 - Operace s cennými papíry a podíly se zabývá postupy účtování jednotlivými druhy finančních majetků a současně tím v podstatě určuje dopady jejich přeceňování. Podobnou klasifikaci standardům IFRS určuje ČÚS pro finanční instituce č. 108 – Cenné papíry s členěním na (a) *cenné papíry oceňované reálnou hodnotou proti účtům nákladů a výnosů*, (b) *realizovatelné CP*, (c) *CP držené do splatnosti*, (d) *dluhové CP pořízené v primární emisi určené k obchodování* a (e) *emitované cenné papíry*. Dle uvedeného se v ČÚL nepovažují půjčky a pohledávky za finanční

majetek, přesto jsou dlouhodobé poskytnuté půjčky jako dlouhodobý finanční majetek vykazovány.

Vlastní srovnání klasifikace dle standardů IFRS a české účetní legislativy

V prvním hledisku je zapotřebí porovnat podmínky pro klasifikaci cenných papírů. Abychom mohli analyzovat, do které kategorie zařadit finanční aktivum, je nastavení definic a charakteristik v první řadě podstatné pro prvotní i následné oceňování a v druhé řadě usnadňující pro účetní jednotky rozpoznat všechny charakteristiky. Takto rozpracovaný systém finančních nástrojů představují standardy IAS 32, IAS 39 a IFRS 7. V ČÚL pro podnikatele jsou pouze určeny způsoby účtování cenných papírů a finančního majetku a vyjmenovány obsahové položky příslušných účtů, bohužel nikde není určeno, jaké podrobnější podmínky musí splňovat určeným způsobem zařazený cenný papír. Stanovení účtování a vykazování je velice zmatené a orientaci znesnadňuje v ČÚL řešení v několika různých ČÚS, jež by mohly být sloučeny a upřesněny včetně vzniku podrobné klasifikace, jež by vycházela ze standardů IFRS. Je-li však již podobná klasifikace zpracována v ČÚS pro finanční instituce, bylo by jednodušší vyvíjet danou strukturu, která by se však již mohla začít ubírat směrem, kterým se vydává standard IFRS 9. Důvodem je zjednodušení klasifikace i nutnost tuto problematiku do ČÚL pro podnikatele zakomponovat.

4.2 Oceňování, snížení hodnoty, reklasifikace a odúčtování finančních nástrojů

Oceňování a snížení hodnoty dle standardů IFRS

Po **prvotním** rozpoznání jsou finanční nástroje **oceněny** reálnou hodnotou zvýšenou o transakční náklady. Tyto transakční náklady nejsou zahrnuty v případě finančních nástrojů zařazených do skupiny přeceňovaných reálnou hodnotou s výsledkovým dopadem. **Následné ocenění** se liší v závislosti na zařazení do jednotlivých kategorií. Již z názvu kategorie finančních nástrojů zařazených na základě fair value option vyplývá přeceňování finančních aktiv a závazků takto zařazených na reálnou hodnotu

s výsledkovým odpadem. Realizovatelná finanční aktiva jsou přeceňována na reálnou hodnotu s rozvahovým dopadem, přičemž je nutné oddělit a výsledkově vykázat úroky, diskonty, prémie a kurzové rozdíly. Investice držené do splatnosti, poskytnuté úvěry, pohledávky a ostatní finanční závazky jsou oceňovány v zůstatkové hodnotě⁵⁴ amortizovanými náklady s použitím efektivní úrokové míry, jež má za úkol po určité době přesně diskontovat budoucí peněžní toky nezahrnující budoucí úvěrové ztráty.

Nastanou-li objektivní důkazy o **snížení hodnoty** finančního aktiva, pak je nutné ho zaúčtovat příslušným způsobem do nákladů. Mezi objektivní důkazy patří významné finanční problémy emitenta finančních nástrojů, porušení smlouvy, pravděpodobnosti konkurzu dlužníka, zániku aktivního trhu, zpozorování údajů o změně budoucích peněžních toků a úleva dlužníkovi z ekonomických důvodů, kterou by jinak neposkytl. U finančních aktiv vedených v zůstatkové hodnotě se účtuje o rozdílu mezi účetní hodnotou a současnou hodnotou odhadovaných budoucích peněžních toků za použití původní efektivní úrokové míry. Ke snížení dochází přímo nebo za použití opravných položek. V případě realizovatelných finančních aktiv se snížení hodnoty vykazované ve vlastním kapitále přeúčtuje do nákladů, přestože nebylo odúčtováno.

Oceňování a snížení hodnoty dle české účetní legislativy

Peněžní prostředky, ceniny a pohledávky jsou při prvotním rozpoznání **oceněny** jmenovitou hodnotou, podíly, cenné papíry a deriváty pořizovacími cenami. Jmenovitá hodnota ve většině případů představuje reálnou hodnotu, resp. tržní hodnotu, a pořizovací ceny se prakticky rovnají reálné hodnotě navýšené o související (transakční) náklady. Minimálně k rozvahovému dni jsou reálnou hodnotou přeceňovány cenné papíry a nabyté pohledávky určené k obchodování s výsledkovým dopadem. Ostatní jsou přeceňovány rozvahově, přičemž úrokové výnosy u realizovatelných cenných papírů se účtují výsledkově. ČÚS č. 008 určuje způsoby účtování a rozlišování diskontů či premií u cenných papírů držených do splatnosti a říká: „*U kupónových dluhových cenných papírů držených do splatnosti se rozdíl mezi pořizovací cenou bez kupónu a jmenovitou hodnotou*

⁵⁴ Zůstatková hodnota představuje ocenění při prvotním zaúčtování snížené o splátky jistiny a zvýšené nebo snížené o amortizaci prémie či diskontu za použití metody efektivní úrokové míry.

*zaúčtuje ve věcné a časové souvislosti ... U diskontovaných cenných papírů držených do splatnosti se ... účtuje ve věcné a časové souvislosti rozdíl mezi pořizovací cenou a jmenovitou hodnotou*⁵⁵. Ze standardu tedy není jasná konkrétní metoda rozlišení diskontů, prémie ani úroků u těchto cenných papírů. Jasný je pouze dopad účtování do výnosů a nákladů. Vyhláška č. 501/2002 Sb. platná pro finanční instituce určuje povinnost vykazovat naběhlé příslušenství k finančním nástrojům za použití efektivní úrokové míry, s výjimkou položek oceňovaných reálnou hodnotou, realizovatelných cenných papírů a cenných papírů se splatností či úmyslem držet kratší dobu než jeden rok.

Snížení hodnoty finančních aktiv není v ČÚL komplexně řešeno. V případě přechodného snížení se tvoří opravné položky, jinak se trvalé snížení zaúčtuje jednorázovým odpisem do nákladů. Způsob výpočtu ztráty není upraven, dodržovat se musí především věcné a časové rozlišení.

Vlastní srovnání podmínek oceňování a snížení hodnoty dle standardů IFRS a české účetní legislativy

Lze konstatovat, že na základě existence reálné hodnoty v ČÚL od roku 2002, jež se používá u finančního majetku k rozvahovému dni, se výkaznictví v českých podmínkách velice přiblížilo ke standardům IFRS. Avšak pokud je nutné změnit i klasifikaci finančních nástrojů, jak bylo zmíněno výše, měla by se reálná hodnota používat i při prvotním oceňování a to především u finančních nástrojů určených k obchodování, aby nevznikaly rozdíly ve vykazování transakčních nákladů.

U finančních nástrojů držených do splatnosti se projevuje rozpor ve vykazování naběhlých hodnot jednak v rámci ČÚL a jednak mezi standardy IFRS a ČÚL. Nejprve je nutné upozornit na nekonzistentnost zákona o účetnictví a vyhlášky č. 501/202 Sb., jež je pouze provádějícím předpisem a tedy předpisem podřízeným, v určeném způsobu vykazování naběhlých hodnot za použití efektivní úrokové míry, jež má za úkol diskontovat budoucí peněžní toky. O možnosti oceňování takovýmto způsobem v zákoně o účetnictví není pojednáno a odstavec 1 § 24 zákona určuje povinnost oceňovat majetek podle ustanovení

⁵⁵ Česko, České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů, in Finanční zpravodaj, 2003, roč. XXXVII, č. 11-12/1, s. 305-306.

tohoto zákona. Lze tedy vidět nedostatek především na straně zákona, nikoliv na straně vyhlášky, jelikož z praktického hlediska je tento způsob žádoucí. Nelze říci, že je definována metoda rozlišování naběhlých hodnot finančních nástrojů ve vyhlášce pro podnikatele, kdy z podmínky věcného a časového rozlišení lze pouze usoudit, že použití lineární metody uplatňování je požadováno. Efektivní úroková míra však povolena není, což souvisí s možnostmi uvedených v zákoně, a tím se vytváří rozdíl mezi standardy IFRS a ČÚL. Z těchto důvodů lze usoudit potřebu zavedení možnosti oceňování budoucími peněžními toky v zákoně o účetnictví, aby mohly být dále její přínosy využívány pro konkrétní položky.

Nejprve je důležité si všimnout existence podmínek objektivních důkazů, jež standard IAS 39 stanovuje pro možnost snížení hodnoty finančního nástroje, které by bylo vhodné zanést i do ČÚL. ČÚS č. 108 pro finanční instituce zmiňuje existenci objektivních důvodů, ale vůbec je nespecifikuje. Porovnají-li se způsoby vykazování snížení hodnot, velkých rozdílů není vidno, v obou systémech lze použít opravných položek či jednorázového odepsání, avšak v ČÚL není možné vrátit zpět hodnotu finančního aktiva, pokud bylo rozhodnuto o úplném odepsání na základě rozhodnutí o trvalosti snížení. Podstatnější rozdíl existuje v určování metody snížení hodnoty u finančních aktiv držených do splatnosti, kde se podle standardů IFRS používá původně vypočítaná efektivní úroková míra pro diskontování nově odhadnutých budoucích peněžních toků. Bohužel ČÚL žádný takový způsob výpočtu neurčuje, což ocenění značně komplikuje. V tomto případě by bylo zavedení efektivní úrokové míry a možnosti diskontování budoucích peněžních toků velice přínosné i z důvodu stanovení určité metody. Poslední zásadnější rozdíl představuje povinnost dle standardu IAS 39 vyjmout kumulovanou ztrátu ze snížení hodnoty realizovatelného finančního aktiva z vlastního kapitálu a zaúčtovat ji do nákladů, což ČÚL pro podnikatele neurčuje. Toto opatření je vneseno pouze v účetní úpravě pro finanční instituce.

Reklasifikace a odúčtování dle standardů IFRS

Reklasifikovat se nesmí žádné finanční nástroje z kategorie přeceňovaných v reálné hodnotě s výsledkovým dopadem, byl-li tak zaúčtován již při prvotním rozpoznání, a opačně do této kategorie nesmí být po prvotním rozpoznání přearžována žádná jiná finanční aktiva. Existují výjimky pouze za neobvyklých okolností. Realizovatelná finanční aktiva

lze reklasifikovat v případě plánu držet je do splatnosti zařazením do kategorie půjček a pohledávek. Naopak finanční aktiva držaná do splatnosti se se změnou plánu účetní jednotky reklasifikují jako realizovatelná a příslušně se přecení.

Standardem jsou podrobným způsobem určeny podmínky pro **odúčtování** finančních nástrojů. Účetní jednotka musí odúčtovat finanční aktivum v případě vypršení smluvních práv na peněžní toky s aktivem spojených nebo toto aktivum převede. Převede-li smluvní práva na peněžní toky z finančního aktiva nebo si tato práva ponechá, ale přijme závazek je vyplácet jiným příjemcům, přičemž převede prakticky veškeré výhody a rizika, pak se jedná o převod a odúčtování je povinné. Finanční závazek zanikne při splnění, zrušení či s končící platností povinností definovaných smlouvou.

Reklasifikace dle české účetní legislativy

V rámci **reklasifikace** se ČÚS č. 008 odvolává na úpravu postupů pro finanční instituce, které nepřipouští přesuny dluhových cenných papírů pořízených v primárních emisích určených k obchodování do skupiny oceňovaných reálnou hodnotou s výsledkovým dopadem, přičemž přesuny z a do cenných papírů oceňovaných reálnou hodnotou s výsledkovým dopadem nejsou přípustné vůbec. Přesuny mezi realizovatelnými cennými papíry a drženými do splatnosti jsou možné v případě změny záměru účetní jednotky s jejich držbou.

Vlastní srovnání podmínek reklasifikace a odúčtování dle IFRS a české legislativy

Reklasifikace finančních nástrojů jsou v obou systémech podobné, avšak nepatrné rozdíly lze zaregistrovat. Dle standardů IFRS existují určité výjimky, kdy lze reklasifikovat finanční nástroj ze skupiny oceňované reálnou hodnotou s výsledkovým dopadem, v ČÚL výjimky neexistují. Způsoby odúčtování nejsou v ČÚL definovány a vzhledem k neexistenci rozpoznávání a uznávání aktiv dochází k odúčtování pouze v případech, kdy účetní jednotka dané finanční aktivum odprodá či vyprší jeho splatnost a je vypořádáno. Ke změnám či možnosti převzetí způsobů odúčtování ze standardů IFRS chybí jakýkoliv koncept účetnictví, podle kterého by účetní jednotka účtovala o aktivech, která má pod kontrolou, nese a využívá většinu svých rizik a výhod a nikoliv na základě vlastnického práva.

4.3 Praktická aplikace standardů IFRS a české účetní legislativy na finanční nástroje

Problematika finančních nástrojů je v této kapitole demonstrována na ilustrativním příkladu obchodní společnosti Pegos, s. r. o. zabývající se konstrukcí strojírenského zařízení na zakázku, vývojem specializovaného softwaru, výrobou jednoúčelových strojů a náhradních dílů a prosazující se především automatizací výroby a řídicími systémy na špičkové úrovni, je účetní jednotkou dle zákona o účetnictví a jelikož není emitentem cenných papírů na žádném regulovaném trhu, je povinna používat českou účetní legislativu. Portfolio finančních nástrojů společnosti k rozvahovému dni 31. 12. 2010 tvoří dlouhodobé a krátkodobé finanční nástroje. Mezi dlouhodobý finanční majetek firmy jsou zařazeny dlužné cenné papíry držené do splatnosti emitované společností Weber, a. s., realizovatelné cenné papíry společnosti AKM, a. s., u nichž společnost nemá vyjasněný záměr a poskytnutá půjčka obchodnímu partnerovi Demelit s. r. o. Do krátkodobého finančního majetku patří peněžní prostředky v hotovosti i na běžných účtech a akcie společnosti Dregon, a. s. určené k obchodování. Z hlediska srovnatelnosti bude nejdůležitější komparace způsobů uznávání, oceňování a přeceňování v průběhu držení jednotlivých druhů finančních nástrojů, jež jsou v následujících pododdílech analyzovány na finančních nástrojích rozdělených do kategorií podle klasifikace standardů IFRS.

4.3.1 Finanční nástroje k obchodování

Společnost měla během několika týdnů v červenci 2010 na běžném účtě částku peněz, kterou v dohledné době neměla v úmyslu investovat do movitého majetku či zásob. Rozhodla se pro nákup cenných papírů, s nimiž bude obchodovat. Dne 26. června 2010 společnost zakoupila 150 ks akcií společnosti Dregon, a. s. zabývající se tabákovými výrobky v tržní ceně daného dne 6 290 Kč za kus. Poplatek makléři na burze činil 1 % z obratu transakce. Dne 16. 10. 2010 dosáhl kurz jedné akcie 9 048,60 Kč, společnost se rozhodla prodat 100 ks a pro spekulaci si ponechat v portfoliu 50 ks. K 31. 12. 2010 reálná hodnota dosahovala 8 420 Kč. Dne 21. 1. 2011 se cena jedné akcie vyšplhala na 10 292 Kč a bylo rozhodnuto o prodeji zbytku těchto akcií.

Řešení dle standardů IFRS

Z prvního hlediska je nutné určit, do které kategorie bude tento cenný papír patřit. Účetní jednotka podobné finanční nástroje prozatím ve svém portfoliu nemá. Další otázkou je, zda jsou pořízena za účelem obchodování. Vývoj tržní ceny akcie byl stabilně a dlouhodobě růstový a proto se účetní jednotka rozhodla dosáhnout zisku z blízkého prodeje za vyšší tržní cenu. Tento cenný papír bude klasifikován jako finanční aktivum přeceňované na reálnou hodnotu vykazované do zisku nebo ztráty. Při prvotním rozpoznání k 26. 6. 2010 budou zachyceny akcie Dregon v reálné hodnotě 943 500 Kč bez souvisejících transakčních nákladů, kdy vstoupí k danému datu prémie makléři ve výši 9 435 Kč přímo do nákladů. K rozvahovému dni jsou přeceněny tyto akcie reálnou hodnotou a změny jsou účtovány s výsledkovým dopadem. Postupy účtování ukazuje tabulka 4.1.

Tab. 4.1: Účtování finančního nástroje k obchodování dle standardů IFRS

Datum	Účetní operace	Účet	Částka	
			Má dáti	Dal
26. 6. 2010	Nákup akcií Dregon, a. s.	CP k obchodování	943 500	
		Peníze		943 500
26. 6. 2010	Zúčtování provize makléři	Finanční náklady	9 435	
		Peníze		9 435
16. 10. 2010	Prodej 100 ks akcií	Peníze	904 860	
		CP k obchodování		629 000
		Zisk z prodeje akcií		275 860
31. 12. 2010	Přecenění na reálnou hodnotu	CP k obchodování	106 500	
		Zisk/ztráta z přecenění CP		106 500
21. 1. 2011	Prodej 50 ks akcií	Peníze	514 600	
		CP k obchodování		421 000
		Zisk z prodeje akcií		93 600

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní hodnota CP Dregon k 31. 12. 2010 činila 421 000 Kč a zisk z prodeje k tomuto datu 275 860 Kč. V následujícím účetním období byly prodány tyto CP k 21. 1. za 514 600 Kč s dosaženým ziskem 93 600 Kč.

Pokud by mohl být aplikován standard IFRS 9, nevznikly by žádné rozdíly, jelikož je tento finanční majetek klasifikován jako finanční aktivum oceňované v reálné hodnotě s výsledkovým dopadem z důvodu určení k obchodování. Provize bude zúčtována stejným způsobem.

Řešení dle české účetní legislativy

Budeme-li chtít určitým způsobem klasifikovat tento cenný papír, v ČÚL chybí zcela vodítko. Na základě určení úmyslu účetní jednotky držet tento majetek k obchodování a vymezení krátkodobého finančního majetku vyhláškou se zařadí akcie do krátkodobých cenných papírů a podílů. Ke dni pořízení 26. 6. 2010 se akcie Dregon ocení pořizovací cenou skládající se z ceny pořízení 943 500 Kč a provize makléři 9 435 Kč v celkové výši 952 935 Kč. K rozvahovému dni jsou oceněny reálnou hodnotou a rozdíl je účtován do finančních výnosů či nákladů. Tabulkou 4.2 jsou znázorněny postupy účtování akcií Dregon.

Tab. 4.2: Účtování finančního nástroje k obchodování dle ČÚL

Datum	Účetní operace	Částka	Účet	
			Má dátí	Dal
26. 6. 2010	Nákup akcií 150 ks	943 500	259 – Pořízení KFM	221 – Bankovní účty
26. 6. 2010	Zúčtování provize makléři	9 435	259 – Pořízení KFM	221 – Bankovní účty
26. 6. 2010	Převod akcií na příslušný účet	952 935	251 – Majetkové CP k obchodování	259 – Pořízení KFM
16. 10. 2010	Prodej 100 ks akcií	904 860	221 – Bankovní účty	661 – Tržby z prodeje CP a podílů
		635 290	561 – Prodané CP a podíly	251 – Majetkové CP k obchodování
31. 12. 2010	Přecenění na reálnou hodnotu	103 355	251 – Majetkové CP k obchodování	664 – Výnosy z přecenění majetkových CP
21. 1. 2011	Prodej 50 ks akcií	514 600	221 – Bankovní účty	661 – Tržby z prodeje CP a podílů
		421 000	561 – Prodané CP a podíly	251 – Majetkové CP k obchodování

Zdroj: Vlastní zpracování

Srovnání dopadu rozdílných přístupů na účetní výkazy

Opomeneme-li rozdílné postupy účtování, v první řadě si všimneme rozdílu v datu, kdy vstupuje provize makléře do nákladů. Dle standardů IFRS jsou vykázány tyto transakční náklady ve výši 9 435 Kč již při pořízení, kdežto podle ČÚL se rozpouští do nákladů buď současně s prodejem cenných papírů anebo k rozvahovému dni, kdy oba systémy požadují přecenění reálnou hodnotou. Jelikož se přeceňuje reálnou hodnotou k rozvahovému dni, výsledek hospodaření i hodnoty majetku se k 31. 12. 2010 srovnají, jak ukazuje tabulka 4.3.

Tab. 4.3: Účetní výkazy ovlivněné akcemi sestavené dle standardů IFRS i ČÚL

Výsledovka k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Zisk z prodeje CP	275 860	Tržby z prodeje CP a podílů	904 860
Zisk z přecenění CP	106 500	Prodané CP	- 635 290
Finanční náklady	- 9 435	Výnosy z přecenění CP	103 355
Výsledek hospodaření	372 925	Výsledek hospodaření	372 925
Rozvaha k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
CP k obchodování	421 000	Majetkové CP k obchodování	421 000
Peníze	- 48 075	Účty v bankách	- 48 075
Aktiva celkem	372 925	Aktiva celkem	372 925
VH běžného období	372 925	VH běžného období	372 925
Pasiva celkem	372 925	Pasiva celkem	372 925

Zdroj: Vlastní zpracování

Rozdíl lze pozorovat v odlišném vykazování výnosů a nákladů ve výsledovce. Podle standardu IFRS 7 jsou zisky a ztráty z finančních aktiv v reálné hodnotě vykazované s výsledkovým dopadem účtovány v čisté hodnotě, kdežto v ČÚL jsou vykázány tržby z prodeje CP a náklady na prodané CP v hodnotách účtování prodeje a odúčtování, což však nic nemění na konečném výsledku hospodaření.

4.3.2 Finanční nástroje držené do splatnosti

V roce 2009 společnost s ohledem na předcházející období prosperovala a vedení se rozhodlo přistoupit na možnosti investování do dlužných cenných papírů, jež byly emitovány společností Weber, a. s. zabývající se programovým vývojem. Na základě prospektu daného dluhopisu a vytvořené analýzy rizikovosti rozhodla společnost držet tento dluhopis do splatnosti. Jmenovitá hodnota dluhopisu činila 10 000 Kč s úrokovou mírou 10% p. a. a výnosovým obdobím stanovenému vždy k 30. 9. příslušného roku. Splatnost jmenovité hodnoty je určena k 30. 9. 2014. Pro výpočet úrokového výnosu v období kratším než jeden rok je stanovena konvence Standard 30E/360. Po emisním dni k 1. 10. 2009 bylo nakoupeno 250 ks v celkové jmenovité hodnotě 2 500 000 Kč za tržní cenu 2 458 766 Kč včetně provize makléři.

Řešení dle standardům IFRS

Již při zakoupení měla společnost Pegos, s. r. o. v úmyslu držet tyto dluhopisy do splatnosti, přičemž podmínky pevně stanovených plateb a splatnosti jsou splněny, účetní jednotka je schopna je držet do splatnosti, finanční nástroje mohou být do skupiny držených do splatnosti zařazeny, neboť ani v běžném období ani v posledních dvou letech nepřeklasifikovala větší než nevýznamnou část takto držených investic.

Finanční aktivum je oceněno v reálné hodnotě včetně transakčních nákladů ve výši 2 458 766 Kč a vždy k rozvahovému dni bude odepsána část rozdílu mezi hodnotou při pořízení a jmenovitou hodnotou ve formě diskontu za pomoci efektivní úrokové míry na tzv. zůstatkovou hodnotu.

Pro výpočet diskontů je nutné nejprve zjistit danou efektivní úrokovou míru, již lze vykalkulovat několika způsoby. Má-li efektivní úroková míra představovat přesnou diskontaci odhadovaných budoucích peněžních toků rovnající se čisté účetní hodnotě finančního aktiva k době pořízení, lze použít pro výpočet metodu vnitřního výnosového procenta za pomoci lineární interpolace a to dosazením do vzorce pro současnou hodnotu investice, nebo danou míru vypočítáme použitím vhodné funkce v programu MS Excel anebo metodou „pokusu a omylu“, kdy budeme náhodně zkoušet různé sazby, dokud

nedocílíme rovnosti daných hodnot. V tabulce 4.4 je vypočítána diskontní sazba metodou pokusu a omylu.

Tab. 4.4: Výpočet efektivní úrokové míry dluhopisu Weber

Období	Peněžní tok	Diskontní sazba (%)	Současná hodnota
1	250 000	10,44	226 367
2	250 000	10,44	204 969
3	250 000	10,44	185 593
4	250 000	10,44	168 048
5	2 750 000	10,44	1 673 789
Současná hodnota			2 458 766
Jmenovitá hodnota			2 500 000
Diskont			41 234

Zdroj: Vlastní zpracování dle předlohy z KRUPOVÁ, L., MLÁDEK, R., IAS v příkladech III. díl.

Efektivní úroková míra vyšla 10,44 %. Její správnost se ověří rovností vypočítané současné hodnoty a tržní hodnoty nakoupených dluhopisů. Potvrdí se i pravidlo, kdy v případě diskontu je efektivní úroková míra vyšší než kupónová sazba dluhopisu.

Následujícím krokem stanovíme hodnotu finančního výnosu pro jednotlivé roky, neboli příjmový úrok zjištěný za pomoci vypočítané 10,44 % efektivní úrokové míry vždy vztažené k účetní hodnotě dluhopisu se započtenými diskonty, jak zobrazuje tabulka 4.5.

Tab. 4.5: Přehled výpočtu účetní hodnoty dluhopisu Weber

Datum	Účetní hodnota	Diskontní sazba	Finanční výnos	Přijatý úrok	Úmor diskontu
1. 10. 2009	2 458 766				
30. 9. 2010	2 465 461	10,44	256 695	250 000	6 695
30. 9. 2011	2 472 855	10,44	257 394	250 000	7 394
30. 9. 2012	2 481 021	10,44	258 166	250 000	8 166
30. 9. 2013	2 490 040	10,44	259 019	250 000	9 019
30. 9. 2014	2 500 000	10,44	259 960	250 000	9 960
Celkové hodnoty příslušných položek			1 291 234	1 250 000	41 234

Zdroj: Vlastní zpracování dle předlohy z KRUPOVÁ, L., MLÁDEK, R., IAS v příkladech III. díl.

Finanční výnos byl vypočten násobkem účetní hodnoty předcházejícího období a diskontní sazbou, hodnota úmoru diskontu pak představuje rozdíl mezi finančním výnosem a přijatým úrokem z dluhopisu. Účetní hodnota dluhopisu se každým rokem o výši tohoto diskontu zvyšuje a tímto se rozpouští postupně do výnosů. Vzhledem k datu výplaty úroku je nutné lineárně rozložit kuponový úrok a vypočítat alikvotní úrokový výnos na období od 1. 10. do 31. 12. v daných letech ve výši 62 500 Kč za příslušných 90 dní a od 1. 1. do 30. 9. ve výši 187 500 Kč. Rozpouštění diskontu je znázorněno v tabulce 4.6.

Tab. 4.6: Rozložení úmoru diskontu dluhopisu Weber do účetních období dle IFRS

Období	Počet dní	Částka	Součet za rok
1. 10. 2009 - 31. 12. 2009	90	1 674	1 674
1. 1. 2010 - 30. 9. 2010	270	5 021	6 870
1. 10. 2010 - 31. 12. 2010	90	1 849	
1. 1. 2011 - 30. 9. 2011	270	5 545	7 587
1. 10. 2011 - 31. 12. 2011	90	2 042	
1. 1. 2012 - 30. 9. 2012	270	6 124	8 379
1. 10. 2012 - 31. 12. 2012	90	2 255	
1. 1. 2013 - 30. 9. 2013	270	6 764	9 254
1. 10. 2013 - 31. 12. 2013	90	2 490	
1. 1. 2014 - 30. 9. 2014	270	7 470	7 470
Celkem	5 x 360	41 234	41 234

Zdroj: Vlastní zpracování

Celkovými součty lze porovnat provázanost jednotlivých výpočtů a správnost určení finančních výnosů pro jednotlivá účetní období, kdy do každého vstoupí do výnosů a zisku vždy příslušná výše úroků v součtu s výší diskontu za jednotlivé roky uvedené v posledním sloupci tabulky 4.6. V následující tabulce 4.7 je proveden způsob účtování dle standardů IFRS.

Tab. 4.7: Účtování dluhopisu do splatnosti dle standardů IFRS

Datum	Účetní operace	Účet	Částka	
			Má dáti	Dal
1. 10. 2009	Nákup dluhopisů Weber 250 ks	Dluhové CP do splatnosti	2 500 000	
		Peníze		2 458 766
		Dluhové CP do splatnosti - diskont		41 234
31. 12. 2009	Zaúčtování úmoru diskontu	Dluhové CP do splatnosti - diskont	1 674	
		Finanční výnos z CP		1 674
31. 12. 2009	Zaúčtování úroku z dluhového CP	Dluhové CP do splatnosti - úrok	62 500	
		Úrokový výnos		62 500
30. 9. 2010	Příjem platby úroku	Peníze	250 000	
		Dluhové CP do splatnosti - úrok		250 000
30. 9. 2010	Zaúčtování úroku z dluhového CP	Dluhové CP do splatnosti - úrok	187 500	
		Úrokový výnos		187 500
31. 12. 2010	Zaúčtování úmoru diskontu	Dluhové CP do splatnosti - diskont	6 870	
		Finanční výnos z CP		6 870
31. 12. 2010	Zaúčtování úroku z dluhového CP	Dluhové CP do splatnosti - úrok	62 500	
		Úrokový výnos		62 500
30. 9. 2011	Příjem platby úroku	Peníze	250 000	
		Dluhové CP do splatnosti - úrok		250 000
30. 9. 2011	Zaúčtování úroku z dluhového CP	Dluhové CP do splatnosti - úrok	187 500	
		Úrokový výnos		187 500
31. 12. 2011	Zaúčtování úmoru diskontu	Dluhové CP do splatnosti - diskont	7 587	
		Finanční výnos z CP		7 587
31. 12. 2011	Zaúčtování úroku z dluhového CP	Dluhové CP do splatnosti - úrok	62 500	
		Úrokový výnos		62 500

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní hodnota dluhových cenných papírů do splatnosti k 31. 12. 2009 činila 2 460 440 Kč a alikvotní úrokový výnos k dluhopisu měl hodnotu 62 500 Kč. V rozvahovém dni k 31. 12. 2010 činila hodnota dluhových CP do splatnosti 2 467 310 Kč.

Vykazovala-li by společnost Pegos, a. s. finanční aktivum dle standardu IFRS 9, prvotní ocenění by zahrnovalo reálnou hodnotu a transakční náklady, jelikož by dluhový CP byl klasifikován do kategorie přeceňované zůstatkovou hodnotou. Takto klasifikován je po splnění dvou podmínek. Společnost drží cenný papír za účelem získávání peněžních toků a test ekonomického modelu je splněn. Vzhledem k pevně stanoveným platbám a úrokům je splněn i test charakteristiky peněžních toků. Vykazování se nebude od standardu IAS 39 lišit.

Řešení dle české účetní legislativy

Podmínky pro klasifikaci tohoto CP opět nejsou definovány, zohlednit můžeme pouze zařazení do dlouhodobého finančního majetku a vzhledem k úmyslu společnosti držet jej do splatnosti označit jako dluhový cenný papír držený do splatnosti. Při pořízení jsou CP společnosti Weber, a. s. oceněny pořizovací cenou ve výši 2 458 766 Kč a k rozvahovému dni je vždy tato hodnota zvýšena o věcně a časově rozlišený rozdíl mezi pořizovací cenou a jmenovitou hodnotou, jinými slovy o amortizaci diskontu, jelikož je pořizovací cena nižší než jeho jmenovitá hodnota. Časově rozlišen musí být i kupon a vypočítán alikvotní kupónový výnos ve výši 62 500 Kč v období 1. 10. do 31. 12. v daných letech za příslušných 90 dní a v období od 1. 1. do 30. 9. ve výši 187 500 Kč za příslušný zbytek roku. Diskont k datu pořízení dosahoval 41 234 Kč a bude rozpuštěn do výnosu v časově rozlišených poměrech uvedených v tabulce 4.8.

Tab. 4.8: Rozložení úmoru diskontu dluhopisu Weber do účetních období dle ČÚL

Období	Počet dní	Součet za rok
1. 10. 2009 - 31. 12. 2009	90	2 061
1. 1. 2010 - 31. 12. 2010	360	8 247
1. 1. 2011 - 31. 12. 2011	360	8 247
1. 1. 2012 - 31. 12. 2012	360	8 247
1. 1. 2013 - 31. 12. 2013	360	8 247
1. 1. 2014 - 31. 9. 2014	270	6 185
Celkem	5 x 360	41 234

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní hodnota dluhopisu bude vždy k rozvahovému dni navýšena za období a v hodnotách uvedených v tabulce 4.8 a vykázána v zůstatkové hodnotě, kdy výše dílčích diskontů byla vypočtena lineární metodou z celkového diskontu 41 234 Kč. V následující tabulce 4.9 je uveden účetní postup a zachycení až k rozvahovému dni 31. 12. 2011.

Tab. 4.9: Účtování dluhopisu do splatnosti dle ČÚL

Datum	Účetní operace	Částka	Účet	
			Má dáti	Dal
1. 10. 2009	Pořízení dluhopisů Weber 250 ks	2 458 766	043 – Pořizovaný DFM	221 – Bankovní účty
1. 10. 2009	Převod dluhopisů na příslušný účet	2 458 766	065/1 – Dluhové CP držené do splatnosti	043 – Pořizovaný DFM
31. 12. 2009	Zúčtování amortizace diskontu	2 061	065/1 – Dluhové CP držené do splatnosti	665 – Výnosy z DFM
31. 12. 2009	Zaúčtování úroku z dluhového CP	62 500	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti	662 – Úroky
30. 9. 2010	Příjem platby úroku	250 000	221 – Bankovní účty	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti
30. 9. 2010	Zaúčtování úroku z dluhového CP	187 500	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti	662 – Úroky
31. 12. 2010	Zúčtování amortizace diskontu	8 247	065/1 – Dluhové CP držené do splatnosti	665 – Výnosy z DFM
31. 12. 2010	Zaúčtování úroku z dluhového CP	62 500	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti	662 – Úroky
30. 9. 2011	Příjem platby úroku	250 000	221 – Bankovní účty	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti
30. 9. 2011	Zaúčtování úroku z dluhového CP	187 500	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti	662 – Úroky
31. 12. 2011	Zúčtování amortizace diskontu	8 247	065/1 – Dluhové CP držené do splatnosti	665 – Výnosy z DFM
31. 12. 2011	Zaúčtování úroku z dluhového CP	62 500	065/2 – Dluhové CP držené do splatnosti	662 – Úroky

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní hodnota dluhových cenných papírů do splatnosti k 31. 12. 2009 činila 2 523 327 Kč a alikvotní úrokový výnos k dluhopisu měl hodnotu 62 500 Kč. V rozvahovém dni k 31. 12. 2010 činila hodnota dluhových CP do splatnosti 2 531 574 Kč.

Srovnání dopadu rozdílných přístupů na účetní výkazy

V oblasti prvotního ocenění nejsou z praktického hlediska žádné odlišnosti, jelikož v obou systémech vstupují transakční náklady do hodnoty pro zaúčtování. Avšak v následném přeceňování již rozdíl představuje povinnost dle standardů IFRS použití efektivní úrokové míry při amortizaci diskontu na zůstatkovou hodnotu. ČÚL žádnou metodu rozpouštění diskontu nedefinuje a povinnost časově a věcně rozlišit diskont či prémii dluhopisu je deduktivně splněna lineární metodou, kdy je hodnota diskontu tvořená rozdílem mezi pořizovací cenou a jmenovitou hodnotou dluhopisu rozdělena podle počtu let. Metoda efektivní úrokové míry, jak je vidět z výše uvedeného, je komplikovanější, avšak zohledňuje současnou hodnotu budoucího výnosu při prodeji cenného papíru. Rozdíly v amortizaci diskontu ukazuje tabulka 4.10.

Tab. 4.10: Srovnání výše diskontu cenných papírů do splatnosti dle IFRS a ČÚL

	Výše diskontu v jednotlivých letech						Součet
	31. 12. 2009	31. 12. 2010	31. 12. 2011	31. 12. 2012	31. 12. 2013	30. 9. 2014	
IFRS	1 674	6 870	7 587	8 379	9 254	7 470	41 234
ČÚL	2 061	8 247	8 247	8 247	8 247	6 185	41 234
Rozdíl	387	1 377	660	-132	-1 007	-1 285	0

Zdroj: Vlastní zpracování

S postupujícím časem lze pozorovat růst výše diskontu v souladu se standardy IFRS a měnící se rozdíl jeho výše vztažený k diskontu v souladu s ČÚL. V prvním roce je výše diskontu značně nižší díky krátkému období držby dluhopisu Weber. O tuto hodnotu se liší jednak účetní hodnota dluhopisu a jednak výše kuponového výnosu, jejichž součet z jednotlivých let k datu splatnosti bude vyrovnán. V tabulce 4.11 je vyobrazen dopad odlišné výše diskontů na rozvahu a výsledovku k 31. 12. 2010.

Tab. 4.11: Účetní výkazy ovlivněné dluhopisem sestavené dle standardů IFRS i ČÚL

Výsledovka k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Finanční výnos z CP	6 870	Výnosy z DFM	8 247
Úrokový výnos	250 000	Úroky	250 000
Výsledek hospodaření	256 870	Výsledek hospodaření	258 247
Rozvaha k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Dluhové CP do splatnosti	2 529 810	Dluhové CP držené do splatnosti	2 531 574
Peníze	- 2 208 766	Účty v bankách	- 2 208 766
Aktiva celkem	321 044	Aktiva celkem	322 808
VH minulých let	64 174	VH minulých let	64 561
VH běžného období	256 870	VH běžného období	258 247
Pasiva celkem	321 044	Pasiva celkem	322 808

Zdroj: Vlastní zpracování

Přestože rozdíly ve výsledku hospodaření a v rozvaze nejsou velké ani významné, existují. O významnosti lze hovořit s ohledem na okrajovost držení CP v portfoliu vzhledem k ostatnímu majetku.

4.3.3 Úvěry a jiné pohledávky

Firma Pegos, s. r. o. v květnu roku 2010 dokončila dodávku a specifickou instalaci softwaru společnosti Demelit s. r. o., jež v minulosti odebrala i několik strojů a o jejich údržbu se stará společnost Pegos. Bohužel těsně před tímto termínem společnost Demelit ztratila jednoho odběratele, přičemž stále pohledávala za bývalým partnerem významné peněžní prostředky. Z tohoto důvodu vznikly potíže se zaplacením softwaru a instalace, jež bylo vyfakturováno dne 23. června 2010 a díky dobrým vztahům byla společnosti na pohledávku ve výši 1 455 044 Kč smluvně poskytnuta půjčka se splátkami ve výši 200 000 Kč splatných čtvrtletně vždy k poslednímu dni v březnu, červnu, září a prosinci příslušného období na dobu dvou let s poslední splátkou k 31. červnu 2012. Tento smluvní dodatek k pohledávce ve formě půjčky byl poskytnut k 1. červenci 2010.

Řešení dle standardů IFRS

Půjčka jako taková nebude účetní jednotkou určena do skupiny přeceňovaných reálnou hodnotou s výsledkovým dopadem a vzhledem k tomu, že není veřejně obchodovatelná a zároveň společnost může získat většinu své počáteční investice zpět, bude určena v klasifikaci do kategorie úvěry a jiné pohledávky. Při poskytnutí je půjčka oceněna reálnou hodnotou ve výši původní pohledávky 1 451 255 Kč a v průběhu držení tohoto finančního nástroje přeceňována na zůstatkovou hodnotu s použitím efektivní úrokové míry, jež je vypočtena v tabulce 4.12 metodou pokusu a omylu pro čtvrtletní amortizaci rozdílu mezi reálnou a jmenovitou hodnotou úvěru.

Tab. 4.12: Výpočet efektivní úrokové míry poskytnuté půjčky

Období	Peněžní tok	Ef. úr. míra (%)	Současná hodnota
1	200 000	2,16	195 771
2	200 000	2,16	191 632
3	200 000	2,16	187 580
4	200 000	2,16	183 614
5	200 000	2,16	179 732
6	200 000	2,16	175 932
7	200 000	2,16	172 212
8	200 000	2,16	168 571
Současná hodnota			1 455 044
Součet peněžních toků			1 600 000
Součet úroků			144 956

Zdroj: Vlastní zpracování dle předlohy z KRUPOVÁ, L., MLÁDEK, R., IAS v příkladech III. díl.

Efektivní úroková míra vypočtená ve výši 2,16 % p. q. zaručí přesné snižování reálné hodnoty poskytnuté půjčky v jednotlivých obdobích do doby splatnosti. Její správnost je potvrzena součtem současných hodnot peněžních toků rovnající se reálné hodnotě půjčky, resp. výši původní pohledávky.

Aby bylo možné zaúčtovat výnosy ve formě přijatých úroků dané implicitní úrokovou sazbou, jsou v tabulce 4.13 uvedeny účetní hodnoty, výše snížení hodnoty půjčky a přijaté platby k příslušným datům.

Tab. 4.13: Přehled výpočtu účetní hodnoty poskytnuté půjčky dle IFRS

Datum	Účetní hodnota	Ef. úr. míra	Úrokový výnos	Přijatá platba	Amortizace půjčky
1. 7. 2010	1 455 044				
30. 9. 2010	1 286 473	2,16	31 429	200 000	168 571
31. 12. 2010	1 114 261	2,16	27 788	200 000	172 212
31. 3. 2011	938 329	2,16	24 068	200 000	175 932
31. 6. 2011	758 597	2,16	20 268	200 000	179 732
30. 9. 2011	574 983	2,16	16 386	200 000	183 614
31. 12. 2011	387 403	2,16	12 420	200 000	187 580
31. 3. 2012	195 771	2,16	8 368	200 000	191 632
31. 6. 2012	0	2,16	4 229	200 000	195 771
Celkové hodnoty příslušných položek			144 956	1 600 000	1 455 044

Zdroj: Vlastní zpracování dle předlohy z KRUPOVÁ, L., MLÁDEK, R., IAS v příkladech III. díl.

Výpočet úrokového výnosu byl proveden násobkem efektivní úrokové míry a účetní hodnoty z předchozího období. Vzhledem k diskontování přijatých plateb na současnou hodnotu lze pozorovat snižující se hodnotu úrokového výnosu i pokles účetní hodnoty půjčky s postupem splácení půjčky. Součet úrokového výnosu je opět ověřen rovností celkového úroku z půjčky. V následující tabulce 4.14 je uveden postup účtování půjčky do 31. 12. 2010.

Tab. 4.14: Účtování poskytnuté půjčky dle standardů IFRS

Datum	Účetní operace	Účet	Částka	
			Má dáti	Dal
25. 6. 2010	Fakturované služby firmě Weber, a. s.	Pohledávky z obchodních vztahů	1 455 044	
		Tržby z prodeje služeb		1 455 044
1. 7. 2010	Započtení pohledávky za firmou Weber, a. s. poskytnutou půjčkou	Dlouhodobá půjčka	1 455 044	
		Pohledávky z obchodních vztahů		1 455 044
30. 9. 2010	Přijatá platba půjčky	Peníze	200 000	
		Úrokový výnos		31 429
		Dlouhodobá půjčka		168 571
31. 12. 2010	Přijatá platba půjčky	Peníze	200 000	
		Úrokový výnos		27 788
		Dlouhodobá půjčka		172 212

Zdroj: Vlastní zpracování

Účetní jednotka započítala závazek vyplatit půjčovanou částku s pohledávkou na základě vzájemné smluvní dohody. Účetní hodnota poskytnuté půjčky společnosti Weber, a. s. k 31. 12. 2010 představovala 1 114 261 Kč a celkový úrokový výnos dosahoval 59 217 Kč.

Aplikace standardu IFRS 9 by nepřinesla do vykazování ani účtování žádné změny. Stejně jako u dluhopisu je nutné splnit test ekonomického modelu i test charakteristiky peněžních toků. Finanční aktivum by bylo klasifikováno do kategorie přeceňované na zůstatkovou hodnotu s použitím efektivní úrokové míry.

Řešení dle české účetní legislativy

Dlouhodobé půjčky a úvěry poskytnuté jiné než ovládané či ovládající osobě nebo účetním jednotkám pod podstatným vlivem jsou vykazovány v rozvaze jako jiný dlouhodobý finanční majetek. Poskytnutá půjčka se oceňuje ve jmenovité hodnotě rovnající se v tomto případě původní pohledávce ve výši 1 455 044 Kč a k rozvahovému dni bude výše půjčky umořena o výši splacené jistiny. Konstantní splátka 200 000 Kč obsahuje jednak splátku jistiny a jednak přijaté úroky. V prvních sedmi obdobích je rozložena splátka 200 000 Kč na úmor ve výši 181 880 a úrok v hodnotě 18 120 Kč a v posledním období na úmor 181 884 Kč a úroky 18 116 Kč, aby bylo zajištěno časové a věcné rozlišení výnosu. Postup účtování poskytnuté půjčky a souvisejících příchozích plateb ukazuje tabulka 4.15.

Tab. 4.15: Účtování poskytnuté půjčky dle ČÚL

Datum	Účetní operace	Částka	Účet	
			Má dáti	Dal
23. 6. 2010	Fakturované služby firmě Weber, a. s.	1 455 044	311 – Pohledávky z obchodních vztahů	602 – Tržby z prodeje služeb
1. 7. 2010	Započtení pohledávky za firmou Weber, a. s. poskytnutou půjčkou	1 455 044	068 – Ostatní půjčky	311 – Pohledávky z obchodních vztahů
30. 9. 2010	Přijatá platba půjčky	200 000	221 – Bankovní účty	-
		181 880	-	068 – Ostatní půjčky
		18 120	-	662 – Úroky
31. 12. 2010	Přijatá platba půjčky	200 000	221 – Bankovní účty	-
		181 880	-	068 – Ostatní půjčky
		18 120	-	662 – Úroky

Zdroj: Vlastní zpracování

Vzájemné započtení pohledávek a závazků vůči stejné fyzické či právnické osobě, jež jsou splatné do jednoho roku, povoluje § 58 vyhláška č. 500/2002 Sb., pro podnikatele. Účetní hodnota poskytnuté půjčky společnosti Weber, a. s. k 31. 12. 2010 představovala 1 091 284 Kč a celkový úrokový výnos dosahoval 36 240 Kč.

Srovnání dopadu rozdílných přístupů na účetní výkazy

Přestože je v každém systému použita jiná oceňovací báze, v konečném důsledku jsou hodnoty stejně vysoké a reálná hodnota se rovná jmenovité hodnotě půjčky. K rozdílnému vykazování dochází k rozvahovému dni. Dle standardů IFRS je povinná účetní jednotka použít pro rozlišení přijatých úroků efektivní úrokovou míru, jež zajistí vykázání výnosů z počátku vyšších s postupným klesajícím tempem. V ČÚL pokud není smlouvou přesně určen splátkový kalendář, podle kterého by se účtovaly úroky a úmor, je splátka rozdělena v jednotlivých obdobích lineárně v konstantních výších na základě celkového úroku či úrokové sazby. Rozdíl v pojetí výnosů dle obou systémů je znázorněn v tabulce 4.16.

Tab. 4.16: Srovnání výše výnosového úroku dle IFRS a ČÚL

	Výše úrokového výnosu v jednotlivých letech								Součet
	30. 9. 2010	31. 12. 2010	31. 3. 2011	31. 6. 2011	30. 9. 2011	31. 12. 2011	31. 3. 2012	31. 6. 2011	
IFRS	31 429	27 788	24 068	20 268	16 386	12 420	8 368	4 229	144 956
ČÚL	18 120	18 120	18 120	18 120	18 120	18 120	18 120	18 116	144 956
Rozdíl	13 309	9 668	5 948	2 148	-1 734	-5 700	-9 752	-13 887	0

Zdroj: Vlastní zpracování

Úrokové výnosy dle standardů IFRS v jednotlivých letech zpočátku převyšují úroky dle ČÚL, jejich rozdíl se bude postupně vyrovnávat, až po polovině splatnosti celé půjčky se projeví opak a do konce splatnosti je celkový úrok vyrovnán. V tabulce 4.17 je vyobrazen dopad odlišné výše diskontů na rozvahu a výsledovku k 31. 12. 2010.

Tab. 4.17: Účetní výkazy ovlivněné půjčkou sestavené dle standardů IFRS i ČÚL

Výsledovka k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Tržby z prodeje služeb	1 455 044	Tržby z prodeje služeb	1 455 044
Úrokový výnos	59 217	Výnosové úroky	36 240
Výsledek hospodaření	1 514 261	Výsledek hospodaření	1 491 284
Rozvaha k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Dlouhodobá půjčka	1 114 261	Jiný DFM	1 091 284
Peníze	400 000	Účty v bankách	400 000
Aktiva celkem	1 514 261	Aktiva celkem	1 491 284
VH běžného období	1 514 261	VH běžného období	1 491 284
Pasiva celkem	1 514 261	Pasiva celkem	1 491 284

Zdroj: Vlastní zpracování

V rozvaze i ve výsledovce lze pozorovat již viditelné rozdíly, kdy úrokové výnosy z půjčky jsou dle standardů IFRS téměř dvojnásobné a hodnota finančního aktiva je o rozdíl mezi těmito výnosy vyšší. Lze tím chápat, že jsou poskytovateli nejdříve kompenzovány výnosy z úroků jako oportunitní náklad na poskytnutí půjčky s postupnou měnící se vahou snižování jmenovité hodnoty finančního aktiva.

4.3.4 Realizovatelná finanční aktiva

Dne 10. 3. 2010 se naskytla velice výhodná koupě 100 ks akcií společnosti AKM, a. s. od obchodního partnera za cenu 397 840 Kč. Transakce byla provedena přes makléře burzy cenných papírů, jehož provize činila 1 % z transakční hodnoty CP. Dividendy jsou splatné vždy k 31. 7. jednotlivých let a k 23. červnu byla valnou hromadou společnosti AKM schválena dividenda ve výši 350 Kč na akcii. V danou chvíli nebyl vyjasněn záměr společnosti, jak s cennými papíry naložit. K 31. prosinci 2010 činila tržní hodnota 455 768 Kč.

Řešení dle standardů IFRS

Společnost Pegos, s. r. o. tyto akcie nezakoupila za účelem obchodování, nebudou tedy klasifikovány jako finanční nástroj s výsledkovým přeceňováním, proto je zařadí do kategorie realizovatelných finančních aktiv, jehož přeceňování se účtuje rozvahově do

vlastního kapitálu. Při prvotním ocenění jsou zaúčtovány akcie AKM, a. s. v reálné hodnotě včetně transakčních nákladů ve výši 400 340 Kč. V následující tabulce 4.18 je uvedeno účtování realizovatelného CP AKM.

Tab. 4.18: Účtování realizovatelných CP dle standardů IFRS

Datum	Účetní operace	Účet	Částka	
			Má dáti	Dal
10. 3. 2010	Pořízení akcií AKM, a. s.	Realizovatelné CP	397 840	
		Peníze		397 840
10. 3. 2010	Platba provize makléři	Realizovatelné CP	2 500	
		Peníze		2 500
31. 7. 2010	Přijaté dividendy z akcie AKM	Peníze	35 000	
		Přijaté dividendy		35 000
31. 12. 2010	Přecenění na reálnou hodnotu	Realizovatelné CP	55 428	
		Kumulované zisky a ztráty z přecenění CP		55 428

Zdroj: Vlastní zpracování

Z přehledu účtování lze vypožorovat, že transakční náklady i zisk z přecenění vykazovaný v kapitálu bude vykázán ve výsledovce až k datu, kdy bude případně daný cenný papír prodán. Dividendy jsou vykázány výsledkově ve výši přijaté platby. Změny reálné hodnoty ovlivňují změny vlastního kapitálu, proto musí být tato položka kumulovaných zisků a ztrát z přecenění CP uvedena i ve výkazu změn vlastního kapitálu.

Vzhledem k neexistenci klasifikace realizovatelných cenných papírů ve standardu IFRS 9 by při nezařazení do kategorie cenných papírů k obchodování byly klasifikovány akcie AKM, a. s. jako finanční aktivum přeceňované s dopadem do ostatního úplného výsledku hospodaření. V tomto případě by přecenění ve výši 55 428 Kč nebylo zařazeno do vlastního kapitálu.

Nyní lze zmínit i dluhové cenné papíry, jež mají pevně stanovené či určitelné platby, u nichž by musela účetní jednotka, i přes nezařazení do kategorie investic držných do splatnosti, použít pro amortizaci diskontu efektivní úrokovou míru a za pomoci takto vypočtené čisté hodnoty cenného papíru by se teprve porovnávala s tržní hodnotou, jejíž

rozdíl by v rámci kumulovaných zisků a ztrát z přecenění CP tvořil odlišnou položku ve výsledku hospodaření.

Řešení dle české účetní legislativy

Akcie společnosti AKM, a. s. budou vykazovány v rozvaze jako ostatní dlouhodobé cenné papíry a podíly v rámci dlouhodobého finančního majetku, jelikož záměr s držbou těchto dluhopisů není při pořízení znám. Prvotní ocenění se provede ve výši pořizovací ceny v hodnotě 400 340 Kč. Změny reálné hodnoty se budou k rozvahovému dni přeceňovat a vykazovat jako oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků, jak naznačuje postup účtování v tabulce 4.19.

Tab. 4.19: Účtování realizovatelných CP dle ČÚL

Datum	Účetní operace	Částka	Účet	
			Má dáti	Dal
10. 3. 2010	Pořízení akcií AKM, a. s.	397 840	043 – Pořizovaný DFM	221 – Bankovní účty
10. 3. 2010	Platba provize makléři	2 500	043 – Pořizovaný DFM	221 – Bankovní účty
10. 3. 2010	Zaúčtování na příslušný účet	400 340	066 – Ostatní dlouhodobé CP	043 – Pořizovaný DFM
31. 7. 2010	Přijaté dividendy AKM	35 000	221 – Bankovní účty	665 – Výnosy z DFM
31. 12. 2010	Přecenění na reálnou hodnotu	55 428	066 – Ostatní dlouhodobé CP	414 – Oceňovací rozdíly z přecenění majetku a závazků

Zdroj: Vlastní zpracování

Srovnání dopadu na účetní výkazy

Z uvedeného vyplývá v současné době přibližný soulad mezi standardy IFRS a ČÚL. Prvotního ocenění i přecenění k rozvahovému dni je vykázáno ve stejné výši s dopadem do vlastního kapitálu, kdy zisky a ztráty z přecenění reálné hodnoty budou ve výsledovce vykázány až v případě prodeje. Rozdíl by bylo možné pozorovat v případě CP dluhového charakteru, kdy by opět byla použita efektivní úroková míra a s ní spojené rozlišení výnosů z úroků.

Pokud bude Evropskou komisí přijat standard IFRS 9, pak se změny promítnou v jednotlivých účetních výkazech a mohou nastat rozdíly až významné, projevující se především v úplném výsledku hospodaření.

4.4 Shrnutí

V první řadě lze posoudit, jak se promítne rozdíl odlišných požadavků aplikovaných v ilustrativním příkladě na společnosti Pegos, s. r. o. v účetní závěrce. Rozvaha k 31. 12. 2010 uvedená v tabulce 4.20 zachycuje veškeré transakce a operace s finančními nástroji společnosti k rozvahovému dni 31. 12. 2010 v souladu se standardy IFRS a ČÚL. Položky finančních nástrojů jsou pro zpřehlednění a vzhledem k předchozímu detailnějšímu rozboru sloučeny na krátkodobé a dlouhodobé, aby míra ovlivnění vykazovaných hodnot jednotlivých položek byla jasnější. Vzhledem k vykazování hospodářského výsledku v rozvaze není výsledovka zobrazena.

Tab. 4.20: Rozvaha ovlivněná finančními nástroji dle standardů IFRS i ČÚL

Rozvaha k 31. 12. 2010			
Dle IFRS		Dle ČÚL	
Dlouhodobé finanční nástroje	4 099 839	Dlouhodobé finanční nástroje	4 078 626
Krátkodobé finanční nástroje	421 000	Krátkodobé finanční nástroje	421 000
Peníze	-2 292 181	Účty v bankách	-2 292 181
Aktiva celkem	2 298 658	Aktiva celkem	2 277 445
Kumul. Z/Z z přec. CP	55 428	Oceňovací rozdíly z přec. CP	55 428
VH minulých let	64 174	VH minulých let	64 561
VH běžného období	2 179 056	VH běžného období	2 157 456
Pasiva celkem	2 298 658	Pasiva celkem	2 277 445

Zdroj: Vlastní zpracování

Porovnají-li se krátkodobé finanční nástroje, představované pouze cennými papíry k obchodování, účetní hodnoty k rozvahovému dni jsou totožné díky přecenění na reálnou hodnotu, s čímž souvisejí i stejné hodnoty oceňovacích rozdílů realizovatelných cenných papírů. Rozdíly v dlouhodobých finančních nástrojích, výsledku hospodaření za běžné období i z minulých let jsou dány především povinným používáním efektivní úrokové míry při přeceňování dluhových cenných papírů a půjček na zůstatkovou hodnotu dle standardů IFRS. Podstatnější rozdíl představuje především umořování půjčky, jež je řešeno

v pododdíle 4.3.3. V případě amortizace diskontu u dluhového cenného papíru se efektivní úroková míra od nominální příliš nelišila, což je závislé na výši diskontu, a rozdíly zde tvořily menší částky. Peněžní prostředky jsou shodné, jelikož žádné rozdíly v oceňování finančních nástrojů nemá vliv na příjmy či výdaje.

Při vodítku na zařazení finančních nástrojů do příslušných kategorií se potvrdila snadnost rozpoznání a zařazení v systému standardů IFRS oproti ČÚL. Tím se doporučení o vytvoření a zavedení klasifikace do ČÚL pro podnikatele potvrzuje a bude sílit s problematičtějšími finančními nástroji. S klasifikací související oceňování finančního nástroje a především přeceňování v průběhu držby lze chápat rozdílně v obou systémech především díky efektivní úrokové míře, jejíž použití je na jednu stranu komplikovanější a může účetní jednotky zpočátku zavedení do ČÚL pro podnikatele zatěžovat, vyjadřuje však reálněji jednak hodnotu zůstatkové ceny aktiva a jednak hodnoty vykazované ve výnosech. Tímto ilustrativní příklad potvrdil oprávněnost a užitečnost metody výpočtu zůstatkové hodnoty, nikoliv však jasnou nutnost. Nutnost zavedení vyplývá z již zmíněné existence efektivní úrokové míry v právní úpravě pro finanční instituce a rozporu mezi danou vyhláškou pro finanční instituce a zákonem o účetnictví.

Závěr

Cíl finančního výkaznictví je dán poskytováním informací jejich uživatelům. Stále větší důraz na harmonizaci účetních systémů plyne z požadavků kapitálových trhů na srovnatelnost informací u společností, jejichž cenné papíry registrují. Z harmonizace účetnictví v rámci Evropské unie vyplývá povinnost každého členského státu postupem času zanášet do národních úprav účetnictví prvky, tak aby do budoucna byly navzájem sjednoceny. Přestože ona harmonizace v České republice každým rokem přenáší do české účetní legislativy nové změny, problémem se dle analýzy účetní závěrky jeví existence konceptu účetnictví jako takového. Představuje-li toto koncepční rámec mezinárodních účetních standardů IFRS zabývající se rozpoznáváním, uznáváním a oceňováním základních prvků účetních výkazů, v české účetní legislativě takovýto koncept zcela chybí a měl by být připravován. Za nejviditelnější problém lze považovat absolutní neexistenci definic základních prvků, které by vedly k jejich vykazování v jednotlivých účetních výkazech. Rozpor představuje především rozpoznávání a uznávání aktiv, kdy dle mezinárodních účetních standardů IFRS je důležitá ekonomická podstata jejich přínosů, kdežto v české účetní legislativě je přípustné pouze právnícké hledisko vlastnictví.

V oblasti oceňování jednotlivých složek majetku a závazků v české účetní legislativě chybí báze založená na oceňování budoucích diskontovaných peněžních toků, resp. současnou hodnotou. Tato metoda přináší do účetnictví mnohé výhody, které usnadňují komplikace v případě, že ocenění na základě jiné báze není pro danou situaci relevantní a dostatečně vypovídající. Velice používaná je především v rámci oceňování snižování hodnoty majetku. Touto oblastí se však diplomová práce nezabývala, přestože představuje problematiku, jež není v české účetní legislativě taktéž příliš řešena.

Mezinárodní účetní standardy IFRS jsou založeny na obecně uznávaných účetních pravidlech nezávislých na jakékoliv daňové soustavě, což vyplývá z jejich světové aplikovatelnosti a určení, a mají za úkol prezentovat především ekonomickou stránku hospodářských operací. V České republice však vazba mezi účetními a daňovými zákony je silná. Tato propojenost vede ke komplikaci u společností emitujících cenné papíry na jakékoliv evropské burze, jež jsou nuceny, mimo jasnou povinnost vést účetnictví dle

mezinárodních účetních standardů IFRS, sestavovat účetní závěrku i dle české účetní legislativy pro účely stanovení základu daně z příjmů.

Složení účetní závěrky nevyznává přílišných odlišností. Liší se však požadavky na povinnost sestavovat určité výkazy. Na rozdíl od mezinárodních účetních standardů IFRS nejsou všechny účetní jednotky povinny dle české účetní legislativy sestavovat přehled o peněžních tocích a přehled o změnách vlastního kapitálu. Vhodné je však konstatovat, že druhý zmíněný není dostatečně definován a upraven. Porovná-li se však obsahová stránka jednotlivých výkazů, jsou mezinárodní účetní standardy IFRS mnohem benevolentnější ve směru formální úpravy a zaměřují se na obsah, jehož struktura je do značné míry variabilní. Česká účetní legislativa představuje spíše opak, a jasnou strukturou a obsahovým vymezením položek výkazů spíše převládá formální stránka nad obsahovou.

Finanční nástroje jsou jednou z nejkomplikovanějších a nejvíce se rozvíjejících oblastí účetnictví. V současné době prochází tato oblast rozsáhlou revizí, avšak základní principy současné úpravy jsou přibližně zachovány. Klasifikace finančních nástrojů je v mezinárodních účetních standardech IFRS řešena velice přehledně a vytváří jasné vodítko, jednak pro zařazení a jednak pro oceňování a následné přeceňování. Touto problematikou se česká účetní legislativa pro podnikatele téměř nezabývá. Způsoby účtování a vykazování jsou zmatené a v právu roztroušené na několik míst. Podobnou klasifikaci lze však hledat v české účetní legislativě pro finanční instituce. Lze shledat nutností tuto problematiku sjednotit pro všechny účetní jednotky v ČR.

Metody oceňování jednotlivých finančních nástrojů se liší především ve vykazování zůstatkové hodnoty u těch, jež účetní jednotka drží do splatnosti. Zde je povinnost ji vypočítávat dle mezinárodních účetních standardů IFRS pomocí efektivní úrokové míry. Stejným způsobem jsou povinny ji používat i finanční instituce dle české účetní legislativy, ale základ daný možností její aplikace, tedy oceňování na základě diskontovaných peněžních toků, není zákonem o účetnictví definován a zdá se být v rozporu. Pro podnikatele možnost či povinnost způsobu vypočítávání zůstatkové hodnoty není vůbec určen. Tímto se ukazuje další argument pro zavedení současné hodnoty do české účetní legislativy.

V mezinárodních účetních standardech IFRS jsou definovány jasné podmínky pro odúčtování finančních nástrojů. Jasný rozdíl představuje odúčtování v případě, že vlastnictví daného nástroje není přeneseno, ale je převedena většina rizik a výhod s ním spojených. Dané vyplývá opět z koncepčního rámce a definice základních prvků. Odúčtování finančního nástroje lze provést dle české účetní legislativy pouze v případě ztráty vypořádání.

Konečným slovem lze usoudit vhodnost implementace mnohých problematik řešených systémem mezinárodních účetních standardů IFRS do české účetní legislativy. Detailnost a propracovanost mezinárodních účetních standardů IFRS vyplývá z relativně dlouhodobějšího vývoje zaměřeného na tržní hospodářství. I to může být důvod, proč určité oblasti nejsou českou účetní legislativou upraveny. Harmonizaci není možné se vyhýbat a vývoj českého účetnictví ve směru mezinárodních účetních standardů IFRS lze chápat především jako přínos pro účetní jednotky - podnikatele a ostatní uživatele účetních informací.

Seznam použité literatury

Citované bibliografické odkazy

BŘEZINOVÁ, H. *Regulace účetnictví v České republice po 1. lednu 2004* [Online]. Praha: Soukromá vysoká škola ekonomických studií, 2010. [cit. 25-1-2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.svses.cz/skola/akce/konf/ucto04/texty/brezinova.pdf>>

Česko. České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů. In *Finanční zpravodaj*. 2003, roč. XXXVII, č. 11-12/1, s. 294-388. Dostupný také z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xbcr/mfcr/FinanciZpravodaj11-12_1.pdf>. ISSN 0322-9653.

Česko. Zákon č. 437 ze dne 25. listopadu 2003, kterým se mění zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, a některé další zákony. In *Sbírka zákonů*, Česká republika. 2003, částka 145, s 7250-7262. Dostupný také z WWW: <http://www.kacr.cz/Data/files/pdf/zakony_ucetnictvi/437-2003sb.pdf>. ISSN 1211-1244.

DELOITTE TOUCHE TOHMATSU. IASB Agenda Project. *IAS plus* [online]. 2011 [cit. 2011-04-7]. Dostupný z WWW: <<http://www.iasplus.com/agenda/agenda.htm#active>>

DELOITTE TOUCHE TOHMATSU. Summaries of International Financial Reporting Standards. Preface to IFRS. *IAS plus* [online]. 2010 [cit. 2011-01-24]. Dostupný z WWW: <<http://www.iasplus.com/standard/preface.htm>>

DELOITTE TOUCHE TOHMATSU. Summaries of International Financial Reporting Standards. Conceptual Framework for Financial Reporting. *IAS plus* [online]. 2011 [cit. 2011-04-02]. Dostupný z WWW: <<http://www.iasplus.com/standard/framework.htm>>

DELOITTE TOUCHE TOHMATSU. The IASB Structure. *IAS plus* [online]. 2011 [cit. 2011-04-07]. Dostupný z WWW: <<http://www.iasplus.com/standard/preface.htm>>

DVOŘÁKOVÁ, D. Fair value a její aplikace v Mezinárodních standardech účetního výkaznictví (IAS/IFRS). *Český finanční a účetní časopis*. 2006, roč. 1, č. 2, s. 25-38. ISSN 1802-2200.

DVOŘÁKOVÁ, D. *Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS*. 2., aktualizované vyd. Brno: Computer Press, 2008. 384 s. ISBN 978-80-251-1950-1.

EPSTEIN, B.; JERMAKOWICZ, E. *Wiley IFRS 2008: Interpretation and application of international financial reporting standards*. 1st ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2008. 1166 s. ISBN 978-0470-13516-7.

FASB. Convergence with the International Accounting Standards Board (IASB). *Completing the February 2006 Memorandum of Understanding: A progress report and timetable for completion September 2008* [Online]. Norwalk: Financial Accounting Foundation. [cit. 27-1-2011]. Dostupný z WWW: <http://www.fasb.org/intl/MOU_09-11-08.pdf>

International Financial Reporting Standards IFRS 2010 Bound Volume. 2nd ed. London: IASB, 2010. 3 136 s. ISBN 978-1-907026-60-7.

JÍLEK, M. *Mezinárodní harmonizace a standardizace účetnictví* [Online]. Praha: Agris, 2010-2011. [cit. 23-1-2011]. Dostupný z WWW: <<http://www.agris.cz/etc/textforwarder.php?iType=2&iId=125793&PHPSESSID=d8>>

KOVANICOVÁ, D. a kol. *Finanční účetnictví. Světový koncept IFRS/IAS*. 5. vyd. Praha: Bova Polygon, 2005. 544 s. ISBN 80-7273-129-7.

KOVANICOVÁ, D. *ABECEDA účetních znalostí pro každého*. XVIII., aktualizované vyd. Praha: Bova Polygon, 2008. 440 s. ISBN 978-80-7273-152-7.

KOVANICOVÁ, D. *Jak porozumět světovým, evropským a českým účetním výkazům*. Praha: Bova Polygon, 2004. 304 s. ISBN 80-7273-095-9.

LOUŠA, F. *Zákon o účetnictví v praxi*. 3., aktualizované vyd. Praha: Grada Publishing, 2006. 128 s. ISBN 80-247-1578-3.

MALÍKOVÁ, O.; HORÁK, J. *České účetnictví v kontextu historického vývoje a analýza vybraných faktorů ovlivňujících účetní výkaznictví*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. 170 s. ISBN 978-80-7372-557-0.

MUELLER, G.; GERNON, H.; MEEK, G. *Accounting: An International Perspective*. 3rd ed. Homewood: Irwin, 1994. 200 s. ISBN 0256124035.

NOBES, C.; PARKER, R. *Comparative International Accounting*. 10th ed. London: Prentice Hall, 2008. 632 s. ISBN 978-0273714767.

Odbor Účetnictví a audit [online]. Praha: Ministerstvo financí České republiky, 2009 [cit. 2011-01-22]. Dostupný z WWW: <http://www.mfcr.cz/cps/rde/xchg/mfcr/xsl/orgstru_20058.html#book1>

RADEBAUGH, L.; GRAY, S.; BLACK, L. *International Accounting and Multinational Enterprises*. 6th ed. Hoboken: John Wiley & Sons, 2006. 520 s. ISBN 978-0-471-65269-4.

Stanovy Národní účetní rady [online]. Praha: Národní účetní rada, 2010 [cit. 2011-01-22]. Dostupný z WWW: <<http://www.nur.cz/content/view/14/30/>>

ŽÁROVÁ, M. *Regulace evropského účetnictví z pohledu mezinárodní harmonizace* [Online]. Praha: Vysoká škola ekonomická, 2010-2011. [cit. 24-1-2011]. Dostupný z WWW: < <http://www.vse.cz/aop/pdf/239.pdf> >

Ostatní bibliografické odkazy

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 500/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

České účetní standardy pro účetní jednotky, které účtují podle vyhlášky č. 501/2002 Sb., ve znění pozdějších předpisů.

DELOITTE TOUCHE TOHMATSU. Průvodce mezinárodními standardy účetního výkaznictví. *IFRS do kapsy 2010* [online]. Praha: Deloitte Česká republika, 2011. 142 s. (PDF). Dostupný z WWW: <http://www.deloitte.com/view/cs_CZ/cz/sluzby/audit/1dce8fe25d6ed210VgnVCM2000001b56f00aRCRD.htm>

IAS/IFRS Standards and Interpretations. *EUROPA* [online]. European Union, c1995-2011. Dostupný z WWW: < http://ec.europa.eu/internal_market/accounting/ias/index_en.htm >

KRUPOVÁ, L. *IAS v příkladech I. díl*. 1. vyd. Praha: VOX, 2003. 215 s. ISBN 80-86324-22-2.

KRUPOVÁ, L.; MLÁDEK, R. *IAS v příkladech III. díl*. 1. vyd. Praha: VOX, 2003. 320 s. ISBN 80-86324-33-8.

MALÍKOVÁ, O.; HORÁK, J. *Finanční účetnictví: poznámky k vybraným oblastem účetní teorie v podmínkách současné účetní regulace*. 1. vyd. Liberec: Technická univerzita v Liberci, 2009. 139 s. ISBN 978-80-7372-690-4.

MLÁDEK, R. *Světové účetnictví I. díl*. 3. vyd. Praha: LINDE, 2005. 416 s. ISBN 80-7201-519-2.

STROUHAL, J. *Peněžní prostředky a cenné papíry v účetnictví podnikatelů*. 1. vyd. Praha: Wolters Kluwer, 2010. 260 s. ISBN 978-80-7357-557-1.

Vyhláška 501/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou bankami a jinými finančními institucemi, ve znění pozdějších předpisů.

Vyhláška č. 500/2002 Sb., kterou se provádějí některá ustanovení zákona č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů, pro účetní jednotky, které jsou podnikateli účtujícími v soustavě podvojného účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Zákon č. 563/1991 Sb., o účetnictví, ve znění pozdějších předpisů.

Seznam příloh

Příloha A - Přehled standardů IFRS a IAS (2 strany)	96
Příloha B - Klasifikace finančních aktiv dle IFRS (1 strana)	98
Příloha C - Strukturovaný obsah vyhlášky (1 strana)	99

Příloha A – Přehled standardů IFRS a IAS

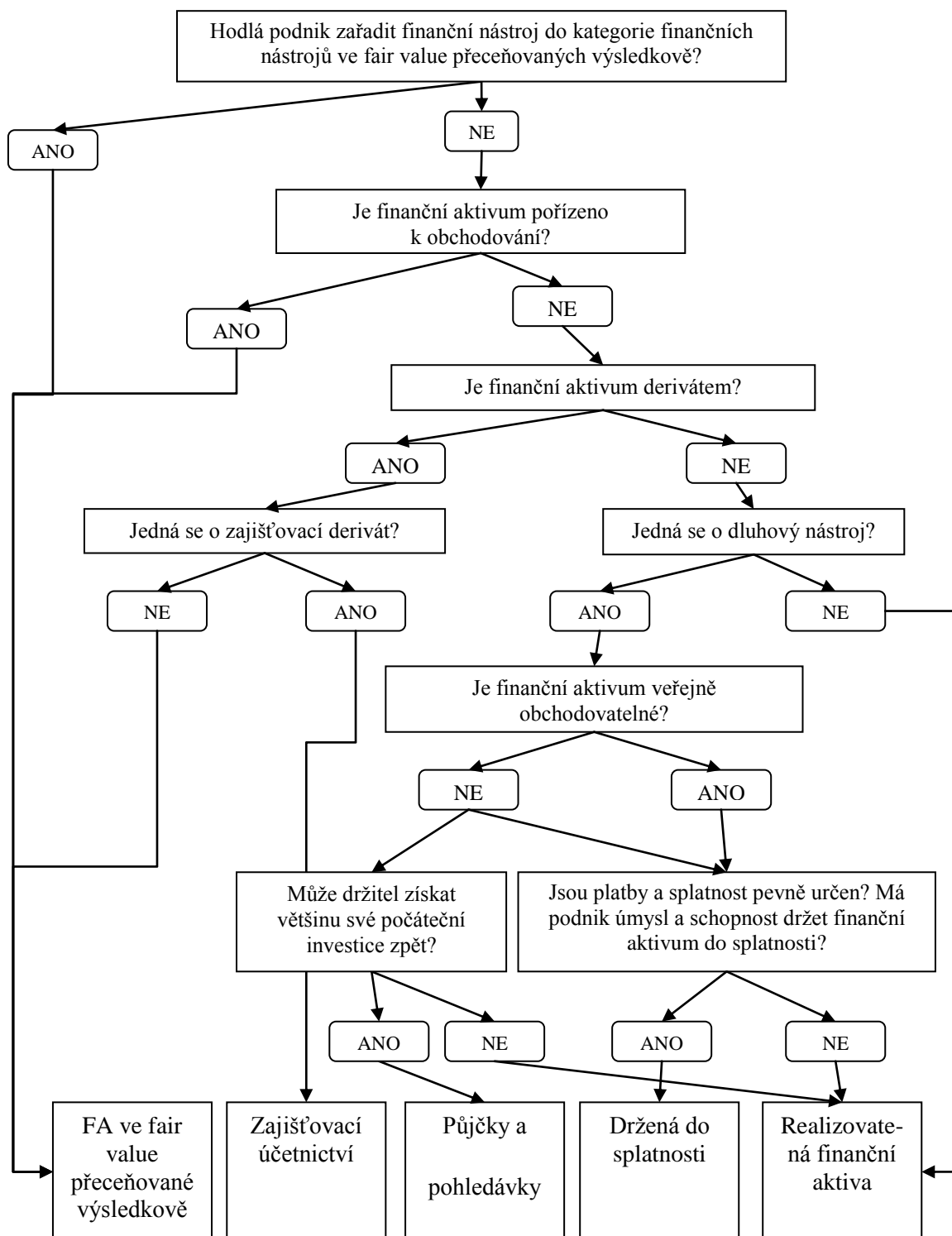
IFRS 1	První přijetí mezinárodních standardů účetního výkaznictví
IFRS 2	Úhrady vázané na akcie
IFRS 3	Podnikové kombinace
IFRS 4	Pojistné smlouvy
IFRS 5	Dlouhodobá aktiva držená k prodeji a ukončované činnosti
IFRS 6	Průzkum a hodnocení nerostných zdrojů
IFRS 7	Finanční nástroje: zveřejňování
IFRS 8	Provozní segmenty
IAS 1	Sestavování a zveřejňování účetní závěrky
IAS 2	Zásoby
IAS 7	Výkazy peněžních toků
IAS 8	Účetní pravidla, změny v účetních odhadech a chyby
IAS 10	Události po rozvahovém dni
IAS 11	Stavební smlouvy
IAS 12	Daně ze zisku
IAS 16	Pozemky, budovy a zařízení
IAS 17	Leasingy
IAS 18	Výnosy
IAS 19	Zaměstnanecké požitky
IAS 20	Vykazování státních dotací a zveřejňování státní podpory
IAS 21	Dopady změn měnových kurzů
IAS 23	Výpůjční náklady
IAS 24	Zveřejňování spřízněných stran
IAS 26	Penzijní plány
IAS 27	Konsolidovaná a individuální účetní závěrka
IAS 28	Investice do přidružených podniků
IAS 29	Vykazování v hyperinflačních ekonomikách
IAS 31	Vykazování účastní ve společných podnicích
IAS 32	Finanční nástroje: vykazování

IAS 33	Zisk na akcii
IAS 34	Mezitímní účetní výkaznictví
IAS 36	Snížení hodnoty aktiv
IAS 37	Rezervy, podmíněná aktiva a podmíněné závazky
IAS 38	Nehmotná aktiva
IAS 39	Finanční nástroje: účtování a oceňování
IAS 40	Investice do nemovitostí
IAS 41	Zemědělství

Příloha B – Přehled ČÚS pro podnikatele

ČÚS č. 001	Účty a zásady účtování na účtech
ČÚS č. 002	Otevírání a uzavírání účetních knih
ČÚS č. 003	Odložená daň
ČÚS č. 004	Rezervy
ČÚS č. 005	Opravné položky
ČÚS č. 006	Kursově rozdíly
ČÚS č. 007	Inventarizační rozdíly a ztráty v rámci norem přirozených úbytků zásob
ČÚS č. 008	Operace s cennými papíry a podíly
ČÚS č. 009	Deriváty
ČÚS č. 010	Zvláštní operace s pohledávkami
ČÚS č. 011	Operace s podnikem
ČÚS č. 012	Změny vlastního kapitálu
ČÚS č. 013	Dlouhodobý nehmotný a hmotný majetek
ČÚS č. 014	Dlouhodobý finanční majetek
ČÚS č. 015	Zásoby
ČÚS č. 016	Krátkodobý finanční majetek a krátkodobé bankovní úvěry
ČÚS č. 017	Zúčtovací vztahy
ČÚS č. 018	Kapitálové účty a dlouhodobé závazky
ČÚS č. 019	Náklady a výnosy
ČÚS č. 020	Konsolidace
ČÚS č. 021	Vyrovnání, nucené vyrovnání, konkurs a likvidace
ČÚS č. 022	Inventarizace majetku a závazků při převodech majetku státu na jiné osoby
ČÚS č. 023	Přehled o peněžních tocích

Příloha C - Klasifikace finančních aktiv dle IFRS

Zdroj: DVOŘÁKOVÁ, D., Finanční účetnictví a výkaznictví podle mezinárodních standardů IAS/IFRS, s. 190.

Obr. C.1: Klasifikace finančních aktiv